

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Sent: Mon, 7 5.1.2.e 2020 11:36:02 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Subject: FW: Afspraak maken Oorlogsgravenstichting

Goedmiddag 5.1.2.e

Bedankt voor je vraag aan ons om eventuele wensen kenbaar te maken. Excuses voor mijn late reactie vanwege 3 weken vakantieverlof. Wat beplanting betreft wil ik graag samen met jullie kijken naar een vorm die het jaar rond wat structuur en kleur geeft maar met name tijdens de herdenking extra sierwaarde. We zouden bijvoorbeeld als OGS elk jaar wat tulpenbollen kunnen laten afleveren die zoals op Grebbeberg rond 4 mei bloeien. Ik kan me voorstellen dat jullie wens is om een beplanting te gebruiken met een zo extensief mogelijk karakter.

Wellicht is het verstandig om eerst een ontwerp af te wachten waarin de ruimte voor beplanting en verharding duidelijk wordt.

Wat betreft de vraag over soort steen of ander materiaal zal ik intern meenemen in overleg. Hier kom ik graag z.s.m. op terug.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

T 5.1.2.e | M 5.1.2.e (ma t/m do)

Zeestraat 85 | 2518 AA Den Haag
Postbus 85981 | 2508 CR Den Haag
T 070 31 31 080

www.oorlogsgravenstichting.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: dinsdag 18 augustus 2020 15:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: RE: Afspraak maken Oorlogsgravenstichting

Beste 5.1.2.e

Dank, fijn dat het zo goed is gegaan.

Heb jij trouwens nog wensen aangaande het WOII plot? Wat voor soort beplanting? Soort steen of ander materiaal? Dan nemen wij dit mee in ons voorstel.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

(5.1.2.e / 5.1.2.e

Werkdagen: maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
Postbus 12 651
2500 DP Den Haag
www.denhaag.nl

App-store: [De Uitvaart App / Den Haag Uitvaart](#)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>

Verzonden: woensdag 12 augustus 2020 13:54

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: Fwd: Afspraak maken Oorlogsgravenstichting

Goedemiddag 5.1.2.e beste 5.1.2.e

Ik ben het vergeten te benoemen vanmorgen maar ik wil toch nog even mijn dank uitspreken voor de vernieuwing van de beplanting en grasmat bij de CWGC WO 1 graven op Kerkhoflaan.
Het ziet er fantastisch uit! Waarvoor onze dank en waardering.

En dank voor de prettige vergadering van vanmorgen.

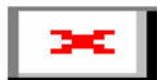
Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

T (5.1.2.e) 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e | M 5.1.2.e

[Van maandag tot en met donderdag.](#)

Zeestraat 85 | 2518 AA Den Haag
Postbus 85981 | [2508 CR Den Haag](#)
T [\(070\) 313 10 80](tel:0703131080)

oorlogsgravenstichting.nl
[OGS Privacy Statement](#)

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>

Datum: 27 juli 2020 om 11:04:01 CEST

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@planet.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>, 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Kopie: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>

Onderwerp: Antw.:^[FSI] Afspraak maken Oorlogsgravenstichting^[PDI]

Beste 5.1.2.e

Dank voor uw bericht.

Ik heb 5.1.2.e niet uitgenodigd voor deze vergadering omdat het over het onderhoud van het Militaire Erehof gaat.

De vergadering waar u het over heeft, daar zal ik 5.1.2.e 5.1.2.e onze consuls en u na september een uitnodiging voor sturen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@planet.nl>

Verzonden: zondag 26 juli 2020 20:21

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>

Onderwerp: RE: Afspraak maken Oorlogsgravenstichting

Geachte 5.1.2.e

Woensdag 12 augustus (vanaf 10 uur) en verder die week is mijn agenda nog leeg.

Ik zie alleen dat u vergeten bent om 5.1.2.e uit te nodigen

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @ogs.nl]

Verzonden: woensdag 22 juli 2020 13:50

Aan: 5.1.2.e @planet.nl; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: Afspraak maken Oorlogsgravenstichting

Urgentie: Hoog

Beste dame en heren,

Graag wil ik u allen van harte uitnodigen voor een overleg om met elkaar te kunnen spreken over het onderhoud van het Militaire Erehof op de gemeentelijke begraafplaats aan de Kerkhoflaan in Den Haag.

Om de communicatielijnen zo kort mogelijk te houden zou het fijn zijn om alle betrokkenen bij elkaar aan tafel te hebben.

Vanuit de Oorlogsgravenstichting zullen 5.1.2.e en 5.1.2.e aanwezig zijn. Waar het overleg zal worden gehouden hoort u binnenkort van mij.

Graag hoor ik van u welke van de volgende data in uw agenda u zou schikken:

- Donderdag 30 juli vanaf 13.00 uur.
- Dinsdag 4 augustus vanaf 14.00 uur.
- Woensdag 12 augustus vanaf 09.30 uur (gehele dag beschikbaar)

Ik hoor graag zo spoedig mogelijk van u.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e 5.1.2.e

Afdeling Beheer & Onderhoud
T 5.1.2.e (ma-do)

Zeestraat 85 | 2518 AA Den Haag
Postbus 85981 | 2508 CR Den Haag
T 070 31 31 080

www.oorlogsgravenstichting.nl
[Facebook](#)
[OGS Privacy Statement](#)

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 7 5.1.2.e 2021 15:42:38 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: Fwd: Erehof ABP Kerkhoflaan
Attachments: 19112020.erehofkerkhoflaan.fiche.v1.pdf

Tkn

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
Verzonden: Thursday, January 7, 2021 3:09:31 PM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: FW: Erehof ABP Kerkhoflaan

5.1.2.e

Bijgaand het hooddocument, over de overige vragen hou ik je snel na nu op de hoogte.
Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@kpnmail.nl>
Verzonden: vrijdag 27 november 2020 14:54
Aan: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
Onderwerp: Erehof ABP Kerkhoflaan

5.1.2.e

Bijgaand de resultaten van het historisch onderzoek naar de erehof op de ABP Kerkhoflaan in Den Haag, met het verzoek dit document of de inhoud daarvan niet verder te verspreiden in afwachting van verdere besluitvorming. Er wordt inmiddels een overleg voorbereid. Daar hou ik jullie van op de hoogte.
Mochten jullie na lezing opmerkingen, aanvullingen en wat niet meer hebben, hoor ik dat natuurlijk graag.
Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

De militaire erehof op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' in Den Haag

INLEIDING

Sinds de Meidagen van 1940 bevinden zich op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' in Den Haag twee verzamelgraven voor Nederlandse militairen, waarin hoofdzakelijk militairen ter aarde zijn besteld die in de periode van 10 tot en met 15 mei 1940 in en rond Den Haag zijn gesneuveld. In de zomer van 1942 zijn deze graven geïntegreerd in een erehof met een monument. Onderdeel van het monument zijn drie plaquettes waarop de namen van de hier begraven militairen staan vermeld.

In Nederland is deze erehof de laatste in zijn soort. Nederlandse militairen die ten tijde van de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen, werden tijdens en na de oorlog in beginsel door zorg van de overheid individueel (her)begraven in zogenoemde militaire rijksgraven¹, dan wel op verzoek van nabestaanden in particuliere graven bijgezet. Er zijn weliswaar meer militaire rijksgraven waarin nog steeds meerdere omgekomen militairen collectief ter aarde zijn besteld, maar niet op een schaal zoals op de erehof aan de Kerkhoflaan, waar 167 militairen hun laatste rustplaats vonden.

Door de Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage, gesteund door een aantal nabestaanden en plaatselijke politici, is de wens uitgesproken de bestaande erehof te ruimen. Zij willen de stoffelijke overschotten van de militairen exhumeren, (zoveel mogelijk) individueel identificeren en herbegraven in afzonderlijke militaire rijksgraven, bij voorkeur op een nieuw in te richten militair erehof in de Gemeente Den Haag. In elk geval zou voor elke gesneuvelde op de erehof d.z.v. de Oorlogsgravenstichting (OGS) een afzonderlijke grafsteen opgericht moeten worden².

De stichting heeft overleg gevoerd met de gemeente Den Haag en met de OGS. Aangezien het militaire oorlogsslachtoffers betreft, zijn ook het Ministerie van Defensie (als vertegenwoordiger van het Rijk) en de tot dit departement behorende Bergings- en Identificatiedienst Koninklijke Landmacht (BIDKL) belanghebbenden.

Ter voorbereiding op mogelijke besluitvorming heeft het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) de historische achtergrond van deze erehof onderzocht. Dit memorandum bevat de resultaten van dit onderzoek. Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. De geschiedenis van de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' en 'Westduin';
2. De totstandkoming van de erehof op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan';
3. De historische en huidige wet- en regelgeving rond het begraven van (gesneuvelde) militairen.

Als bijlage van dit memorandum is een database toegevoegd. Hierin zijn de namen van de militairen opgenomen die naar alle waarschijnlijkheid zijn begraven in de twee verzamelgraven. Ook bekende bijzonderheden omtrent hun teraardebestelling worden hierbij

¹ Het begrip (civiel of militair) 'rijksgraf' lijkt pas omstreeks 1945 in zwang te komen.

² De 'standaard' grafsteen van de Oorlogsgravenstichting. Dit zou voor onbekende gesneuvelden ook een 'In memoriam'-steen kunnen zijn.

vermeld. In deze database zijn tevens militairen opgenomen van wie het stoffelijk overschot later is herbegraven op een andere locatie.

Dit memorandum legt een nadruk op de periode 1940-1942. In deze periode vonden vrijwel alle begravingen plaats en kwam de erehof tot stand. Na afloop van de Tweede Wereldoorlog zijn nog wel enkele militairen bijgezet, maar veranderde aan de erehof weinig meer. Het onderzoek werd overigens enigszins belemmerd door de ontoegankelijkheid van archieven in verband met de coronacrisis, maar dit heeft niet geleid tot grote lacunes in de onderzoeksresultaten. Wel zijn hierdoor enkele onzekerheden in het onderzoek gesloten. Deze zijn in voorkomende gevallen aangegeven in de tekst (en de bijlage³).

1. DE ALGEMENE BEGRAAFPLAATS 'KERKHOFLAAN'

Perceel, eigendom en monumentale status

De begraafplaats ligt op verschillende aaneengesloten kadastrale percelen, maar hoofdzakelijk op het perceel GVB11-P-9044 (Kerkhoflaan 12). Dit beslaat in omvang het terrein van de oorspronkelijke begraafplaats. De erehof ligt ook op dit perceel. Het perceel is eigendom van de gemeente Den Haag. De erehof heeft geen monumentale status.

Van de erehof met de beide grafkuilen is het rijk 'eigenaar' zoals bedoeld in de Wet op de lijkbezorging.

Geschiedenis van de 'Kerkhoflaan'

De van oorsprong protestantse (gereformeerde) begraafplaats, ingericht op de grens van de Schuddegeest en het Scheveningse Bos, dateert uit 1830. Stadsarchitect Zeger Meyers maakte het ontwerp. Het noordelijke deel viel destijds binnen de gemeente Wassenaar. In de loop van de 19e eeuw werd het een burgerlijke of algemene begraafplaats, waarschijnlijk in verband met de *Begraafeniswet* uit 1869. Deze verplichtte elke gemeente buiten de bebouwde kom een algemene begraafplaats aan te leggen.⁴ Van gemeentewege werd een opzichter aangesteld (vanaf 1922: directeur) die zorg droeg voor de exploitatie en het beheer van de begraafplaats. De gemeentelijke plantsoendienst deed het onderhoud. Vanaf 1964 ressorteerden de algemene cq. gemeentelijke begraafplaatsen in Den Haag onder de Dienst der Gemeenteplantsoenen (nu: het Groenbedrijf).

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn op de begraafplaats 'Kerkhoflaan' honderden geallieerde en Duitse militairen ter aarde besteld. Op last van de bezetter zijn de stoffelijke overschotten van deze geallieerde militairen in de loop van de oorlog overgebracht naar de begraafplaats 'Westduin' bij Ockenburg.⁵ Het Duitse militaire grafveld op de 'Kerkhoflaan' bevond zich naast de Nederlandse erehof. Elders op de begraafplaats was een afzonderlijk vak ingericht voor Duitse militairen die door zelfdoding, fusillade, enz. om het leven waren gekomen.⁷ Zij zijn kort na afloop van de oorlog overgebracht naar het reguliere Duitse grafveld. Toen is ook het grote herdenkingskruis dat hierop stond, verwijderd. Dit stak ver boven de heg tussen de Duitse en Nederlandse grafvelden uit en was de Nederlandse

³ Voor de samenstelling van de bijlage (de database) is gebruik gemaakt van verschillende contemporaine bronnen en bronnen van later datum die vaak al omissies en oncontroleerbare gegevens bevatten. Het verdient de aanbeveling bij het gebruik van de database een voorbehoud te maken met betrekking tot de inhoud. Aanvullend onderzoek zal waarschijnlijk geen betrouwbaardere gegevens opleveren, omdat de hiervoor benodigde bronnen niet (meer) voorhanden zijn of nooit hebben bestaan.

⁴ Voor plaatsen met meer dan 1000 inwoners was het overigens al sinds 1829 verplicht buiten de bebouwde kom te begraven.

⁵ Hierop waren enkele uitzonderingen, zoals twee Franse militairen. Verdere bijzonderheden zijn niet onderzocht.

⁶ Tegenwoordig is 'Ockenburgh' de gebruikelijke spelling, maar in 1940 werd het vliegveld meestal als 'Ockenburg' geschreven. Laatstgenoemde spelling is in dit document aangehouden.

⁷ De exacte locatie van dit grafveld is niet bekend. Het ging om circa 60 Duitse militairen.

nabestaanden ongetwijfeld een doorn in het oog. In 1948 zijn alle Duitse militairen herbegraven op de *Kriegsgräberstätte* in Ysselsteyn.⁸ Op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' bevinden zich nog het gemeenschappelijke graf van 55 Britse militairen uit de Eerste Wereldoorlog (oorspronkelijk twee massagraven) en het gemeenschappelijk graf van ruim 180 slachtoffers van het bombardement op het Bezuidenhoutkwartier op 3 maart 1945.⁹

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de heer T. de Jong directeur van de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan'. Na ingebruikname van de tweede algemene begraafplaats, 'Westduin' bij Ockenburg, trad De Jong als directeur van beide begraafplaatsen op.

'Westduin'

Begin jaren dertig maakte de gemeente Den Haag plannen voor een tweede algemene begraafplaats. Deze werd gesitueerd aan de zuidrand van de stad, op een duinterrein bij Ockenburg, en zou 'Westduin' gaan heten. Met de aanleg ervan werd voor het uitbreken van de oorlog een begin gemaakt, maar daarna vorderden de werkzaamheden langzaam. De begraafplaats kon daardoor tijdens de oorlog niet meer in gebruik worden genomen voor civiele begrafenissen. Om het terrein toch ten nutte te maken, besloot de gemeente bij monde van de Commissie van Toezicht en Advies voor de Begraafplaatsen (hierna: CTAB), in overleg met de Duitse autoriteiten, voorrang te geven aan voorzieningen die nodig waren voor militaire begrafenissen (wegen, paden, beplanting).

Zodra de voortgang van de werkzaamheden dat toestond, namen de Duitsers 'Westduin' in gebruik, ook voor de teraardebestelling van geallieerde militairen. Aan het einde van de oorlog lagen er honderden militairen begraven. Na afloop van de oorlog bleef het Britse grafveld behouden; de Duitse militairen werden herbegraven in Ysselsteyn. In 1947 zijn de leden van de zogenoemde Stijkelgroep op 'Westduin' herbegraven. De stoffelijke overschotten van deze verzetslieden werden in dat jaar overgebracht vanuit Döberitz bij Berlijn, waar zij in een massagraf lagen begraven. Overigens zijn tijdens de Meidagen op het terrein van 'Westduin' enkele Nederlandse veldgraven aangelegd. Deze zijn kort na de capitulatie geruimd, waarbij de stoffelijke overschotten zijn overgebracht naar andere begraafplaatsen, waaronder die aan de Kerkhoflaan.

2. DE TOTSTANDKOMING VAN DE EREHOF

Voorbereidingen

In voorbereiding op een eventuele mobilisatie van de krijgsmacht beschikten burgemeesters over een vertrouwelijk *Mobilisatievoorschrift voor den burgemeesters*. Dit was opgesteld door het Ministerie van Oorlog/Defensie. Het voorschrift beschreef de taken die een burgemeester in geval van een mobilisatie moest uitvoeren. Deze hadden onder meer betrekking op de (individuele) mobilisatieoproep, op de inkwartiering van militairen, op eventuele evacuatievoorbereidingen en op vorderingen. Het is niet bekend of in het voorschrift voorzieningen waren opgenomen voor de begraving van grote aantallen militairen.¹⁰ Wel blijkt uit notulen van de eerdergenoemde CTAB dat de directeur van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) in Den Haag de commissie in het najaar van 1939 had aangeschreven over maatregelen voor het begraven van "een groot aantal doden in het

⁸ NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 2483, Stukken betreffende het onderhoud aan graven van buitenlandse militairen, het verstrekken van inlichtingen en het verlenen van toestemming tot exhumatie van stoffelijke overschotten ter fine van herbegraving elders, 1938-1951.

⁹ Individuele herbegraving van de slachtoffers van dit bombardement, welke ook in een verzamelgraf ter aarde zijn besteld, wordt ook geopperd in verband met het onderwerp van dit memorandum. Dit betreft een civiele aangelegenheid en komt hier verder niet aan de orde.

¹⁰ Hiernaar kon geen verder onderzoek worden verricht.

geval van oorlog".¹¹ Het is niet zeker, maar het ligt wel voor de hand, dat de GGD hierover overleg voerde met het Nederlandse Rode Kruis (zie hierna). In elk geval was het begraven van omgekomen militairen opgenomen in het tweede deel van het *Voorschrift velddienst* (1939) van de Koninklijke Landmacht, dat conform de wetgeving uitlegde dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij 'de troepencommandant' lag. Hij mocht daarbij ook burgerkrachten inschakelen en, als het niet anders kon, massagraven laten aanleggen.

De leden van de CTAB besloten tijdens een vergadering op 13 oktober 1939 de beschikbare capaciteit op de begraafplaatsen in de gemeente te inventariseren, zowel voor wat betreft grafruimte als voor werkruimte, materiaal en personeel voor lijkverzorging. Hierbij zouden ook de particuliere begraafplaatsen worden 'meegenomen'. De Jong, directeur van de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan', gaf alvast te kennen dat het terrein van 'Westduin' eventueel kon worden gebruikt voor het aanleggen van noodgraven.¹² Er was dus sprake van enige voorbereiding, zij het niet specifiek voor militaire slachtoffers. De inventarisatie werd uitgevoerd en kwam in de volgende reguliere vergadering nog even ter sprake.

Oorlogshandelingen in en rond Den Haag

Het is niet de bedoeling hier uitgebreid in te gaan op de gevechten die zich van 10 mei tot 15 mei 1940 hebben afgespeeld rondom Den Haag, maar voor het begrip worden hieronder de belangrijkste gevechtsterreinen belicht:

1. In de vroege ochtend van 10 mei, omstreeks 0400, voerden Duitse bommenwerpers een aanval uit op Kamp Waalsdorp. Op dit barakkenkamp waren opleidingseenheden van het Regiment Grenadiers en het Regiment Jagers gelegerd, in totaal drie staven en zes compagnieën. Barak 9 kreeg een voltreffer, waarbij zeker 24 slachtoffers vielen.
2. Omstreeks dezelfde tijd voerde de *Luftwaffe* ook een luchtaanval uit op de (Nieuwe) Alexanderkazerne aan de Van Alkemadelaan. Op deze, toen gloednieuwe, kazerne waren hoofdzakelijk opleidingseenheden van de cavalerie ondergebracht. De bommen troffen onder meer een groot manege- en stallencomplex, waar op dat moment honderden cavaleristen lagen te slapen. Door dit bombardement vonden 66 militairen de dood. Een groot deel van hen ligt op de erehof begraven.
3. Na bombardementen van militaire doelen rond de stad voerden Duitse luchtlandingseenheden van de 22. (*Luftlande*) *Infanterie-Division* landingen uit op de (hulp)vliegparken Valkenburg, Ockenburg en Ypenburg. Deze vliegvelden gingen in eerste instantie verloren, maar na felle gevechten en ten koste van zware verliezen wisten Nederlandse troepen Ockenburg en Ypenburg weer in handen te krijgen. De Duitse troepen die op Valkenburg waren geland, slaagden er in zich in de omgeving te handhaven. Gedurende de oorlogsdagen ageerden verschillende Nederlandse eenheden tegen deze troepen, onder meer bij Maaldrift en het Haagsche Schouw, maar zonder veel succes. Bij de gevechten om de drie vliegvelden kwamen volgens grove schattingen circa 500 Nederlandse militairen om het leven.
4. Op 14 mei onderging het Kamp Waalsdorp een tweede bombardement. Hierbij vielen nog eens vijf slachtoffers.

¹¹ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 13 oktober 1939. Het archief van de GGD is niet geraadpleegd.

¹² NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 13 oktober 1939. Het archief van de GGD is niet geraadpleegd.

5. Ook in het luchtruim boven Den Haag kwam het tot een treffen tussen Nederlandse en Duitse eenheden. Op de erehof liggen tegenwoordig nog vier slachtoffers van de luchtoorlog. Al in juni 1940 werd een tweetal herbegraven op een andere locatie.

De begraafplaats tijdens de oorlogsdagen

Hoewel hierover geen zekerheid bestaat, kan worden aangenomen dat de verzamelgraven voor Nederlandse militairen al vrij spoedig na het begin van de vijandelijkheden op 10 mei 1940 werden geopend. Reeds op de eerste oorlogsdag arriveerden namelijk de eerste gesneuvelden op de begraafplaats. Deze waren afkomstig van de Alexanderkazerne en uit het Rode Kruis Ziekenhuis (zie de bijlage voor meer details). De voorbereidingen voor begraving, waaronder het kisten, de identificatie en het afleggen¹³ van de omgekomen militairen, namen evenwel enige tijd in beslag, zodat op 10 mei nog niet is begraven.

Voor zover is na te gaan, werd op 12 mei 1940 de eerste gesneuvelde ter aarde besteld (Leendert Noort). Zijn stoffelijk overschot werd met een aantal andere lijken op 10 of 11 mei vanuit het Rode Kruis Ziekenhuis naar de begraafplaats vervoerd. Mogelijk eveneens op de 10e, maar in ieder geval op 11 en 12 mei, vonden transporten van gesneuvelden vanaf de (Nieuwe) Alexanderkazerne plaats. Deze transporten telden tezamen circa 60 gekiste stoffelijke overschotten, waarvan een groot deel als 'onbekend' was gekist.¹⁴ Op de 12e kwamen ook de eerste lijken aan van militairen die bij gevechten rond het hulpvliegveld Ockenburg waren gesneuveld en in eerste instantie in een veldgraf op het terrein van de Stichting Bloemendaal in Loosduinen waren begraven. Op deze dag arriveerden ook de eerste stoffelijke overschotten van militairen die overleden waren (verklaard) in het Militair Hospitaal¹⁵ en het Gemeentelijk Ziekenhuis. Een dag later, op 13 mei, arriveerden circa 30 lijken vanuit het Bronovo Ziekenhuis en de Oranjekliniek.¹⁶ Onder deze stoffelijke overschotten was opnieuw een aantal onbekenden. Bovendien was een deel niet gekist. Op 14 mei bracht de GGD ongeveer 20 lijken vanuit het Rode Kruis Ziekenhuis. Op de laatste oorlogsdag, waarop de wapens al grotendeels zwegen en generaal H.G. Winkelman naar Rijsoord afreisde om de capitulatie te bekrachtigen, bleven grotere transporten van lijken naar de begraafplaats naar alle waarschijnlijkheid uit.¹⁷ Het is plausibel dat tijdens de oorlogsdagen, behalve de hiervoor genoemde Leendert Noort, verder geen gesneuvelden ter aarde zijn besteld en verdere bijzettingen na de capitulatie plaatsvonden.¹⁸

De Jong, directeur van de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan', had inmiddels de zorg voor ruim honderd stoffelijke overschotten. Deze waren voorlopig neergelegd onder een overkapping (een loods) en in het lijkenhuis. Van een groot aantal was de identiteit niet

¹³ Wapens, munitie, uitrustingsstukken en persoonlijke zaken werden van de stoffelijke overschotten genomen en tijdelijk op de begraafplaats opgeslagen. Persoonlijke papieren en dergelijke zijn overgedragen aan het Informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis. De militaire zaken zijn op een onbekend moment na de capitulatie afgevoerd d.z.v. het leger.

¹⁴ Volgens een verslag d.d. van 30 mei 1940 van de directeur van de Algemene Begraafplaats, T. de Jong, coördineerde eerste-luitenant H. van den Dool van de sectie 3a van het Algemeen Hoofdkwartier (AHK), deze transporten. Het zou gaan om 59 gesneuvelden, aangebracht op 11 en 12 mei. Dit verslag is gepubliceerd op: <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezoekt 1 november 2020), maar het is helaas niet geannoteerd. Uit correspondentie over een verzoek tot herbegraving (van G.J. Warnink) komt naar voren dat transporten van gesneuvelden vanaf de (Nieuwe) Alexanderkazerne op 10, 11 en 12 mei plaatsvonden. Hiervoor genoemde officier Van den Dool kon overigens niet worden getraceerd. Het is in elk geval onwaarschijnlijk dat hij van de Sectie 3a van het AHK was, aangezien dit een bureau van de inlichtingendienst betrof.

¹⁵ Dit hospitaal was gevestigd op de hoek van de Muzenstraat en de Fluwelen Burgwal. Er waren tijdens de Meidagen in de stad ook enkele militaire noodhospitalen ingericht.

¹⁶ Vanuit Bronovo overwegend slachtoffers van het bombardement op de (Nieuwe) Alexanderkazerne en vanuit de Oranjekliniek vooral slachtoffers van de strijd rond Ockenburg.

¹⁷ Dit is afgezien van stoffelijke overschotten van Duitse militairen, die behalve al tijdens de voorgaande dagen, ook op 15 mei op de begraafplaats werden aangebracht.

¹⁸ Gebaseerd op database De Leeuw en particuliere bijdragen database OGS (<https://oorlogsgravenstichting.nl>).

bekend.¹⁹ Nog tijdens de oorlogsdagen had overleg plaats gevonden tussen De Jong, ambtenaren van de betrokken gemeentelijke instanties en een legerofficier²⁰, waarbij werd overeengekomen de omgekomen militairen zoveel mogelijk te kisten als dat nog niet was gedaan. Dit hing uiteraard af van een tijdige levering van het benodigde aantal kisten.²¹ Ook werd afgesproken dat De Jong op 'Kerkhoflaan' voorbereidingen zou treffen voor duizend begravingen in massagraven.²² Meer ruimte was niet beschikbaar, te meer daar het aantal 'normale' begrafenissen ook toenam. Als de maximale capaciteit was benut, zou 'Westduin' in gebruik worden genomen. De Jong vermeldde verder over dit overleg: "Vastgesteld werd dat opgraven uit deze graven niet mogelijk was."²³

Verder na de capitulatie

Daags na de capitulatie werd een dertigtal Nederlandse gesneuvelden begraven. Nieuwe transporten arriveerden pas op de 17e, vermoedelijk uitsluitend met stoffelijke overschotten die eerder in veldgraven bij Ockenburg en in Loosduinen waren begraven. De Jong nam naar eigen zeggen, op aangeven van een hoge gemeenteambtenaar, het initiatief voor de herbegraving van deze slachtoffers, waarvoor hij contact zocht met de kantonnementsarts, reserve-officier van gezondheid der 1e klasse H.B. Hupkes²⁴. Het ging om ongeveer 54 gesneuvelden, waaronder wederom een aantal onbekenden.²⁵ Op deze dag vonden ook de meeste teraardebestellingen plaats: zeker 102 lijken werden in de verzamelgraven bijgezet. Op de 18e werd een onbekend aantal gesneuvelden aangebracht, waaronder twee vliegers die bij Ockenburg in een veldgraf hadden gelegen, en zette het begraafplaatspersoneel circa 35 gesneuvelden bij in de grafkuilen.²⁶

De volgende bijzettingen waren op 23 en 27 mei. Op de 29e volgde een herbegraving van een gesneuvelde die eerder begraven had gelegen in een noodgraf bij de Nieuwe Kerk in Delft en daarna op de Algemene Begraafplaats 'Jaffa' in deze stad. Omstreeks 1 juli, na een zevental exhumaties, werd waarschijnlijk formeel besloten de grafkuilen te sluiten. De graven werden daarna geëgaliseerd en beplant. Nabestaanden plaatsten in deze periode kruizen op de graven. Niettemin vonden op 31 oktober en op 1 november 1940 nog bijzettingen plaats. Het ging om twee militairen die om het leven waren gekomen bij het ruimen van een vliegtuigbom in Sint-Hubert (bij Mill).

Tegen die tijd waren er door zorg van het begraafplaatspersoneel van de 'Kerkhoflaan' ook al bijna tweehonderd Duitse militairen ter aarde besteld op een grafveld dat pal naast de Nederlandse verzamelgraven was gesitueerd. De eersten, ruim twintig gesneuvelden, werden daar op 15 mei begraven. Het ging vrijwel uitsluitend om militairen van de 22. (*Luftlande*) *Infanterie-Division* of eenheden die onder bevel van deze divisie stonden.

¹⁹ Op veel lichamen van Nederlandse gesneuvelden waren geen herkenningsplaatjes en/of zakboekjes aanwezig, hetgeen identificatie moeilijk maakte. Bovendien was identificatie door naasten en nabestaanden of door middel van gebitsidentificatie onder de gegeven omstandigheden en binnen de beschikbare tijdspanne, en niet zelden mede in verband met de aard van de verwondingen, niet uitvoerbaar.

²⁰ De Jong had het over een majoor Jhr. Roel, maar deze valt niet te traceren. Mogelijk zijn de naam of de rang – of beiden – verkeerd genoteerd door De Jong of is er sprake van een incorrecte transcriptie op <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezoekt 1 november 2020).

²¹ Duitse gesneuvelden werden tijdens de oorlogsdagen ook ongekist aangebracht, zodat ook voor hen kisten geleverd moeten worden. Volgens: <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezoekt 1 november 2020).

²² De gemeentelijke plantsoenendienst leverde 'versterkingen' om de grafkuilen te maken, en hand- en spandiensten te verrichten.

²³ <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezoekt 1 november 2020).

²⁴ Hupkes was de regimentsarts van het Regiment Grenadiers, maar trad tevens als kantonnementsarts op.

²⁵ De Jong noemde zelf een aantal van 53. Zie: <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezoekt 1 november 2020).

²⁶ De Jong had vijf man personeel. Hij beschikte tevens over enig personeel van Gemeentewerken (de plantsoenendienst) en van de geneeskundige troepen.

Het Nederlandse grafveld zou uiteindelijk bestaan uit twee parallelle grafkuilen, waarin na de eerste sluiting van de graven, naar zeggen van directeur De Jong, 163 gesneuvelden waren bijgezet.²⁷ Van een vrij groot aantal militairen was wel de identiteit bekend, maar niet in welke kist zij ter aarde waren besteld. Zij golden derhalve als 'onbekend', hetgeen wilde zeggen 'onzeker'.²⁸ De Jong heeft zelf nog enkele gesneuvelden kunnen identificeren. Daarnaast zijn ook stoffelijke overschotten daadwerkelijk 'onbekend' gebleven. In dit verband is een rondschriven uit juni 1942 aan nabestaanden interessant. Deze brief, die overigens verband hield met de plaatsing van het monument, specificeerde het aantal begravenen als volgt²⁹:

1. In het linker graf (i.e. het noordwestelijk graf): 51 gesneuvelden, waarvan er 33 als bekend, 16 als onzeker en 2 als onbekend zijn begraven;
2. In het rechter graf (i.e. het zuidoostelijke graf): 110 gesneuvelden, waarvan er 39 als bekend, 67 als onzeker en 4 als onbekend zijn begraven.

De steller van deze brief was over deze aantallen ook niet overdreven stellig. Het ging volgens hem om militairen "die met zekerheid of groote waarschijnlijkheid aldaar begraven liggen".³⁰ Opvallend is overigens dat het monument in 1942 nog '1 onbekende' vermeldde (zie ook de bijlage).

Het begraafplaatspersoneel kistte, naar zijn zeggen, 27 lichamen.³¹ Of daarmee alle Nederlandse militairen gekist zijn begraven, valt niet met zekerheid te zeggen. De beschikbare bronnen geven daar geen uitsluitsel over. Toch lijkt dat wel aannemelijk, aangezien over begraving van ongepaste lijken of over de niet tijdige levering van voldoende kisten niet werd gesproken. Dat zou zeker het geval zijn geweest gezien het stellige voornemen – en het was ook de wettelijke regel – alle slachtoffers gekist te begraven. Over het begraven in meer dan de gebruikelijke vier regels (lagen) boven elkaar, bestaat eveneens onzekerheid. Het bronnenonderzoek geeft weinig aanleiding dit te veronderstellen, behoudens een opmerking in 1941 van het hoofd van het Afwikkelingsbureau van het Departement van Defensie (zie hierna).

Herbegravingen

Al vrij snel na de capitulatie bereikten de gemeente Den Haag de eerste verzoeken voor herbegraving van stoffelijke overschotten. Er zijn 25 van dergelijke verzoeken uit de periode 1940-1941 bewaard gebleven in het gemeentearchief van Den Haag.³² Het is niet bekend of dit het totale aantal binnengekomen en behandelde verzoeken in deze periode is, noch of nadien nog particuliere verzoeken tot herbegraving zijn ingediend.

Overeenkomstig de *Begraveniswet* moest de burgemeester toestemming verlenen voor exhumatie. Hij liet zich hieromtrent adviseren door directeur De Jong die voor elk individueel

²⁷ Het genoemde aantal lijkt inclusief de stoffelijke overschotten van de zeven militairen die werden geëxhuméerd en herbegraven op andere locatie.

²⁸ Enige informatie over de onbekend begraven militairen was afkomstig van de reserve-officieren van gezondheid der 1e klasse dr. H.B. Hupkes en dr. J. Zeven, respectievelijk kantonnementsarts en arts van het Depot Cavalerie. Hupkes overhandigde kort na de capitulatie, net als Zeven op 29 mei 1940, een lijst met namen van militairen die als 'onbekend' waren gekist. Hupkes deed dat voor militairen die een veldgraf kregen nabij Ockenburg (Loosduinen); Zeven voor de slachtoffers van het bombardement op de (Nieuwe) Alexanderkazerne.

²⁹ NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5069.

³⁰ NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5069.

³¹ <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezoekt 1 november 2020).

³² NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 2486.

dossier een appreciatie schreef. De eerste rekestten werden reeds in mei 1940 ingediend; de laatste begin 1941. De burgemeester wees de meeste verzoeken af op grond van de openbare gezondheid³³, de grafrust en uit piëteitsoverwegingen. Bij het (enige) verzoek dat in het jaar 1941 werd behandeld, droeg de burgemeester ook aan dat het graf al beplant was. Hij week in geen enkel geval af van het advies van De Jong. Zijn besluiten waren bovendien in lijn met de nadere regelingen die na de oorlogsdagen van het Departement van Binnenlandse Zaken waren uitgegaan.³⁴ Behandeling in beroep bij dit departement en de Raad van State leverde de nabestaanden in voorkomende gevallen evenmin verlof op. In slechts zeven gevallen werd exhumatie toegestaan. Het ging in alle gevallen om militairen die bovenin de beide grafkuilen waren bijgezet, zodat het niet nodig was om verschillende kisten op te graven. Het ging, zoals in de media wel is gesuggereerd, niet alleen om officieren, maar om vier officieren, een onderofficier en twee soldaten. De laatste exhumatie vond, voor zover kon worden nagegaan, eind juli 1940 plaats.

Eind 1942 kwam nog wel de herbegraving van de twee militairen ter sprake die pas in het najaar van 1940 in het graf waren bijgezet (H. de Haan en J. Moerman). Zij waren niet om het leven gekomen bij gevechten rond Den Haag, maar in Sint Hubert (gemeente Mill en Sint Hubert) tijdens het ruimen van vliegtuigbommen. Door het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandsche weermacht³⁵ was waarschijnlijk op deze grond verzocht om herbegraving van deze militairen, maar de CTAB verzette zich daartegen, wederom uit het oogpunt van volksgezondheid, grafrust voor de begraven militairen en piëteit jegens hun nabestaanden.³⁶

De CTAB vergadert weer

Een kleine maand na de capitulatie pakte de CTAB de draad weer op: de eerste reguliere commissievergadering sinds de voorgaande op 13 oktober 1939 vond plaats op 13 juni 1940. Ongetwijfeld vond in de tussentijd regelmatig informeel overleg plaats.³⁷ In 1939 was nog gesproken over voorbereidingen voor het begraven van een groot aantal slachtoffers, maar aangezien de behandeling van dit agendapunt door de recente gebeurtenissen was achterhaald, besloot de voorzitter de ingekomen inventarisaties van de particuliere begraafplaatsen te 'deponeren'. Tijdens de oorlogsdagen was van een tekort aan capaciteit niets gebleken. Het was ook niet nodig geweest 'Westduin' in gebruik te nemen.³⁸ Dit zou vóór 15 mei door de gevechten op Ockenburg ook onmogelijk zijn geweest.

De directeur van de algemene begraafplaats meldde tijdens deze vergadering dat op de 'Kerkhoflaan' 169 Nederlandse en 83 Duitse militairen waren begraven. Ook verdubbelde tijdens de Meidagen het aantal burgerdoden. Al met al veel minder dan de voorziene duizend slachtoffers, maar De Jong hoopte niettemin dat 'Westduin' spoedig in bedrijf zou zijn. Vóór 1 juli 1940 voorzag hij evenwel nog geen capaciteitsproblemen.³⁹ Begin 1941 zou hij de opening van de tweede algemene begraafplaats bij Ockenburg echter 'urgent' noemen, omdat de begraafplaats aan de Kerkhoflaan snel aan het einde van zijn capaciteit raakte.⁴⁰ De militaire graven hadden in korte tijd een groot beslag gelegd op de nog resterende ruimte

³³ Dit argument had direct betrekking op de werknemers van de begraafplaats die dit werk zouden moeten uitvoeren.

³⁴ NL-HaGGA, Archief Algemene Begraafplaatsen Den Haag, toegang 0433-01, inv.nr. 76.

³⁵ Het Afwikkelingsbureau van het Departement van Defensie was rechtsvoorganger van dit commissariaat.

³⁶ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 9 juli 1942.

³⁷ Een informeel overleg werd vermeld in het eerdergenoemde korte verslag van directeur T. de Jong: <https://www.vliegveld-ockenburg.net/pages/1940---1945/persoonlijke-verslagen/toestand-algemene-begraafplaats.php> (bezocht 1 november 2020).

³⁸ Zoals eerder vermeld, zijn op het terrein wel enkele veldgraven aangelegd.

³⁹ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 13 juni 1940.

⁴⁰ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 28 februari 1941.

op deze begraafplaats.

Een ander punt dat tijdens de vergadering in juni 1940 ter sprake kwam, was een gratificatie voor de medewerkers van de algemene begraafplaats vanwege het "vaak zeer lugubere en voor de gezondheid gevaarlijke extra werk" dat zij hadden verricht tijdens en na de Meidagen. De vertegenwoordiger van Gemeentewerken vond dat in eerste instantie niet fair tegenover de medewerkers van zijn dienst die ook hadden geholpen.⁴¹ Na een exposé door De Jong over de werkverdeling en de bijzondere werkzaamheden van zijn medewerkers, en de mededeling dat ook de Duitsers ervan onder de indruk waren, trok het lid van Gemeentewerken zijn bezwaren in.⁴² Deze gratificaties zouden inderdaad worden toegekend.⁴³ Tot besluit van de vergadering opperde De Jong het voorstel het Nederlandse graf te voorzien van 'een afrastering en heuvel'. De leden van de commissie zagen hierin geen bezwaar, maar wezen erop dat hierbij wel rekening moest worden gehouden met de eventuele plaatsing van een monument.⁴⁴

Herbegraven of een monument?

Een monument kwam tijdens de volgende vergadering op 28 februari 1941 nog even ter sprake in verband met berichten over de oprichting van een monument voor de gevallen van het Regiment Grenadiers en Jagers. Hierover was blijkbaar enige ophef ontstaan.⁴⁵ De commissie besloot met betrekking tot de oprichting van monumenten dat "thans een afwachtende houding moet worden aangenomen".⁴⁶ Enkele maanden later, een dag voor de eerste dodenherdenking op 10 mei 1941, kon De Jong melden "dat de beplanting der Hollandsche oorlogsgraven geheel gereed" was.⁴⁷ Op de beide grafkuilen was door nabestaanden inmiddels ook een groot aantal kruizen geplaatst. De dodenherdenking vond, zoals ook elders in Nederland, gewoon doorgang. De Duitse autoriteiten hadden in het begin van de Bezetting nog niet zo'n moeite met dit soort bijeenkomsten.⁴⁸ Later zouden die worden verboden.

In de commissievergadering van 17 september 1941 kwamen de door particulieren geplaatste kruizen uitgebreid ter sprake. Eerder die maand waren van het Afwikkelingsbureau van het Departement van Defensie twee brieven ontvangen over "het voornemen (...) de grafkruisen op het massagraf der Nederlandsche gesneuvelde militairen op de Algemeene Begraafplaats alhier geleidelijk door eikenhouten kruisen van uniform model te doen vervangen". Daarmee moest meer eenheid worden bereikt.⁴⁹ De Jong zou ook alvast 18 kruizen ontvangen.⁵⁰ Een kapitein van het Afwikkelingsbureau had De Jong op de begraafplaats opgezocht om het besluit toe te lichten. Na een bezichtiging van het gemeenschappelijke graf begreep deze kapitein "dat jegens de door de nabestaanden zelve geplaatste graftekens ter wille van de piëteit voorzichtigheid moet worden betracht", maar hij wilde niet zover gaan het plan voor uniforme kruizen te schrappen. Wel zou de familie nadrukkelijker betrokken worden. De leden van de CTAB gingen daar niet in mee. Zij wilden

⁴¹ Bedoeld werden de medewerkers van de Gemeentelijke Plantsoenendienst.

⁴² NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 13 juni 1940.

⁴³ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 19 september 1940.

⁴⁴ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 13 juni 1940.

⁴⁵ Dit is verder niet onderzocht.

⁴⁶ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 28 februari 1941.

⁴⁷ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 9 mei 1941.

⁴⁸ Mogelijk was er in november 1940 al een bijeenkomst bij dit graf geweest vanwege Allerzielen/Allerheiligen. Deze bijeenkomsten vonden in elk geval (nog) in 1942 plaats. Zie ook: *De Residentiebode*, 2 november 1942

⁴⁹ Hierbij diende overigens de Duitse oorlogsgraven als voorbeeld.

⁵⁰ Mogelijk ging het om kruizen voor de 18 slachtoffers van het Regiment Jagers.

aan de bestaande toestand niets veranderen en zouden de burgemeester overeenkomstig adviseren.⁵¹

Uit de notulen van de vergadering van 6 november 1941 bleek evenwel dat de raadgeving van de CTAB aan de burgemeester niet was overgenomen: veel kruizen waren inmiddels vervangen. De (waarnemend) burgemeester, C.L. van der Bilt, nam het advies in eerste instantie wel ter harte, maar het hoofd van het Afwikkelingsbureau van het Departement van Defensie, kapitein B.R.P.F. Hasselman, had hem in een onderhoud op andere gedachten gebracht.⁵² In deze periode werd de CTAB ook benaderd door vertegenwoordigers van het Nederlandse Rode Kruis die alsnog identificatie van de militairen in het gemeenschappelijke graf wensten, en dat ook voor mogelijk hielden. De commissie zag hier echter geen heil in en zou de burgemeester trachten te overtuigen van "de zeer verstrekkende consequenties van een toegeven aan het verlangen van het Roode Kruis".⁵³

Om zijn standpunten nader toe te lichten zat kapitein Hasselman op 2 december 1941 aan bij de vergadering van de CTAB. Deze vergadering, gehouden op 'Westduin', was belangrijk voor de geschiedenis van de erehof. De stand van zaken was toen, zoals in november, dat een deel van de particuliere graftekens was vervangen door de uniforme, zwarte kruizen. Hasselmans woorden volgens de notulen:

"De heer Hasselman zegt, dat de toestand, waarin zich het massagraf van de Nederlandsche militairen op de Algemeene Begraafplaats bevindt, zeer onbevredigend is, vooral vergeleken bij het Duitsche graf. De ruimte ligt achteraf, is te klein en niet voor uitbreiding vatbaar, reeds thans staan de kruisen, hoewel nog lang niet alle geplaatst, vlak tegen elkaar aan, zoodat het een hekwerk gelijkt. De gevallen Nederlandsche Militairen hebben toch wel recht op een even goed, zoo niet beter verzorgde laatste rustplaats als de soldaten van vreemde nationaliteit en naar spr.'s mening is dit op de Algemeene Begraafplaats niet te bereiken."⁵⁴

Zodoende kwam herbegraving naar 'Westduin' ter sprake, waardoor, zo voegde een meegekomen medewerker van Hasselman toe, tevens de mogelijk ontstond alsnog in te gaan op het verzoek van het Rode Kruis om de begraven militairen te identificeren. In Rotterdam en in Dordrecht, wist Hasselmans medewerker, waren herbegravingen ook met succes uitgevoerd en kon onder nabestaanden veel onzekerheid worden weggenomen. De voorzitter van de CTAB, die zich ook zorgen maakte over de exploitatiemogelijkheden van 'Westduin'⁵⁵, wierp tegen dat het ook mogelijk was op de 'Kerkhoflaan' een monument met namen te plaatsen, zodat de als lelijk ervaren rijen individuele kruizen konden verdwijnen.

⁵¹ NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 17 september 1941.

⁵² NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 6 november 1941.

⁵³ NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 6 november 1941. Deze opmerking doelde waarschijnlijk op de potentiële precedentwerking indien de burgemeester zijn toestemming hieraan zou verlenen: gevreesd werd dat overal in het land om opgraving en identificatie gevraagd zou worden, hetgeen uiteraard volledig in strijd zou zijn met de wettelijk voorgeschreven grafrust.

⁵⁴ NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 2 december 1941.

⁵⁵ Hasselmann had op 'Westduin' een locatie uitgezocht die al was bestemd voor betonnen grafkelders voor algemene graven (die er overigens tijdens de oorlog niet meer kwamen, omdat de aannemer was ingeschakeld voor de bunkerbouw). De CTAB vreesde dus voor inkomsten. Ook was de bereikbaarheid van de nieuwe begraafplaats een punt van zorg. Nabestaanden zouden immers vooral met de trein naar Den Haag komen en vanaf het station was de 'Kerkhoflaan' veel beter bereikbaar. Zie: NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 2 december 1941.

Voorts wees de secretaris op de gevolgen van herbegraving: het zou daarna nauwelijks nog mogelijk zijn die op wettelijke gronden af te wijzen, hetgeen, zo suggereerde hij met zoveel woorden, mogelijk zou leiden tot een ware 'volksverhuizing' van oorlogsslachtoffers door het land.

Hasselmans medewerker was er niet van onder de indruk. Hij wees op "het verwijt van het nageslacht (...), dat aan de gevallen in dezen oorlog niet de eerbied is getoond, waarop zij aanspraak hebben". Tegen zijn eigen verwijt aan het adres van De Jong dat deze militairen "thans met 6 of meer boven elkaar begraven zijn" protesteerden de leden van de CTAB: "De Gemeente heeft, terwijl de militaire autoriteiten volkomen te kort schoten, alles gedaan, wat zij kon doen. En dit was heel wat meer, dan waartoe zij wettelijk verplicht was." Blijkbaar zat er nog wat oud zeer over de gang van zaken tijdens en kort na de Meidagen. De commissieleden hadden een punt: de teraardebestelling van de gesneuvelden was een verantwoordelijkheid geweest van de militaire autoriteiten, maar die hadden zich veelal beperkt tot overdracht van stoffelijke overschotten aan begraafplaatsen.

De voorzitter van de commissie, een topambtenaar bij de gemeente, rondde de discussie af met de observatie dat het militaire graf op de begraafplaats aan de 'Kerkhoflaan' nu eenmaal een gegeven was en dat er in 1940 geen mogelijkheid was geweest dit anders in te richten. Om stoom af te blazen werd besloten 'Westduin' te inspecteren en vervolgens de oorlogsgraven op de 'Kerkhoflaan' te bezichtigen. Op de oude algemene begraafplaats kwam kapitein Hasselman ten slotte tot het inzicht dat een monument bij de verzamelgraven de te verkiezen optie moest zijn, te meer omdat de ruimte op de grafkuilen te beperkt was om voor alle militairen een afzonderlijk kruis te plaatsen.⁵⁶ De CTAB kon dat alleen maar beamen. Hasselman zegde toe een kunstenaar te benaderen; de vertegenwoordiger van Gemeentewerken op zijn beurt, zou een ontwerp van de terreininrichting laten maken.⁵⁷ Deze bijeenkomst kreeg een vervolg op 23 december 1941, resulterend in een overeenkomstig advies aan de burgemeester.⁵⁸

Op de vergadering van 9 juli 1942 kwam het eigendom van de graven ter sprake. De wet voorzag niet in duidelijke kaders voor dit specifieke geval: een militair verzamelgraf op een civiele begraafplaats. De CTAB besloot negatief te adviseren over een verzoek van het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandse weermacht om over te gaan tot verkoop van de grond aan Defensie. In plaats daarvan, zo volgde uit de discussie over dit punt, zouden de graven als 'eigen graf' en vrij van grafrechten aan het Rijk beschikbaar gesteld moeten worden. Voor individuele militaire graven was dat al bij wet geregeld en voor militaire graven die buiten bestaande, civiele begraafplaatsen waren aangelegd, zoals die aan de Cantineweg in Katwijk aan Zee of die aan de Schouwweg in Wassenaar, was sinds 1941 een soortgelijke regeling van kracht.⁵⁹ Het was blijkbaar niet vanzelfsprekend deze regel ook op de 'Kerkhoflaan' van toepassing te verklaren.

Tijdens deze bijeenkomst kwam ook nog de voorgenomen herbegraving van twee militairen ter sprake (H. de Haan en J. Moerman), hetgeen, zoals eerder vermeld, werd afgewezen door het CTAB. Als alternatief speelde de commissie met de gedachte de namen van deze soldaten weg te laten van het monument en voor hen afzonderlijke kruizen of liggende

⁵⁶ NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar *Verbaalarchief* en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5069. Het stond met ongeveer 100 kruizen nogal vol. Het is waarschijnlijk niet te ver gezocht te veronderstellen dat kapitein Hasselman, hoewel ook toen een man van enig gezag, de autoriteit van de voorzitter van de CTAB heeft gevoeld.

⁵⁷ NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 2 december 1941.

⁵⁸ Van deze bijeenkomst zijn geen notulen. Zie hieromtrent: NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 9 juli 1942.

⁵⁹ De militaire begraafplaats op de Grebbeberg is hiervan uiteraard het bekendste voorbeeld.

stenen te plaatsen.

Van woorden naar daden

Mogelijk door de verandering in de teneur van de bezetting vonden in de navolgende jaren geen (formele) vergaderingen van de commissie meer plaats. Waarnemend burgemeester De Bilt werd in juli 1942 vervangen door NSB'er H. Westra, terwijl ook het bestuur van de gemeente steeds meer werd *gleichgeschaltet* met het nationaalsocialistische bewind. De afhandeling van de twee agendapunten uit de vergadering van juli 1942 blijkt dus niet meer uit de notulen van de CTAB, maar wel uit andere bronnen.

Naar stukken inzake de overdracht van het eigendomsrecht van de twee verzamelgraven van de gemeente Den Haag aan het Rijk kon niet worden gezocht, maar uit indirecte bronnen blijkt voldoende dat dit voornemen nog tijdens de oorlog werd bekrachtigd. Het blijkt in elk geval uit stukken uit 1946 waarin de regelgeving omtrent rijksgraven uiteen wordt gezet.⁶⁰

Kapitein Hasselman strikte beeldend kunstenaar Dirk Bus (1907-1978) voor het ontwerp van een monument. Bus zou ook het beeldhouwwerk uitvoeren. Bus was eerder als beeldhouwer betrokken bij de oprichting van de oorlogsmonumenten op de begraafplaats 'Jaffa' in Delft en voor het Regiment Grenadiers en Jagers te Den Haag (nu te Ypenburg). Gemeentewerken maakte een ontwerp voor de terreininrichting, met een centrale plaats voor het nieuwe monument te midden van de twee geaccentueerde grafkuilen, bestrating met natuursteen en een driezijdige groene afsluiting van het grafveld.⁶¹

Voor de bouw van het monument kwam de firma G. Keuzenkamp in beeld. Deze offereerde door tussenkomst van Dirk Bus de bouw van het monument voor fl. 3600,-, waarin onder meer de aanleg van de paalfundering was inbegrepen. De beeldhouwer rekende voor zijn eigen werk (de beide beelden) een honorarium van fl. 2000,-. Het overige reliëfwerk, waaronder de namen van de slachtoffers, kwam voor rekening van Keuzenkamp. Eind maart 1942 verleende Hasselman opdracht.⁶² Hij kon de kosten, waarvoor een bedrag van fl. 6000,- was gereserveerd, ten laste brengen van de post 'Begraveniskosten' in hoofdstuk VIII van de Rijksbegroting⁶³. Op 1 mei moest het werk gereed klaar zijn.

De levering van het benodigde Euville-kalksteen, dat door zorg van het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandse weermacht, vanuit België naar Nederland zou worden gebracht, liep vertraging op. Bovendien kwam door de toenemende Duitse invloed op het gemeentelijke apparaat een einde aan de betrokkenheid van Gemeentewerken bij het project. Uiteindelijk moest het idee worden losgelaten dat het monument er tijdens de dodenherdenking op 10 mei 1942 zou staan. Pas in juli naderde het gedenkteken zijn voltooiing.⁶⁴ Op dat moment schreef de *Haagsche Courant* ook dat de herinrichting van de erehof vorderde.⁶⁵

⁶⁰ Onder meer: NL-HaHGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 2483. Deze regeling, afkomstig van het Ministerie van Oorlog, drong er tevens bij de burgemeesters op aan geen verlof te verlenen voor exhumaties waarbij de andere stoffelijke overschotten 'geroerd of verplaatst' zouden worden.

⁶¹ De heuvels boven de beide grafkuilen ontstonden overigens door afgraving van het middengedeelte.

⁶² NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5068. De correspondentie over de offerteaanvraag ving aan in januari 1942. In februari werd al opdracht gegeven aan Bus en Keuzenkamp, maar door ingrijpen van de Afdeling Comptabiliteit moesten de financiële afspraken voor de opdracht worden herzien, hetgeen leidde tot een nieuwe prijsopgave en idem opdracht.

⁶³ Hoofdstuk VIII van de Rijksbegroting bevatte de defensiebegroting, in 1942 dus die van het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandsche weermacht (opgericht 1 februari 1942).

⁶⁴ NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5068, Intern memorandum Afdeling C (Militair Personeel), bureau Graviendienst van het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandse weermacht, juli 1942.

⁶⁵ *Haagsche Courant*, 22 juli 1942

Inmiddels waren 155 nabestaanden door Hasselman per brief op de hoogte gebracht van de veranderingen bij de verzamelgraven.⁶⁶ Dat had ook een praktische reden, want op de grafkuilen stonden ruim 100 kruizen, waarvan het overgrote deel door de nabestaanden zelf was geplaatst. Hasselman wilde hen graag de gelegenheid geven deze kruizen zelf te verwijderen. Van deze mogelijkheid is inderdaad gebruik gemaakt. Op 16 juli 1942 zijn de laatste kruizen van de grafkuilen verwijderd⁶⁷, zodat met de afwerking van de erehof gestart kon worden.

Aangezien Gemeentewerken zijn handen van het project had getrokken, werd Keuzekamp gevraagd zorg te dragen voor de verdere afwerking van de erehof. Zijn prijsopgave van fl. 2400,- hiervoor werd, na enkele aanpassingen om een bouwvergunning te omzeilen, goedgekeurd.⁶⁸ Het werk omvatte in hoofdzaak de tufstenen muurtjes langs de grafkuilen en ter weerszijden van het monument, de beplanting, en het aanpassen en uitbreiden van de verharding.⁶⁹ Eind september maakte *De Residentiebode* melding van de voltooiing en van de overdracht van het terrein als 'eigen graf' aan het Rijk.⁷⁰ In hoeverre de onthulling van het monument met enige ceremonie gepaard ging, is niet bekend. In elk geval werd in november 1942 vanuit Rooms-Katholieke kring bij het monument een bijeenkomst georganiseerd in het kader van Allerheiligen/Allerzielen.⁷¹ Op dat moment stond er op elke grafkuil ook een drietal grenenhouten kruizen (in de kleur van tufsteen geschilderd), die 'het grafkarakter' enigszins moesten benadrukken.⁷² De Haan en Moerman bleven in het graf. Voor hen kwam er, blijkens oude foto's, rechts van het monument een afzonderlijke plaquette. Zes onbekende slachtoffers zouden alsnog 'op papier' worden geïdentificeerd. Voor hen werd aan de voet van het monument een blok met hun namen geplaatst.

De gemeentelijke plantsoenendienst verzorgde al sinds 1940 het onderhoud van de erehof. De dienst bracht de onkosten hiervoor, overeenkomstig een begin 1941 getroffen regeling⁷³, in declaratie bij het Departement van Defensie (*de facto* het Afwikkelingsbureau daarvan, later het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandse weermacht). Na de oorlog nam de nieuw opgerichte OGS de zorg voor het beheer van het departement over. Er is, behoudens enkele steekproeven in dagbladen, verder niet onderzocht of zich sinds 1945 nog verdere bijzonderheden hebben voorgedaan rond de erehof. Enkele individuele naoorlogse bijzettingen worden in de bijlage genoemd.

⁶⁶ NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5068. Er was een verzendlijst opgesteld met de namen van 155 nabestaanden, maar deze bevat een aantal onduidelijkheden. Zo bevat deze twee geadresseerden waarvan onduidelijk is of zij inderdaad nabestaanden waren van alhier begraven militairen, terwijl er twee militairen begraven liggen waarvan de namen van nabestaanden ogenschijnlijk op de lijst ontbreken. Ook bevat de lijst een naam van een militair die, zo zou later blijken, niet was gesneuveld (P.J.H. Ramakers). Het totaal aantal begraven was op dat moment hoogstwaarschijnlijk 163. De lijst bevat geen namen van nabestaanden van HAAN en MOERMAN, en uiteraard ook niet van de zes militairen die toen nog als 'onbekend' waren geregistreerd.

⁶⁷ De grafkruizen konden desgewenst ook worden verstuurd. De kosten hiervan kwamen voor rekening van het Rijk.

⁶⁸ NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5068.

⁶⁹ De inmiddels verdwenen verharding met rode flagstones dateerde van vóór het monument, en werd waarschijnlijk al in 1940 aangelegd. Bij de herinrichting van de erehof in 1942 zijn deze stenen opnieuw gebruikt, en voor zoveel nodig aangevuld met gelijksoortige natuursteen.

⁷⁰ *De Residentiebode*, 25 september 1942.

⁷¹ *De Residentiebode*, 2 november 1942.

⁷² De uitvoering in tufsteen werd te duur bevonden. Zie verder: NL-HaNA, Archief Ministerie van Oorlog: Openbaar Verbaalarchief en Gedeponeerde archieven, (1811) 1813-1945 (1952), toegang 2.13.01, inv.nr. 5068, waarbij tevens een offerte van de fa. G. Keuzenkamp uit september 1942 voor een natuurstenen bank tegenover het monument en enkele bloembakken. Ook daar werd voor bedankt. Overigens vormde het aanvullen van de rechterplaquette met twee namen ook een post in deze offerte. Het is niet duidelijk over welke namen dit ging.

⁷³ NL-HaHGA, Archief Algemene Begraafplaatsen Den Haag, toegang 0433-01, inv.nr. 76. Die regeling was overigens goeddeels opgelegd door Duitse militaire autoriteiten.

Het uiterlijk van de erehof is overigens in de loop van de tijd wel veranderd. Van de oorspronkelijke terreininrichting zijn delen verdwenen. De accentuering van de beide grafkuilen met de muurtjes en verhogingen ging verloren doordat de graven sterk zijn ingeklonken. De oorspronkelijke verhardingen met natuursteen, waaronder het 'terras' aan de voet van het monument, zijn op een gegeven moment opgeruimd. De naamplaquettes op het monument zijn aangepast dan wel vervangen. Mogelijk gebeurde dat in verband met de bijzetting van enkele militairen in 1951.⁷⁴ Toen zijn waarschijnlijk ook de namen van het zetal die op het blok aan de voet van het monument waren vermeld, en die van De Haan en Moerman opgenomen. De zes grenenhouten kruizen die enige tijd op de grafkuilen hebben gestaan, zijn ook weg. Het inmiddels verweerde informatiebord van de OGS is een (veel) latere toevoeging. Bij een inspectie van de erehof in het vroege najaar van 2020 maakte het geheel een weinig verzorgde indruk.

3. HET BEGRAVEN VAN MILITAIREN

Historische wet- en regelgeving⁷⁵

Op het moment dat de verzamelgraven werden ingericht, was de *Wet van 10den April 1869, tot vaststelling van bepalingen betreffende het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begrafenisrechten* (Stb. 65) van kracht. De mutaties in de wet sinds 1869 hielden, met uitzondering van de navolgende, geen onmiddellijk verband met de teraardebestelling van militairen.

De artikelen 36 en 37 in de oorspronkelijke tekst van de *Begraveniswet* handelden over, wat later zouden worden genoemd, de rijksgraven, oftewel de graven waarvoor het Rijk de begraveniskosten droeg. Het eerstgenoemde artikel regelde dit voor 'onvermogenen'. Het tweede lid van dit artikel luidde: "De begrafenis van onvermogenen krijgslieden in werkelijke dienst, beneden den rang van officier, worden volgens de regelen, door Ons te stellen, gedragen door den Staat. Dit geldt insgelijks van krijgslieden, die met bepaald verlof zijn". Het laatstgenoemde artikel handelde over lijken die uit zee aanspoelden of uit zee waren geborgen.

Artikel 36 werd door vaststelling van de *Wet van 22sten Juli 1885, houdende bepalingen betreffende het begraven van lijken van militairen beneden den rang van officier voor rekening van den Staat* (Stb. 138) 'losgeweekt' uit de *Begraveniswet*. Artikel 2 van deze wet stelde dat 'nabestaanden of betrekkingen' en 'eenig kerk- of ander bestuur' een lijk konden overnemen van de Staat. Zij zouden dan evenwel de kosten voor de teraardebestelling moeten dragen.

De wet uit 1885 kwam te vervallen door de vervangende *Wet van 9den Juli 1906, tot wijziging der bepalingen, betreffende het begraven van lijken van militairen beneden den rang van officier voor rekening van den Staat* (Stb. 180). De strekking van de wet bleef grotendeels gelijk aan die uit 1885, maar de nieuwe wet opende wel de mogelijkheid voor derden om, indien een militair niet van rijkswege werd begraven, (tot op zekere hoogte) de begraveniskosten te declareren bij het Rijk. Tot nadere regeling van artikel 1 in deze wet volgde het Koninklijk Besluit van 29 januari 1907, nr. 18⁷⁶, waarin onder meer was vastgelegd welke functionarissen verantwoordelijk waren voor het begraven van militairen. Met dit besluit hing het Ministerieel Besluit van 11 februari 1907 samen, waarin verschillende

⁷⁴ Het betreft hier: BOER en MESRITZ (en mogelijk ook CLAVAUX).

⁷⁵ Zie ook: G.G. Pekelharing, *Nederlandsche Staatswetten, Wet van den 10den April 1869, S. 65, zooals die wet nader is gewijzigd, enz.* (14e druk, Zwolle, 1938), waarin opgenomen zijn de hier behandelde wet- en regelgeving, behoudens de *Oorlogswet* uit 1899. Deze wordt wel aangehaald in een voetnoot.

⁷⁶ Hierbij ingetrokken: KB van 9 augustus 1885, nr. 20 en KB van 6 september 1885, nr. 20.

uitvoeringsbepalingen werden uitgewerkt.

Belangrijk is tot slot de zogenoemde *Oorlogswet* (1899). Deze trad op 1 mei 1901 in werking en werd nadien enige keren gewijzigd. Met betrekking tot de begraafing van militairen haalde artikel 30 van deze wet de *Begraafeniswet* aan: "Het militair gezag is bevoegd, in geval van noodzakelijkheid, met afwijking van de bepalingen der wet van 10 April 1869 (*Staatsblad* no. 65) en van artikel 11 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* no. 134) [i.e. de zogenoemde *Besmettelijke-Ziektenwet*, vervangen door de wet van 21 juli 1928, *Stb.* 265], omtrent het begraven van lijken voorschriften te geven." Vanaf 1 september 1939 was op heel het Nederlandse grondgebied de staat van oorlog van kracht (KB van 1 september 1939, *Stb.* 187); per 19 april 1940 werd in de gemeente Den Haag bovendien de staat van beleg afgekondigd. Dit betekende dat de militaire autoriteit in deze gemeente mocht afwijken van de *Begraafeniswet* en daarmee samenhangende wet- en regelgeving.

Het besluit uit 1907 en de wet uit 1906 zijn respectievelijk in 1991 en 1992 ingetrokken (zie ook: *Wet van 9 september 1992, houdende intrekking van de Wet van 9 juli 1906, Stb. 180, enz.*).

Historische wet- en regelgeving: aanvullend beleid

Uit de periode tussen de afkondiging van de algemene mobilisatie (28 augustus 1939) en de capitulatie (15 mei 1940) is geen aanvullend beleid aangetroffen, maar na de capitulatie bestond in elk geval de behoefte de bestaande wet- en regelgeving aan te vullen met enkele praktische bepalingen omtrent het begraven van militairen. De secretaris-generaal van het Departement van Binnenlandse Zaken stuurde daartoe een aantal memoranda aan de burgemeesters.⁷⁷

Het eerste was gedagtekend 23 mei 1940. De identificatie van gesneuvelden en het informeren van het Rode Kruis waren hierin de voornaamste aandachtspunten. Daarnaast kregen burgemeesters het volgende verzoek: "Het begraven dient zooveel mogelijk te geschieden in kisten en in een afzonderlijk graf. Op de kisten ware een metalen plaatje te bevestigen, waarop worden vermeld de naam en voornamen van den overledene, de datum, waarop zijn lijk werd aangetroffen, alsmede zijn rang en het onderdeel, waartoe hij behoorde."

Het tweede rondschriften, zeven dagen later, vestigde de aandacht op het belang van her en der aangetroffen identificatieplaatjes, zakboekjes en persoonlijke bezittingen voor de identificatie van militairen. De burgemeesters kregen het dringende verzoek dit soort zaken, indien mogelijk vergezeld van enige contextuele informatie over de vindplaats, te verzenden aan het informatiebureau van het Nederlandse Rode Kruis in Den Haag.⁷⁸

Het derde, verzonden op 5 juni 1940, behandelde het verbod lijken van tijdelijk ter aarde bestelde militairen te transporteren over de gemeentegrenzen. Hiertoe kon pas na registratie en identificatie verlof worden gegeven. Dit verlof zou overigens zoveel mogelijk verleend moeten worden, maar een uitzondering werd gemaakt voor militairen die waren begraven "op een ruimte der begraafplaats of op een bijzondere plaats, welke bepaaldelijk voor het begraven van militairen is ingericht". Deze regeling legde daarmee de basis voor de latere erevelden en -hoven. Het spreekt voor zich dat de verzamelgraven op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' ook onder deze noemer vielen.

⁷⁷ De secretarissen-generaal traden op dat moment op als waarnemend hoofd van de verschillende departementen.

⁷⁸ Het verzamelen van persoonlijke bezittingen en documenten van gewonden, gesneuvelden en vermisten was overigens een taak van Rode Kruis-personeel.

Verdere memoranda hadden met name betrekking op de rol van het Nederlandse Rode Kruis bij het begraven van militairen en op het onderhoud van militaire graven.

Het Nederlandse Rode Kruis

In 1909 kreeg het Nederlandse Rode Kruis per Koninklijk Besluit formeel opdracht zorg te dragen voor de registratie van zieke en gewonde militairen.⁷⁹ Daartoe moest in oorlogstijd een informatiebureau worden opgericht. Nadien zou dit besluit nog worden gewijzigd, onder meer ingegeven door ervaringen tijdens de Eerste Wereldoorlog. In respectievelijk 1914 en 1917 breidde de opdracht zich namelijk uit met de registratie van krijgsgevangenen en geïnterneerden, en van 'dooden en vermisten'.⁸⁰

De oprichting van het Informatiebureau volgde op de algemene mobilisatie in 1939. Het vond onderdak aan de Zwarteweg 75 in Den Haag.⁸¹ Het archief van het Informatiebureau is verloren gegaan bij het bombardement van het Bezuidenhoutkwartier in 1945.

In de praktijk

Hoewel in de chaos van het gevecht de teraardebestelling van een omgekomen militair niet altijd naar de letter van de wet zal zijn verlopen, is het goed voor de beeldvorming de verschillende formele stappen in dat proces achter elkaar te zetten in de context van de gevechten in en rond Den Haag.

1. De afvoer of berging van een lijk geschiedde in principe door geneeskundige troepen of, in de praktijk veelal na afloop van de gevechten, door personeel van Rode Kruis-compagnieën. Bij het transport van lijken naar begraafplaatsen zijn verschillende instanties actief geweest, waaronder behalve de hiervoor genoemde, de Haagse Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD). Op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' zijn ook gesneuvelden door burgers aangebracht. Uit het bovenstaande bleek dat de directeur van deze begraafplaats, T. de Jong, initiatieven tot herbegraving nam en hierin coördinerend optrad in overleg met militaire autoriteiten.
2. De *Begrafeniswet* verplichtte tot begraving van een lijk. Veel militaire slachtoffers van de gevechten in en rond Den Haag zijn in eerste instantie (ook ongekiest) in een tijdelijk graf ter aarde besteld (i.e. nood- of veldgraf), vaak geconcentreerd nabij de plaats waar zij sneuvelden. Er zijn ook veldgraven geweest bij civiele ziekenhuizen. De *Begrafeniswet* stond deze tijdelijke graven toe, eveneens op particuliere terreinen. Indien nodig konden burgemeesters hierbij regelend optreden. Uiteindelijk zijn alle gesneuvelde militairen op reguliere begraafplaatsen (her)begraven. Van vermissingen lijkt met betrekking tot de 'Slag om de Residentie' geen sprake geweest te zijn.
3. De *Begrafeniswet* schreef niet voor wie moest begraven. Voor militairen was dat echter wel geregeld.⁸² Voor de 'Haagse' situatie gold grofweg dat voor militairen van de marine, de hoogste marineautoriteit, en voor militairen van de landmacht, de directeur van een militair hospitaal (er waren er meerdere), de garnizoensarts dan wel een eenheidscommandant, voor de begraving moest zorgdragen. Uit een reconstructie van de gang van zaken in 1940 komt wat dit betreft een diffuus beeld naar voren, hetgeen enigszins wordt bevestigd door de eerder aangehaalde notulen van de vergadering van de CTAB op 2 december 1941. De directeur van de

⁷⁹ KB van 2 april 1909 (*Stb.* 90a).

⁸⁰ KB van 27 november 1914 (*Stb.* 546) en KB van 22 oktober 1917 (*Stb.* 607).

⁸¹ Het Informatiebureau was bij aanvang van de mobilisatie gevestigd aan de Prinsessegracht 27 in Den Haag, maar vanwege de verwachte uitbreiding van personeel en archiefruimte verhuisde het naar de Zwarteweg.

⁸² KB van 29 januari 1907, nr. 18.

begraafplaats had er waarschijnlijk meer van verwacht. Zijn sneer richting de militaire autoriteiten is lastig exact op waarde te schatten, maar het Koninklijk Besluit van 29 januari 1907, dat deze verantwoordelijkheden regelde, bedoelde met de zinsnede "door de zorg van" meer dan enkel het transport van doden naar een (tijdelijke) begraafplaats.⁸³ Identificatie, vaststelling van de doodsoorzaak, aflegging, het kisten en ook de daadwerkelijke bijzetting zouden daar zeker onder vallen. Directeur De Jong had wat dit betreft geheel andere ervaringen met de Duitsers, die, aldus De Jong, deze zaken wel goed regelden.

4. De *Begrafeniswet* schreef voor dat lijken gekist moesten worden. Met betrekking tot het kisten stelde de secretaris-generaal van het Departement van Binnenlandse Zaken eind mei 1940 echter dat dit *zoveel mogelijk* moest gebeuren. Hoewel geen militaire autoriteit⁸⁴, nam hij dus de vrijheid af te wijken van de *Begrafeniswet*. Het is, zoals eerder al vermeld, niet met zekerheid te zeggen of een deel van de op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' begraven militairen wellicht ongegist is gebleven. Overigens is de aanvullende regeling van deze secretaris-generaal uitgevaardigd op een moment dat vrijwel alle militairen hun laatste rustplaats al in de verzamelgraven hadden gevonden.
5. Begraving vond pas plaats na de doodschouwing door een daartoe beëdigd (militair) arts. Bovendien moest krachtens de *Begrafeniswet* een ambtenaar van de gemeentelijke burgerlijke stand toestemming geven voor begraving. Hoe dit laatste tijdens de Meidagen in de praktijk is gegaan, is niet uit dit onderzoek gebleken. Wel is enkele maanden na de capitulatie een regeling ontworpen voor de vele gevallen waarin geen overlijdensakte was opgemaakt. Het Afwikkelingsbureau van het Departement van Defensie heeft hiervoor uiteindelijk de aangiftes verzorgd.
6. Begraving van manschappen geschiedde op kosten van de Staat en "in de naasthoogere klasse van armlastigen of onvermogenen".⁸⁵ De Staat droeg ook de kosten van de begrafenis van onderofficieren. Zij werden, als de begraafplaats die mogelijkheid had, een klasse hoger begraven dan manschappen. Aan deze regel is op de 'Kerkhoflaan' geen rekening gehouden. Er is zonder onderscheid des persoons begraven.
7. Het begrafenisrecht en andere kosten van de teraardebestelling van gesneuvelde officieren kwamen ten laste van de nabestaanden (of andere 'derden'). Officieren hadden derhalve geen recht op een rijksgraf. Met het oog op de destijds – in elk geval binnen de krijgsmacht – geldende klassenverschillen tussen manschappen en onderofficieren enerzijds en officieren anderzijds zal dit onderscheid in die tijd niet als ongewoon zijn bestempeld, hoewel voor de categorie van reserve-officieren de maatschappelijke stratificatie minder duidelijk kon zijn. In elk geval lijkt met deze regeling geen rekening te zijn gehouden bij de bijzetting van officieren in de verzamelgraven op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan'.
8. Met de wettelijke vastgestelde begravingstermijnen kon tijdens en kort na de Meidagen niet goed rekening worden gehouden.⁸⁶

⁸³ NL-HaGGA, Archief Gemeentebestuur Den Haag, 1937-1952, toegang 0610-01, inv.nr. 514, Notulen Commissie van toezicht en advies voor de begraafplaatsen, vergadering van 2 december 1941.

⁸⁴ Zie artikel 30 van de *Oorlogswet* (1899).

⁸⁵ KB van 29 januari 1907, nr. 18, artikel 2.

⁸⁶ *Wet van 10den April 1869, tot vaststelling van bepalingen betreffende het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begrafenisrechten* (Stb. 1869, 65), artikel 6.

5. TOT BESLUIT

Voordat de oorlog uitbrak, was er door de CTAB al rekening gehouden met de teraardebestelling van een groot aantal slachtoffers. Door de gevechten bij het hulpvliegveld Ockenburg kon het terrein van 'Westduin', de tweede Haagse algemene begraafplaats in aanleg, evenwel niet worden gebruikt. In plaats daarvan werden op de Algemene Begraafplaats 'Kerkhoflaan' voor omgekomen Nederlandse militairen twee verzamelgraven gemaakt. Waarom niet is gekozen voor individuele graven (in lagen⁸⁷) werd niet duidelijk uit de geraadpleegde stukken. De capaciteit van de 'Kerkhoflaan' was beperkt, maar de begraafplaats was nog niet vol.

Na de capitulatie op 15 mei 1940 zou van gemeentewege of door de militaire autoriteiten bepaald kunnen zijn dat de vele in veldgraven ter aarde bestelde militairen hun laatste rustplaats op 'Westduin' zouden krijgen. Deze begraafplaats was weliswaar nog niet opgeleverd, maar door de bestemming van het terrein zou het toch een logisch keuze zijn geweest hier (alvast) een militair ereveld te maken. Elders rond Den Haag werden immers ook militaire begraafplaatsen aangelegd op terreinen die daarvoor in het geheel niet bestemd waren. In plaats daarvan werden toch veel gesneuvelde militairen uit veldgraven overgebracht naar de 'Kerkhoflaan' en aldaar bijgezet in de verzamelgraven. Daardoor ontstond onbedoeld een situatie die, op enkele gevallen na, exhumatie en identificatie onmogelijk maakte. De Commissie van Toezicht en vertegenwoordigers van de 'voormalige Weermacht' berustten hier destijds in. Zij vonden het ook niet de beste oplossing, maar schiepen door de oprichting van een gedenkteken en de inrichting van een erehof toch een eerbare en monumentale gezamenlijke rustplaats voor 167 militairen die in dienst van Nederland het leven lieten.

Den Haag, 19 november 2020

Nederlands Instituut voor Militaire Historie

Afdeling Operationele Dienstverlening

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e @mindef.nl

⁸⁷ In lagen cq. regels, want echt individuele militairen graven waren destijds nog niet gangbaar.

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Sent: Wed, 30 Jun 2021 10:58:53 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: RE: Erehof Kerkhoflaan - overwegingen BIDKL

5.1.2.e – in aansluiting op ons telefoongesprek van zojuist; die 5.1.2.b is de raming van het NFI voor het vervaardigen van DNA-profielen uit het aangeboden biologisch materiaal. Het staat los van enige andere vorm van projectkosten. Zoals ik al eerder aangaf zou het NFI deze opdracht echter zeer waarschijnlijk om juridische redenen niet kunnen aannemen. Een commercieel DNA-lab zal naar ik verwacht met een steviger kostenraming komen.

Nog een paar overwegingen, de meesten al in meer of mindere mate besproken:

1. Het gaat hier niet om de financiën als beperking. Of het nou drie ton kost of zes miljoen: het gaat om de praktische haalbaarheid van het DNA-onderzoek. De ervaring leert dat veel biologisch materiaal van een dergelijke ouderdom DNA-profielen oplevert die onvoldoende geschikt zijn voor het doen van verwantschapsonderzoek. **DNA is geen tovermiddel!** Er zal een beperkt aantal identificaties uit voortkomen. Wat ga je met de rest van de stoffelijke resten doen? Steen erop met 'Onbekende Nederlander?' Je hebt dat overigens goed weergegeven in het concept preadvies;
2. De Minister van Oorlog Johannes Meynen deelt de burgemeesters middels een circulaire aan de burgemeesters al in 1946 het volgende mede: *'Het Rijk treedt ten aanzien van militaire- en civiele Rijksgraven als eigenaar c.q. huurder op in den zin van artikel 12 [lid 2] van den Begraafeniswet.'* Lees voor 'het Rijk' het Ministerie van Oorlog, welk departement destijds ook de declaraties van gemeenten uitbetaalt voor het onderhoud van zich buiten de erevelden bevindende Rijksgraven. Praktische werkzaamheden werden v.w.b. Rijksgraven uitgevoerd door de Dienst Identificatie en Berging (DIB) van het Ministerie van Oorlog, de voorgangers van de huidige BIDKL. Aan deze circulaire ligt een Ministerieel Besluit ten grondslag. 5.1.2.e van het NIMH heeft bij het Nationaal Archief het inv.nr. aangevraagd waarin deze zich moet bevinden. Zodra het boven water is hoor je dat (voor het besluitnummer). Lang verhaal kort: het Ministerie van Defensie is de eigenaar van de graven van het Erehof. Zonder toestemming van het Ministerie van Defensie worden deze graven niet geopend;
3. Het Erehof is in 1940, in overleg tussen de gemeente Den Haag en het Ministerie van Oorlog, vanwege ruimtebeperkingen bewust dusdanig aangelegd om nooit meer te worden heropend. Bijvoorbeeld door het in meerdere lagen stapelen van lijkkasten.

Groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Koninklijke Landmacht
Ministerie van Defensie

Bezoekadres (laboratorium): Dumoulinkazerne | Zeisterspoor 19 | 5.1.2.e | Soesterberg-NL | Geb D-12 | 5.1.2.e
Postadres: Postbus 109 | 3769 ZJ | MPC 53A | Soesterberg-NL

Mil tel * 5.1.2.e
Ext tel (0031) 5.1.2.b
Mobiel (0031) 5.1.2.e
E: 5.1.2.e@mindef.nl

Vrijdagen afwezig

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: woensdag 30 juni 2021 09:17

Aan: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

<5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>

Onderwerp: RE: Erehof Kerkhoflaan - overwegingen BIDKL

Ha 5.1.2.e en 5.1.2.e

Nog even wat vragen. Dan kan ik deze week het preadvies hopelijk in concept afronden.

Deze totaal prijs voor circa 167 skeletten gaat dus om 1 monster van 1 skelet, dat netjes bij elkaar ligt?

Stel het zijn allemaal losse botjes dan is het in het slechtste geval als alles door elkaar ligt: 5.1.2.b

5.1.2.b

Dus als we een gemiddelde nemen is dat grofweg genomen 5.1.2.b

[Botten van de mens - Wikipedia](#)

Welke onderstaande kosten zitten in de 5.1.2.b

Kosten indicatie van

- a) indicatie kosten graafwerkzaamheden
- b) indicatie kosten geologen
- c) indicatie kosten antropologen
- d) indicatie kosten DNA onderzoek (is binnen, voor geordende situatie)
- e) indicatie kosten archiveren
- f) indicatie kosten gebruik laboratorium
- g) indicatie kosten matchzoekers
- h) etc

Concept tekst :

De financiële uitdaging

Naast deze grote technische, ruimtelijke en ethische uitdagingen, kent herbegraven ook een financiële component.

Alleen het uit te voeren DNA-onderzoek kan op miljoenen euro's uitkomen. Dan zijn de onderstaande kosten nog niet eens meegenomen:

Hier eventueel bijvoegen van bovenste rijtje(

- a) verwervingskosten grond
- b) graafwerkzaamheden
- c) eventuele grond sanering
- d) aanleg terrein met verlichting, grasmat, kruizen en informatievoorzieningen
- e) kosten nieuwe kisten
- f) kosten grafrechten
- g) kosten onderhoud en exploitatie van het Ereveld. Hier zijn structurele middelen voor nodig. Om als voorbeeld te noemen bij Grebbeberg/ Loenen is circa €op jaarbasis nodig.

De huidige gemeentelijke begroting voorziet niet in dergelijke bedragen en het college ziet ook geen mogelijkheden om deze middelen elders in de begroting vrij te maken. Hetzelfde geldt van het ministerie van Defensie en OGS. Ook moet een Ereveld beheert gaan worden

Dank en groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>

Verzonden: vrijdag 22 januari 2021 14:29

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl

CC: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl

Onderwerp: Re: Erehof Kerkhoflaan - overwegingen BIDKL

Zoals beloofd laat ik jullie hierbij de kostenraming van het NFI weten, met dank aan collega 5.1.2.e voor de uitzoekerij.

Let op: dit is op basis van twee bot- of tandmonsters per gesloten vondst (1 individu/skelet). Evt. benodigde additionele bot- of tandmonsters om tot een DNA profiel te komen zijn niet meegenomen, evenmin monsters van beenderen die toentertijd als losse lijkdelen zijn begraven, of botmonsters aan de hand waarvan moet worden vastgesteld tot wie vermengde skeletdelen behoren. Er is een gerede kans dat er uiteindelijk een substantieel hoger bedrag uitkomt.

Het NFI komt op een basisbedrag van ca. 5.1.2.b Dat is op basis van prijzen van 2020. Zoals gezegd is het NFI echter een oneigenlijke speler in dit verhaal. En is de kans groot dat het NFI überhaupt geen capaciteit heeft.

Deze raming is daarom misschien niet helemaal representatief, en te zien als een grove schatting, een commercieel DNA laboratorium zou wellicht op een hoger bedrag uitkomen. Wij hebben daar echter geen ervaring mee.

Prettig weekend gewenst,

Groet,

5.1.2.e

Van: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>

Datum: donderdag 21 januari 2021 om 17:57:22

Aan: "5.1.2.e" 5.1.2.e 5.1.2.b " <5.1.2.e@mindef.nl>

Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>, "5.1.2.e@ogs.nl" <5.1.2.e@ogs.nl>

Onderwerp: RE: Erehof Kerkhoflaan - overwegingen BIDKL

Hallo 5.1.2.e

Dank!

Gaan komende tijd een korte stand van zaken bericht voor de raad maken, daar is deze informatie erg nuttig voor.

Later kunnen we dan het uitgebreidere onderzoek op haalbaarheid en wenselijkheid toesturen.

Hoe 5.1.2.e het mooi formuleerde: In belang van de zorgvuldigheid die dit vraagstuk verdiend, is uitstel noodzakelijk en wenselijk.

Voordat we het de bestuurlijke lijn insturen, delen we het document even met 5.1.2.e jou en iemand van beleid?

Om even te checken of het klopt hoe we e.a. aan het papier toe vertrouwen.

NB Punt 9. Komt nu nog beter binnen bij mij dan tijdens het overleg van de week. Lijkt me niet wenselijk..

Groets 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Gemeente Den Haag

Dienst Stadsbeheer

www.denhaag.nl

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>

Verzonden: donderdag 21 januari 2021 17:00

Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>

Onderwerp: Re: Erehof Kerkhoflaan - overwegingen BIDKL

Beste 5.1.2.e ?

Dank tot dusver. Wij waarderen jullie inspanningen enorm.

Wij houden contact.

Gr

5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>

Verzonden: Thursday, January 21, 2021 4:04:49 PM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>

CC: <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>

Onderwerp: Erehof Kerkhoflaan - overwegingen BIDKL

Beste 5.1.2.e en 5.1.2.e

Onderstaand zoals afgelopen dinsdag besproken tijdens ons Zoomoverleg. Ik wacht nog met smart op bericht van het NFI met het geraamde bedrag onder 5. (in geel, DNA-onderzoekskosten per individu). Dat volgt zeer waarschijnlijk later vanmiddag of morgen, maar ik wilde jullie deze e-mail niet langer onthouden.

1. Voor de goede orde: de BIDKL is in dezen een materiedeskundige, uitvoerende Defensieorganisatie - geen beleidsmakende. Ik kan jullie dus slechts voorzien van advies vanuit mijn/onze deskundigheid en ervaring;
2. Voor een gedegen analyse over praktische haalbaarheid dient de context onder het maaiveld, d.w.z. hetgeen bekend is over de aanleg van de grafkuilen in 1940 (begrafenisregistratie), duidelijk te zijn. Daartoe is in 2020 het NIMH verzocht om te inventariseren wat daarover in de archieven bewaard is gebleven. Het betreffende memo en bijlage is ontvangen en 'te onze kantore' momenteel onderwerp van studie. Resultaat van deze analyse is voorzien vóór eind februari;
3. Als schot voor de boeg uit deze memo: toenmalig Kerkhoflaan-begraafplaatsdirecteur T. de Jong vermeldde over het overleg met de betrokken gemeentelijke instanties en een legerofficier over de aanleg van de beide grafkuilen in 1940: 'Vastgesteld werd dat opgraven uit deze graven niet mogelijk was.' Uit de aard der zaak (inrichting van de grafkuilen op vier tot zes lagen diep vanwege capaciteit, gekist of ongekist, geïdentificeerd of naamloos, onzekerheid over het correcte aantal slachtoffers), gingen de partijen er vóór de aanleg al van uit dat de grafkuilen nimmer meer zouden worden heropend voor exhumatie en identificatie, en daarop werden ze ook ingericht. Latere inhumaties in de grafkuilen vanuit veldgraven in de regio compliceerden de situatie nog verder. De autoriteiten (CTAB en vertegenwoordigers voormalige krijgsmacht) hebben daar destijds in berust, maar kozen uiteindelijk - hoewel ze het ook niet de beste oplossing vonden - voor de oprichting van een gedenkteken voor de gezamenlijke laatste rustplaats;
4. De Projectgroep Nationaal Ereveld Den Haag noemt in de media het NFI als de te betrekken organisatie. Dat moet op een misverstand berusten, contact lijkt er niet met het NFI te zijn geweest. Het NFI voert weliswaar DNA verwantschapsonderzoeken uit, maar alleen in opdracht van ketenpartners en opdrachtgevers als politie en justitie. Het NFI geeft desgevraagd aan dat ze sowieso vrijwel zeker geen

capaciteit zou hebben om deze onderzoeken te faciliteren. Zeer waarschijnlijk zou een beroep moeten worden gedaan op een commercieel DNA-laboratorium;

5. De initiatiefnemers spreken van een ereschuld, en stellen ieder graf te willen terugbrengen naar een persoon. Zo lijkt het ook bij de families van de slachtoffers te worden gebracht. Die vinden dat begrijpelijkerwijs een eerbaar initiatief dat ze graag ondersteunen. Het is echter een illusie dat alle slachtoffers op het Erehof kunnen worden geïdentificeerd aan de hand van DNA. DNA is geen wondermiddel. Ten eerste zal aan de hand van uitgebreid genealogisch onderzoek moeten worden vastgesteld of er nog levende nazaten zijn, die in genetische zin geschikt zijn als DNA-donor. Die zullen er **niet** in alle gevallen zijn. Bloedlijnen (en daarmee DNA-lijnen) sterven uit. We kennen drie soorten DNA: Mitochondriaal (MT/vrouwelijk), Y-chromosomaal (Y/mannelijk) en Autosomaal (Auto/alleen van ouders op kinderen). Zonder voorvermoeden van identiteit van het slachtoffer zal, om verwantschapsonderzoek te kunnen uitvoeren middels een op te zetten databank van DNA-donors, van elk type DNA (MT/Y/Auto) een profiel moeten worden vervaardigd. Kosten per compleet slachtoffer of los aangetroffen bot/botfragment, incl. vervaardigen DNA-profiel van familie naar schatting **XXXX** (bron: NFI);
6. Met regelmaat komt het voor dat het niet mogelijk blijkt om een bruikbaar DNA-profiel te vervaardigen van een bot- of tandmonster. Het bevat dan te weinig 'loci' (markers) voor verwantschapsonderzoek. Doorgaans is de staat van het aangeleverde opgegraven biologische materiaal daaraan debet. Deze slachtoffers zijn **niet** middels DNA identificeerbaar.
7. Gebitsgegevens, zoals tandartskaarten uit die periode zijn niet bewaard gebleven, conventionele identificatie middels forensisch-odontologisch onderzoek is daarom eveneens onmogelijk;
8. Naar verluidt is er bij de aanleg van de grafkuilen uit capaciteitsoverwegingen vier tot zes lagen diep begraven. De daarin aanwezige stoffelijke resten zullen moeten worden teruggebracht tot individuele personen. Het is uit de stukken niet duidelijk geworden of alle slachtoffers destijds konden worden gekist. Er heeft, gekist of ongekist, vrijwel zeker vermenging van stoffelijke resten plaatsgevonden. Dit zou kunnen worden bevestigd doordat de grafkuilen tegenwoordig sterk zijn ingeklonken. De inhoud lijkt daarmee in elkaar gedrukt. Een volwassen menselijk skelet bestaat uit ca. tweehonderd beenderen. Vermenging van stoffelijke resten betekent een grote toename van het aantal te nemen DNA monsters = extra kosten;
9. Wat te doen met bovengenoemde slachtoffers die niet geïdentificeerd kunnen worden? Wat te doen met slachtoffers die geacht zijn destijds op het Erehof te zijn begraven, maar daar niet aantoonbaar (b)lijken te liggen? Herbegraven met een grafsteen 'Onbekende militair'? De families zouden dat als pijnlijk kunnen ervaren, wanneer de naam van vader, oom, opa of oudoom (nu) wel op het monument staat maar straks is verdwenen;
10. Naar verluidt zijn er bij de aanleg van het Erehof losse lijkdelen begraven van bombardementsslachtoffers van Kamp Waaldorp. Deze zorgvuldig en gedegen terug brengen naar een (1) individu zou van ieder bot of botfragment een DNA monster vergen = extra kosten;
11. Ter vergelijking: het identificatieproject op het Ereveld Loenen (103 onbekende doden) heeft sinds de start in april 2018 twintig DNA-identificaties opgeleverd. Dit project is vele malen minder complex, omdat het hier individuele graven betreft (zgn. gesloten vondsten);
12. Artikel 21 lid 3 en artikel 31 lid 5 WLB regelen het met toestemming van de burgemeester afnemen van DNA ten behoeve van identificatie van onbekenden en opsporing van vermisten. Vraag is of het bij het Erehof in juridische zin om vermisten gaat en de grafurust verstoord mag worden voor DNA onderzoek.

Tot zover. Ik hoop jullie ermee van dienst te zijn geweest. Schroom niet mij te contacteren wanneer er nog vragen of onduidelijkheden mochten zijn.

Met vriendelijke groet,

**Koninklijke Landmacht
Ministerie van Defensie**

Bezoekadres (laboratorium): Dumoulinkazerne | Zeisterspoor 19 | 3769 AP | Soesterberg-NL | Geb D-12 | 5.1.2.e
Postadres: Postbus 109 | 3769 ZJ | MPC 53A | Soesterberg-NL

Mil tel * 5.1.2.e
Ext tel (0031) 5.1.2.b
Mobiel (0031) (5.1.2.e
E: 5.1.2.e @mindef.nl

Vrijdagen afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 13 Dec 2021 11:18:44 +0100
To: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @mindef.nl>
Subject: FW: Erehof

Tkn

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @gmail.com>
Verzonden: maandag 13 december 2021 10:41
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>
Onderwerp: Re: Erehof

Dag 5.1.2.e

Wat een goed stuk over het Ereveld.

5.2.1

Ze hebben gelijk wat betreft de invasie in Engeland, maar er gingen ca 200 vliegtuigen van de Luftwaffe verloren. Daar kwam nog bij dat de Duitse toestellen voor het grootste deel door instructeurs uit de scholen voor vliegtuigcommandanten van de Luftwaffe werden bestuurd. De transporttoestellen waren net als de omgekomen instructeurs niet makkelijk te vervangen. De verliezen hadden een grote weerslag op de verdere oorlogsvoering door de Duitsers.

5.2.1

Hartelijke groet,

5.1.2.e

Op ma 13 dec. 2021 10:22 schreef 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>:

5.1.2.e 5.1.2.e

Kijk zo kan het ook.. Wel anders dan AD artikel. 5.1.2.e (BIDKL) en 5.1.2.e (NIHM) hebben input geleverd : <https://tpo.nl/2021/12/12/de-droom-van-richard-de-mos-over-het-opgraven-van-een-haags-massagraf/>

Groetjes 5.1.2.e

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 13 Dec 2021 12:18:41 +0100
To: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e @ogs.nl" <5.1.2.e @ogs.nl>; "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e @den Haag.nl">
Cc: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>
Subject: RE: Stvz Erehof
Attachments: 211213 Annotatie preadvies Nationaal Ereveld Cie leefomgeving 16 december .docx

Beste allemaal,

Na ons overleg vanmorgen (5.1.2.e) en email van 5.1.2.e annotatie weer beetje aangescherpt, aangevuld.
Zie geel gearceerd.

Definitie oorlogsslachtoffer en slachtoffer van oorlog laat ik eruit.
Stond in de annotatie die vorige keer richting wethouder is gegaan.

Hoor weer graag als er aanvulling is. Dank!

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 10 december 2021 14:35
Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Onderwerp: RE: Stvz Erehof

Beste allen,

Het kopje bevoegdheden wat duidelijker omschreven.
Jullie aanvulling en aanscherping welkom.

NB: Ik prik maandag om 8.45 een digitaal ochtend appel-tje in van een kwartier

fijn weekend voor zo!

Groet 5.1.2.e

5.1.2.e
Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag
T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

Van: 5.1.2.e
Verzonden: donderdag 9 december 2021 15:44
Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e

<5.1.2.e @denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>

Onderwerp: RE: Stvz Erehof

Ha 5.1.2.e

Veel dank! Je opmerkingen verwerkt de annotatie over **de** Erehof.

@ 5.1.2.e / 5.1.2.e check bevoegdheden.

@ 5.1.2.e Je email richting journalist erbij gedaan. Is dat OK? Ook vooral kopje kosten en nabestaanden even checken.

@ 5.1.2.e / 5.1.2.e 5.1.2.e en ik komen nog op de lijn over kort informatie (bevoegdheden en technische overwegingen) met raadsleden en/of in raad

@Defensie (derde bullet): 5.1.2.e heeft vragen gesteld over de grafrechten, toestemming nabestaanden etc. aan 5.1.2.e Is het Ok als 5.1.2.e naar jullie verwijst voor antwoorden? Hij kan jullie in de cc zetten? 5.1.2.e is akkoord. Wie van jullie erbij?

PS Dunea en Waalsdorpervlakte staat ook op de agenda van [de raad 16 december](#): afronding debat. Dit betekent dat er een motie komt?

PS: In het preadvies staat wel standpunt Defensie.. niet het woordje 'formeel' erbij.

Het preadvies zat als bijlage in de lijn bij de antwoordbrief aan 5.1.2.e Klopt toch 5.1.2.e ?

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>

Verzonden: donderdag 9 december 2021 14:14

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e @mindef.nl

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>

Onderwerp: RE: Stvz Erehof

5.1.2.e

Ik heb het concept gescand en heb de indruk dat mijn opmerkingen etc in de vorige versie (211206, gevoegd) voor dit concept nog volstaan.

Je derde bullet: akkoord.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>

Verzonden: donderdag 9 december 2021 14:02

Aan: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2. <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e >; 5.1.2.e >

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.b <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e @denhaag.nl>

Onderwerp: Stvz Erehof

Ha heren,

Even de stvz ook per email, een concept annotatie (@ 5.1.2.e jouw email gebruikt) en wat nieuwe zaken na ons overleg eergisteren (5.1.2.e)

- De [raad is 16 december](#) met het Erehof en de Waalsdorpervlakte om 10 uur in de ochtend. Over het inspreken van 3 minuten tijdens de raad deze suggesties:

- uitleg technische aspecten: info email 5.1.2.e
- uitleg bevoegdheden en betrekken nabestaanden

Dit even via 5.1.2.e en bestuursadviseur 5.1.2.e

- 5.1.2.e heeft de vraag gekregen van de wethouder of we ambtelijk wat informatie kunnen geven over Erehof aan raadsleden deze week of begin volgende week. Informatie volgt
- 5.1.2.e heeft vragen gesteld over de grafrechten, toestemming nabestaanden etc. aan 5.1.2.e Is het Ok als 5.1.2.e naar jullie verwijst voor antwoorden? Hij kan jullie in de cc zetten?

Met al onderstaande informatie

- Circulaires van de Minister van Oorlog (Johannes Meynen) uit 1946 en 1948 waarin hij aan de burgemeesters mededeelt dat het Rijk (i.c. MvO, nu MinDef) in de zin van artikel 12 van de Begrafeniswet (nu Wet op de Lijkbezorging) optreedt als eigenaar van militaire- en civiele rijksgraven;
- Wet op de Lijkbezorging: Artikel 29, lid 1 en artikel 32 lid 2 WLB 1991: een lijk mag niet worden opgegraven, dan wel een graf geruimd, zonder toestemming van de rechthebbende.
- Besluit d.d. 17 oktober 1945 van de Raad van Binnenlands Bestuur, dat inrichting, onderhoud van rijksgraven, alsook opgraven, identificeren, vervoeren en herbegraven onder het Ministerie van Oorlog ressorteren;

Graag jullie aanscherping en aanvulling op de annotatie. Als het kan a.s. maandag eind van de dag?

Cc-ers jullie mogen uiteraard ook aanscherpen.

Laat even weten als dit niet lukt.

Dank weer!

En tot snel

Groet 5.1.2.e

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 13 Dec 2021 15:32:09 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Attachments: 211213 Annotatie preadvies Nationaal Ereveld Cie leefomgeving 16 december .docx

‘Dit loopt in de papieren’ is nu: Dit is veel onderzoekscapaciteit. Dat heeft financiële consequenties.

5.1.2.e
Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag
T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 13 Jan 2022 15:07:44 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Subject: RE: Werkgroepje Renovatie Erehof

:) nog even over mijn namens nadenken

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 13 januari 2022 12:48
Aan: '5.1.2.e@ogs.nl' <5.1.2.e@ogs.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: Werkgroepje Renovatie Erehof

Beste 5.1.2.e

Wij willen een werkgroep gaan oprichten om invulling te geven aan de renovatie van het Erehof op de Kerkhoflaan. Wie moeten daarbij aansluiten?

- Begraafplaatsen namens de gemeente Den Haag (5.1.2.e en 5.1.2.e)
- 5.1.2.e namens de Wethouder
- 5.1.2.e namens de stichting
- 5.1.2.e namens OGS
- Wie namens defensie (eigenaar van het plot inclusief monument)
- Ontwerper (gemeente Den Haag)

Klopt mijn lijstje? Zo ja, wie kunnen wij hiervoor benaderen namens Defensie? Zo nee, wie moeten hierbij toegevoegd of afgehaald worden?

Gr

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 28 Jan 2022 11:27:49 +0100
To: "'5.1.2.e'@mindef.nl" <5.1.2.e@mindef.nl>
CC: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e@mindef.nl" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e@ogs.nl" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e@ogs.nl" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e@mindef.nl" <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: RE: Concept afdoening motie Een Haags Veld vol Eer Erehof Kerkhoflaan
Attachments: 220128 afdoening motie voor een Haags veld vol eer.docx

Ha 5.1.2.e

Dank voor je aanvulling/aanscherping! Deze heb ik verwerkt.

Zag dat 5.1.2.e 9de aansluit. Fijn!

Wat suggesties:

- Misschien 'live' afspreken op de Kerkhoflaan?
- Qua volgorde lijkt mij het beter om de educatie afspraak na de renovatie afspraak te doen?
Dan kunnen we rekening houden met de agenda van de projectgroep?

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e@mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>

Verzonden: vrijdag 28 januari 2022 10:28

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e@mindef.nl; 5.1.2.e@ogs.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e@ogs.nl; 5.1.2.e@mindef.nl

Onderwerp: Fwd: Concept afdoening motie Een Haags Veld vol Eer Erehof Kerkhoflaan

Dag 5.1.2.e

Nu de kwestie over het lidwoord uit de wereld is, mijn verdere reacties op je mail:

1. 5.1.2.e heeft vwb de renovatie al een vergaderverzoek voor 9 februari rondgestuurd; daarbij kan ik aansluiten;
2. Op de voorgestelde datums voor overleg over educatie ben ik ook beschikbaar
3. Aan de afdoeningsnota ontbreekt volgens mij weinig. Prima stuk. Ik heb een paar remarks geplaatst en wijs bij deze nog op een aantal typo's in 'samenvatting' op het eerste blad.

Goed weekend allen!

Groet, 5.1.2.e

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "5.1.2.e" >

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#) , als het kan

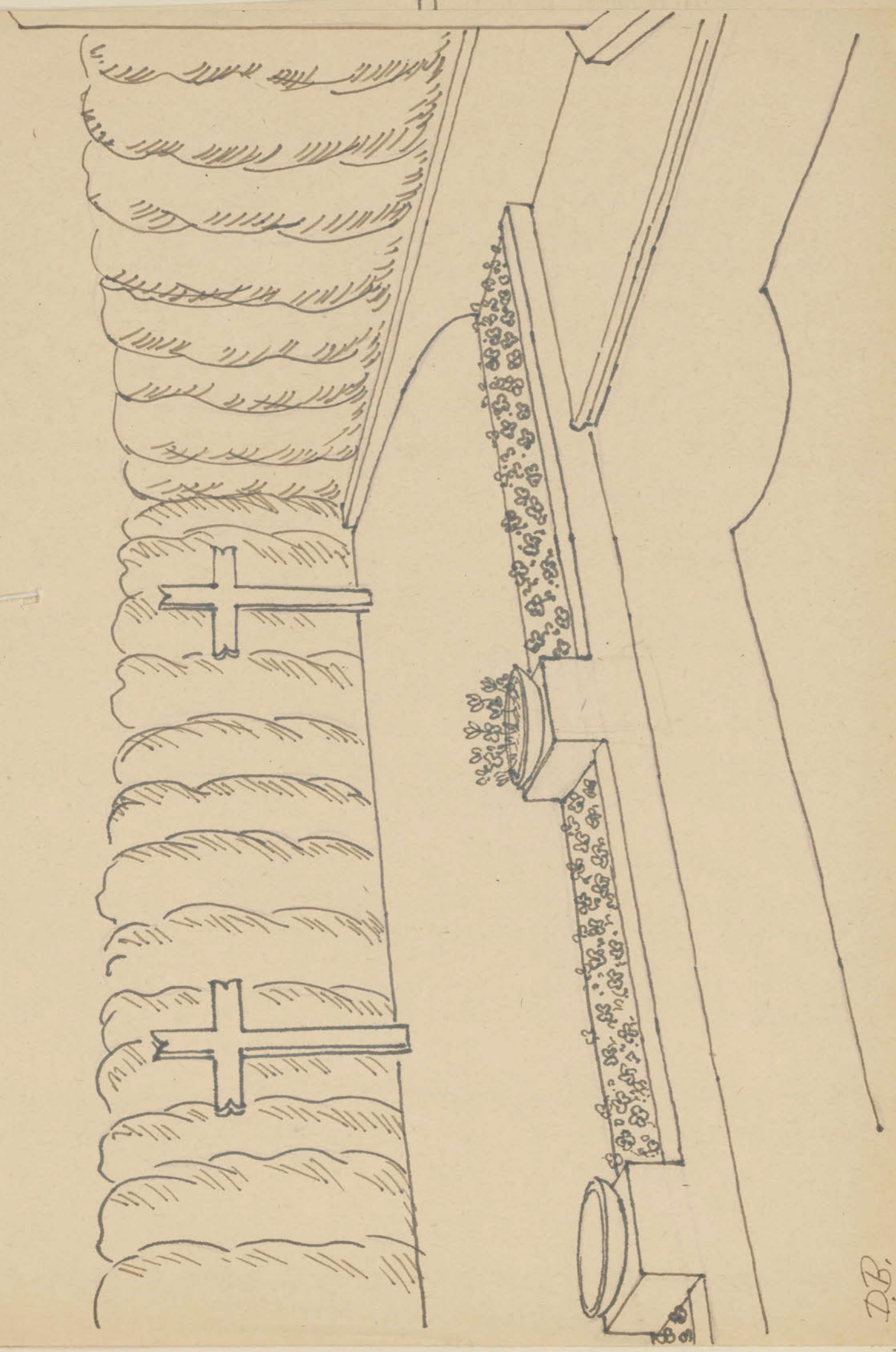
De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

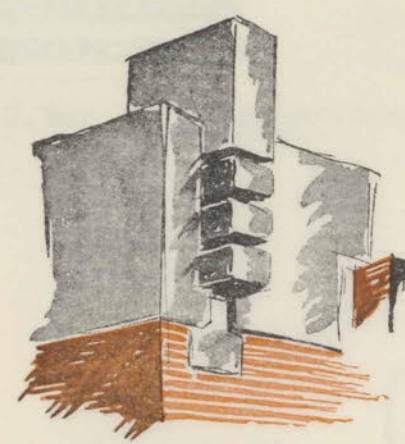
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

D.B.

STEENHOUWERIJ-EN- NATUURSTEENHANDEL- G.KEUZENKAMP

Begr.: XI - 3199.

DEN HAAG, (HOLLAND) 6 Juli 1942.

LOOSDUINSCHÉ KADE 100-101
TELEFOON 33 42 04 EN 33 42 05

Den Weled. Heer D. Bus, Beeldhouwer,
Prinsvinkenpark 23
D E N H A A G.

NATUURSTEEN
POSTGIRO 17034
BANKIERS:
INCASSOBANK

Mijnheer,

Betr.: SOLDATENMONUMENT, KERKHOF ALGEMENE BEGRAAFPLAATS.

Naar aanleiding van onze offerte d.d. 29 Juni j.l. gelieve U hieronder aan te treffen de prijsopgave uitgevoerd in Natuursteen:

- 1e: De muren volgens tekening te maken in Lachen Tufsteen, dikte 12 cm.
- 2e: De toegangstrappen eveneens van Lachen Tufsteen, de treden van Rode Flackstones.
- 3e: Het verzagen van ongeveer 14 M2 aanwezige Flackstones, op zo groot mogelijke rechthoeken.
- 4e: Het bijleveren van ongeveer 41 M2 rechthoekige Flackstones.

De prijs bedraagt totaal.....f 2200,-.

De muren van Tufsteen zijn hoog ongeveer 50 en 25 cm. boven het niveau, gefundeerd op een platte Tufsteen plaat, welke ongeveer 15 cm. onder de grond wordt aangebracht.

De Flackstones, geleverd op het Kerkhof, deze moeten dus door de Gemeente Plantsoenen gesteld worden.

De Tufsteen is op het ogenblik uit voorraad leverbaar, tussentijdse verkoop voorbehouden.

Vertrouwende U hiermede naar genoegen te hebben ingelicht, verblijven wij, in afwachting van Uw nadere berichten, onder voortdurende aanbeveling,

Hoogachtend,

[Handwritten signature]

MONSTER TUFSTEEN.

[Handwritten notes: "inband... 2200,-..."]

DIOKKEERD IS.

-Daarom-

volgende voorzichten

G.KEUZENKAMP NATUURSTEENHANDEL- STEENHOUWERIJ-EN-

DEN HAAG, (HOLLAND) 1 Juli 1942.
LOOSDUINSCHÉ KADE 100-101
TELEFOON 33 42 04 EN 33 42 05

WET 12 ERMEN

met verzoek het ter handeling te willen overnemen.

De Minister van Defensie.
Voor den Minister.
De Secretaris-Generaal.

No. 305.
11576 - 40

01:1 JAARD

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 14 Feb 2022 16:59:31 +0100
To: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e @denhaag.nl>; "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e @ogs.nl" <5.1.2.e @ogs.nl>
Subject: Re: Afspraak wo 16-02
Attachments: NL-HaNA_2.13.01_5069_0028.jpg, NL-HaNA_2.13.01_5069_0007.jpg, NL-HaNA_2.13.01_5069_0026.jpg, NL-HaNA_2.13.01_5069_0027.jpg

Beste 5.1.2.e

Komt goed en dank voor het toesturen van de schetsen. Wij praten jou later bij.

Gr

5.1.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 14 feb. 2022 om 15:19 heeft 5.1.2.e @mindef.nl het volgende geschreven:

5.1.2.e

Helaas kan ik er woensdag a.s. niet bij zijn. Mijn stagiaire 5.1.2.e wel, maar leg haar ajb niet het vuur aan de schenen over de herinrichting. Om te sparren over de educatiekant kan je wel bij haar terecht.

Voor wat betreft de herinrichting ben ik overigens een voorstander van een zo getrouw mogelijke reconstructie van de oorspronkelijke toestand, mits het praktisch in onderhoud blijft. Daarmee wordt de (m.i.) monumentale waarde van het Erehof versterkt.

5.2.1

Trapjes zijn natuurlijk niet zo handig.

Zie ook de bijlagen voor een paar originele schetsen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
.....
Nederlands Instituut voor Militaire Historie | Netherlands Institute of Military History
Ministerie van Defensie | Ministry of Defence
Frederikkazerne | Van Alkemadelaan 786 | 2597 BC | Den Haag | gebouw 105 | 5.1.2.e
Postbus 90701 | 2509 LS | Den Haag | MPC 58 A
.....
.....

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

@mindef.nl<5.1.2.e@mindef.nl>

www.defensie.nl/nimh<http://www.defensie.nl/nimh/>

www.facebook.com/nimh.geschiedenis<http://www.facebook.com/nimh.geschiedenis>

www.linkedin.com/company/nimh-geschiedenis<http://www.linkedin.com/company/nimh-geschiedenis>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

DEN HAAG, 31 AUG. 1922.

Van den Heer Commissaris voor de belastingen
v.d. voormalige Ned. West-Indië.
Benooydenhofweg 7.
Amster.

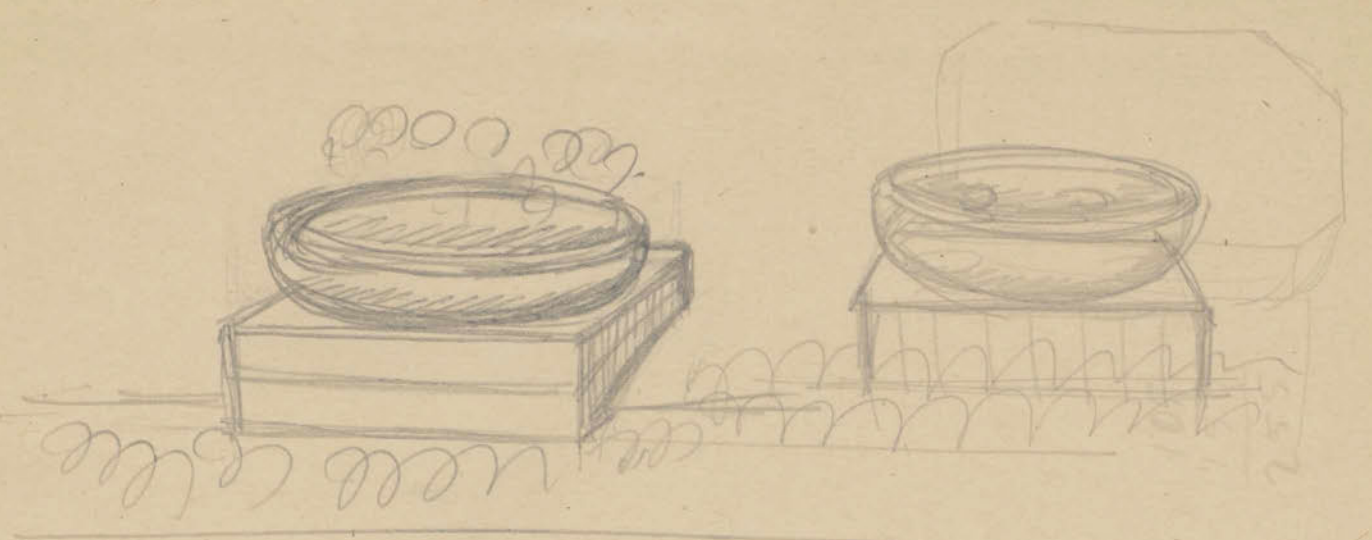
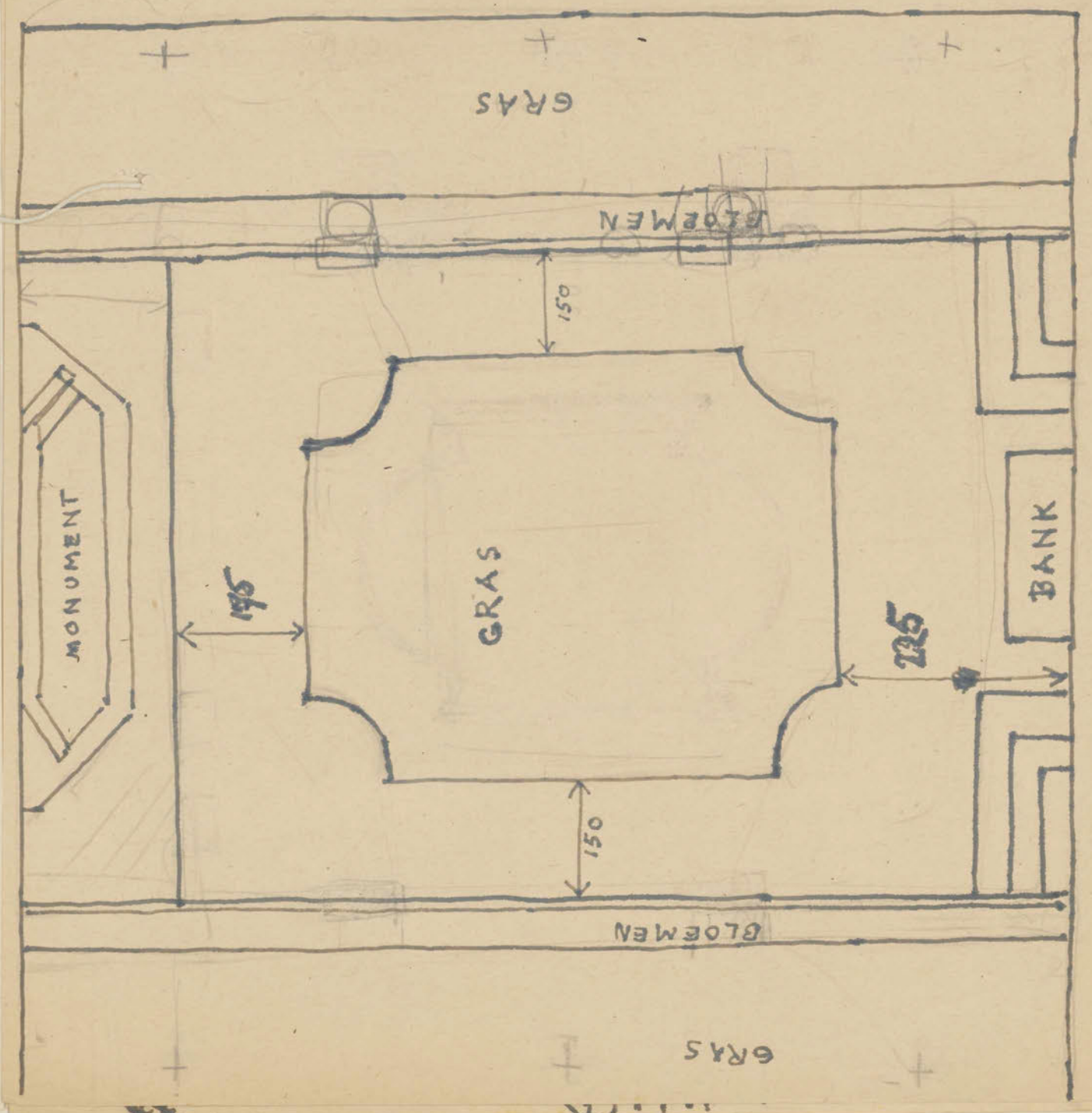
Mijnheer,

Naar aanleiding van de telefonische kennisgeving
van het bezit van een houten bank, staande op de 1ste
gradijste, Kerkhof van Amster, in de fleur van het
oudste monument, deel in 1/2 mede, dat de prijs komt op een bedrag
van 2.25 vijftien gulden.

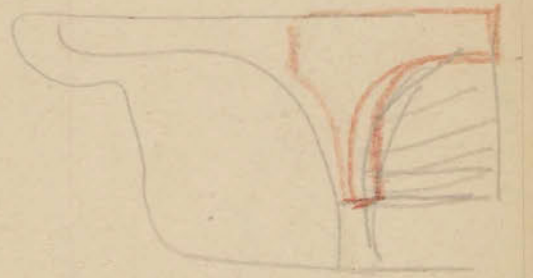
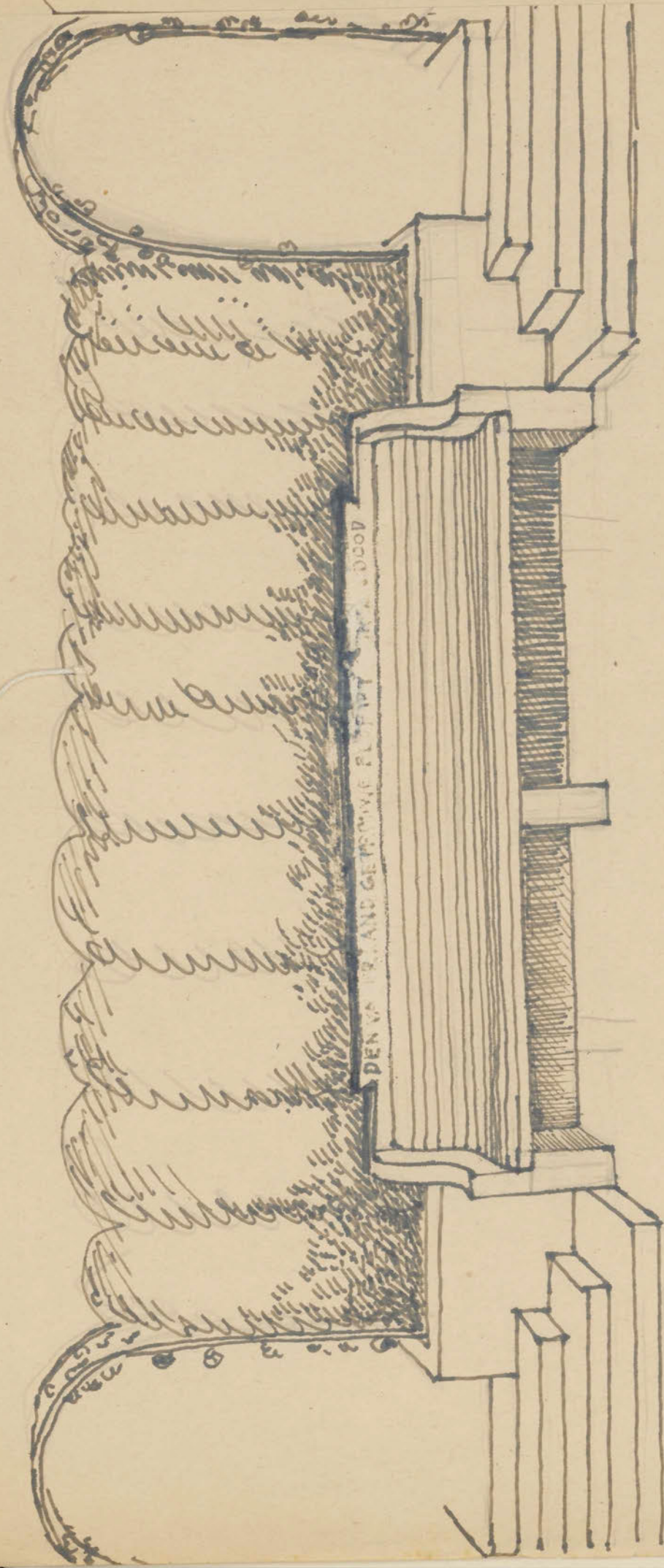
Met belangstelling uw antwoord
verwachten.

Hoogachtend,

CORN. DE LEUR
HUIS- EN DECORATIE-EN
ARTS- EN RECLAME
GRANDEUR 11 - DEN HAAG
TELEFOON N° 112424
POSTKANTOOR 241202

$$\begin{array}{r} 6 \\ 36 \\ \hline 144 \\ 2 \\ \hline 596 \end{array}$$

P.B.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 22 Feb 2022 17:37:03 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: RE: concept beantwoording stichting HMEK
Attachments: 220221 concept Antwoord brief stichting HMEK 5.1.2.e 5.1.2.e.docx

Ha allen,
En een nieuw ingekort voorstel.
Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 17:28
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>
Onderwerp: FW: concept beantwoording stichting HMEK

Ha 5.1.2.e

Dank voor reactie. Korter/ zakelijk is idd vaak gewenst. Alleen zo beantwoorden geen 1 vraag van de stichting..
Misschien kunnen we de 3de alinea weglaten en de 2de wat inkorten?
5.1.2.e ook mee in email. @ 5.1.2.e wat vind jij?

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 17:06
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl;
5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: FW: concept beantwoording stichting HMEK

Ha 5.1.2.e

Dank voor het laten meelezen. Ik zou de brief wat korter en zakelijker stellen en vooral vooruit blikken. Zie mijn suggestie in de bijlage. Daarmee beantwoordt je weliswaar niet al zijn vragen maar dat zou ik voor lief nemen. Die vragen zijn immers al vaker gesteld en de antwoorden zijn nagenoeg bekend.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 17:10
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Onderwerp: RE: concept beantwoording stichting HMEK

Beste allemaal,

Hierbij een reminder, hierbij de (iets aangepaste) brief.
Hebben jullie aanscherping en aanvulling?
Geen bericht goed bericht?

Aanzet PvA bij 5.1.2.e en 5.1.2.e in papier, komt digitaal deze week richting jullie.
Inclusief excel en aanzetje met een concept PVE.

Dank en groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 11 februari 2022 12:26

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e
<5.1.2.e@mindef.nl>

Onderwerp: concept beantwoording stichting HMEK

Beste allemaal,

Hierbij een concept beantwoording.
Laat weten als jullie aanscherping en aanvulling hebben.
Ook ben ik begonnen aan een concept overzicht met de activiteiten/ PvA.
Krijgen jullie volgende week.

Groet en fijn weekend voor later 5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag

T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 24 Feb 2022 16:37:27 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: RE: Erehof kerkhoflaan

Ha 5.1.2.e
Dank voor je overzicht!
Denk dat we trapsgewijs gaan werken.
Ik prik weer afspraken in.
Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 11:45
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: RE: Erehof kerkhoflaan

Ha 5.1.2.e
Bij deze een document met wat opties en gedachtenspinsels van mijn kant. Geen idee of dit is waar je om vroeg, zo niet dan hoor ik het graag.

m.v.g
5.1.2.e

From: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Sent: dinsdag 22 februari 2022 09:33
To: 5.1.2.e >
Subject: RE: Erehof kerkhoflaan

Ha 5.1.2.e
Zeker even mee wachten om nu de diepte in te gaan met een onderzoek.
Eerst wie doet wat op een rij aan het zetten inclusief het financiële verhaal.
Je kunt wel een overzicht maken met de opties?
Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 09:22
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Erehof kerkhoflaan

Beste 5.1.2.e
Zoals vorige week afgesproken ben ik nog steeds bezig met achtergrondinformatie zoeken bij de militairen van de Erehof. Ik vroeg me af of er al een beetje een idee is over wat er precies met die informatie gaat gebeuren, of wanneer dit precies duidelijk wordt. Dit omdat dat wel uitmaakt voor wat ik precies opschrijf en wat niet. Als er voor iedere militair een individuele pagina komt is er meer en diepgaandere info nodig dan wanneer er een pagina met namenlijst en een paar gegevens komt. Hetzelfde geldt voor het vinden van foto's, als er met scholen o.i.d. gewerkt gaat worden lijkt het me persoonlijker als er foto's van de militairen zijn, maar dat zou wel betekenen dat ik van flink wat militairen nabestaanden moet zoeken en contacteren. Dat laatste wil ik prima doen, maar liever niet zolang niet heel duidelijk is wat er gaat gebeuren. Voor nu ga ik gewoon door met wat ik via al bekende sites kan vinden, maar ik hoor graag wat verder de bedoeling is.

m.v.g
5.1.2.e

Ps: volgende week (28 feb. tot en met 4 maart) ben ik afwezig, daarna ben in elk geval tot en met juni beschikbaar om met de Erehof aan de slag te gaan.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>
Sent: Fri, 25 Feb 2022 15:51:38 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>; "5.1.2.e @ogs.nl" <5.1.2.e @ogs.nl>; "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e @ogs.nl" <5.1.2.e @ogs.nl>; "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>
Subject: RE: Aangepaste brief Erehof

Beste 5.1.2.e

Dank voor deze laatste versie en het betrekken van het Ministerie van Defensie. Ziet er keurig uit.

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 16:50
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Onderwerp: Aangepaste brief Erehof

Beste allemaal,

Hierbij de beantwoording die denk ik bij ons de lijn in kan.

Morgen krijgen jullie concept aanzet van het PvA en een concept PVE met daarin de acties op een rij die we 16/2 de revue hebben laten passeren.

Even ook alvast wat data voor volgend overleg:

11/3 middag

22/3 middag

Groet 5.1.2.e

5.1.2.e
Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag
T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Na 7 maart pak ik jullie suggesties op

Groet!

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer

Gemeente Den Haag

T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#) , als het kan

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>
Sent: Mon, 28 Feb 2022 09:14:21 +0100
To: "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>
Subject: Fwd: Concept documenten Erehof
Attachments: 220225 Concept Plan van aanpak Erehof Kerkhoflaan.crNIMH.docx, 220225 Concept PVE inrichting Erehof Kerkhoflaan.crNIMH.docx

5.1.2.e

Het is me allemaal duidelijk. Klinkt als een goed plan! In twee documenten heb ik een paar opmerkingen geplaatst. Rest vooralsnog een vraag en een opmerking:

- Wat bedoelde je met "5.1.2.e" checkt de kader(s) rond inrichting"?
- Het lijkt me goed in het plan meer nadrukkelijk de SHMEG te noemen, cq 5.1.2.e zij het niet met een eigen taak, maar 'in overleg met'

Groet, 5.1.2.e

Van: "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>
Datum: vrijdag 25 februari 2022 om 15:40:34
Aan: "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@ogs.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@ogs.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@ogs.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@ogs.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>
Onderwerp: Concept documenten Erehof

Ha allen,

Hierbij het concept Plan van Aanpak, concept PVE en concept excel wie waar van is.

En hieronder een concept actie lijst van onze overleggen deze maand.

@ Allen: Vul en scherp onderstaande acties en documenten in bijlage aan.

overleg 9/02 en 16/02 over renovatie Erehof was kennismaken:

- 5.1.2.e stuurt advies van Verboom over het schoonmaken van het monument
- 5.1.2.e laat huidige bord verwijderen
- 5.1.2.e checkt kader(s) rond inrichting
- 5.1.2.e checkt of er in het Haags archief nog beeldmateriaal is van de oorspronkelijke inrichting
- 5.1.2.e zorgt dat bij OGS het infobord op de planning komt
- 5.1.2.e maakt concept PvA en rollen
- 5.1.2.e maakt concept PvE
- 5.1.2.e gaat gebruik na van eerdere herdenkingen

overleg 03/02 over educatie was kennismaken en opties bespreken.

- website met informatie algemeen
- website met informatie nabestaanden. Zie ook de concept opties van 5.1.2.e als een soort denk lijn.
- kaart Den Haag met regio met informatie
- maken filmpje

- communicatie rond 10 april
- Budget en capaciteit is een aandachtspunt

Als PVE en PvA verder is kunnen we een schets en een concept prijs indicatie laten maken.

- 5.1.2.e / 5.1.2.e de inrichting ?
- 5.1.2.e / 5.1.2.e monument?
- 5.1.2.e / 5.1.2.e Educatie ?

Na 7 maart pak ik jullie suggesties op

Groet!

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer

Gemeente Den Haag

T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 22 maart 2022 09:10
Aan: 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Nee serieus heb aan 5.1.2.e, het langst zittende ACOR lid (voor de niet Den Haag crew: Advies Commissie Openbare Ruimte, een soort Welstand) gevraagd wie een geschikte goede ontwerper zou kunnen zijn. En hij noemde jou. En de andere 9 ontwerpers zijn natuurlijk ook prima.
Groets 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @denhaag.nl>
Verzonden: dinsdag 22 maart 2022 08:17
Aan: 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>
Onderwerp: Re: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Overdrijven is niet nodig 5.1.2.e ik werk gewoon als ontwerper bij het IbDH als een van de 10 ontwerpers voor de stad.
Groet 5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e @denhaag.nl>
Verzonden: Tuesday, March 22, 2022 8:10:51 AM
Aan: 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>
Onderwerp: RE: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Hoi 5.1.2.e

Ik heb geen advies van Tolboom kunnen vinden. Wellicht weet 5.1.2.e nog of hij daadwerkelijk is gekomen? 5.1.2.e, ik weet niet meer wat er precies wel en niet gebeurd is.

Groeten,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @denhaag.nl>
Verzonden: maandag 21 maart 2022 17:10
Aan: 5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl>
Onderwerp: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Ha allen,

Even kort de stvz

- 5.1.2.e, 1 van de beste ontwerpers van ons Ingenieursbureau, heeft tijd om mee te denken.
- Door zijn tip, gaan we as vrijdag naar depot met o.a. natuursteen, bankjes van de gemeente. Kijken of er geschikt materiaal is voor de herinrichting.
Gaan jullie mee? van 14 uur en 15 uur Keurmeester 30 in Kwintsheul. Maken in elk geval ook foto's.
- Er is waarschijnlijk een hovenier die aan de slag kan, aansluitend op een andere klus op de begraafplaats. Vingers crossed, maar misschien kunnen we dan 10 mei al een deel opleveren.
- Van Buiten reikwijd en Buite wat aanscherping gekregen op PvA en PVE. Heb ik aangepast. Vul gerust weer aan. Dan deel ik het daarna met 5.1.2.e
- Informatiebord is weggehaald.

@ 5.1.2.e Heb jij nog het advies van Verboom kunnen vinden over het schoonmaken van het monument?

@ OGS: Jullie zijn volgens mij goed bezig met tekst bord, samen met 5.1.2.e en 5.1.2.e

@ 5.1.2.e Goed bezig met speurwerk. 5.1.2.e weet dat jullie hem gaan contacten en wil graag met jullie gegevens uitwisselen

Begin volgende week afspreken? Digitaal of live?

En as vrijdag om 14 uur in Kwintsheul?

Groet en tot snel 5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer

Gemeente Den Haag

T 0650231738

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 22 Mar 2022 11:01:10 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: Re: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Is het een idee om Kunstwacht te vragen om het monument een opknapbeurt te geven?

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: Tuesday, March 22, 2022 9:56:54 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>
Onderwerp: RE: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Hoi 5.1.2.e

Klopt inderdaad, het gaat om Frans kalksteen. Dat is ook bij de Stijkelgroep gebruikt.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: dinsdag 22 maart 2022 09:13
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>
Onderwerp: RE: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Voor zover ik weet heeft 5.1.2.e geen advies uitgebracht over het monument van de Hollandse.

Wij hebben wel een advies vanuit de Kunstwacht over het beeld van de Stijkelgroep liggen. Volgens mij betreft het hier hetzelfde soort materiaal en zouden wij ook het advies voor kunnen gebruiken.

Daar zijn wij nu ook mee bezig om. Behandelen met HG antigroen, daarna verven met mineraalverf (op kleur).

Advies Stijkelgroep:

- 2 keer per jaar alg en mos aanslag verwijderen, liefst met HG antigroen
- Eens in de 7 á 10 jaar behandelen eventueel in wassen met kalk, maar zeker schilderen met minerale verf.
- Nu een scan laten maken van het beeldje om deze conditie vast te leggen
- Vergelijking via foto van het replica beeldje en het originele beeldje viel in hoge mate uit in het voordeel van het originele beeldje.

Belangrijk is dat OGS hier iets van gaat vinden aangezien wij hier niet over gaan.

Gr

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: dinsdag 22 maart 2022 08:11

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl>

Onderwerp: RE: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Hoi 5.1.2.e

Ik heb geen advies van 5.1.2.e kunnen vinden. Wellicht weet 5.1.2.e nog of hij daadwerkelijk is gekomen? Ik zat toen thuis met een hernia, ik weet niet meer wat er precies wel en niet gebeurd is.

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>

Verzonden: maandag 21 maart 2022 17:10

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @mindef.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @mindef.nl>

Onderwerp: Depot o.a. natuursteen herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Ha allen,

Even kort de stvz

- 5.1.2.e 1 van de beste ontwerpers van ons Ingenieursbureau, heeft tijd om mee te denken.
- Door zijn tip, gaan we as vrijdag naar depot met o.a. natuursteen, bankjes van de gemeente. Kijken of er geschikt materiaal is voor de herinrichting.
Gaan jullie mee? van 14 uur en 15 uur 5.1.2.e in Kwintsheul. Maken in elk geval ook foto's.
- Er is waarschijnlijk een hovenier die aan de slag kan, aansluitend op een andere klus op de begraafplaats. Vingers crossed, maar misschien kunnen we dan 10 mei al een deel opleveren.
- 5.1.2.e en 5.1.2.e wat aanscherping gekregen op PvA en PVE. Heb ik aangepast. Vul gerust weer aan. Dan deel ik het daarna met 5.1.2.e
- Informatiebord is weggehaald.

@ 5.1.2.e Heb jij nog het advies van 5.1.2.e kunnen vinden over het schoonmaken van het monument?

@ OGS: Jullie zijn volgens mij goed bezig met tekst bord, samen met 5.1.2.e en 5.1.2.e

@ 5.1.2.e Goed bezig met speurwerk. 5.1.2.e 5.1.2.e weet dat jullie hem gaan contacten en wil graag met jullie gegevens uitwisselen

Begin volgende week afspreken? Digitaal of live?

En as vrijdag om 14 uur in Kwintsheul?

Groet en tot snel 5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag

T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

From: "5.1.2.e" @mindef.nl" <5.1.2.e" @mindef.nl>
Sent: Thu, 24 Mar 2022 09:43:44 +0100
To: "5.1.2.e" " <5.1.2.e" @denhaag.nl>
Subject: Fwd: Erehof ABP Kerkhoflaan
Attachments: 220321 Concept Plan van aanpak Erehof 5.1.2.e 220319 Concept PVE inrichting Erehof Kerkhoflaan.ci 5.1.2.e docx

5.1.2.e

Nog een paar pielpuntjes in PVE en PVA.

Groet, 5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 25 Mar 2022 15:46:38 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>;
"5.1.2.e@mindef.nl" <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: Bestrating Erehof(scoria bricks)
Attachments: IMG_0107.jpg

Beste 5.1.2.e

Vandaag zijn 5.1.2.e en Begraafplaatsen wezen kijken naar eventuele verharding voor het Erehof.

Wij hebben diverse verhardingen gezien maar wij zijn tot deze keuze gekomen. Ons voorkeur gaat hiernaar uit om diverse redenen maar vooral omdat de oudheid en uitstraling geweldig past bij de locatie en de steensoort en hergebruik hiervan past binnen ons opgestelde PVE. (Zie bijlage)

De kosten zijn ook zeer gunstig gesteld dus ook dat speelt uiteraard een rol in de keuze.

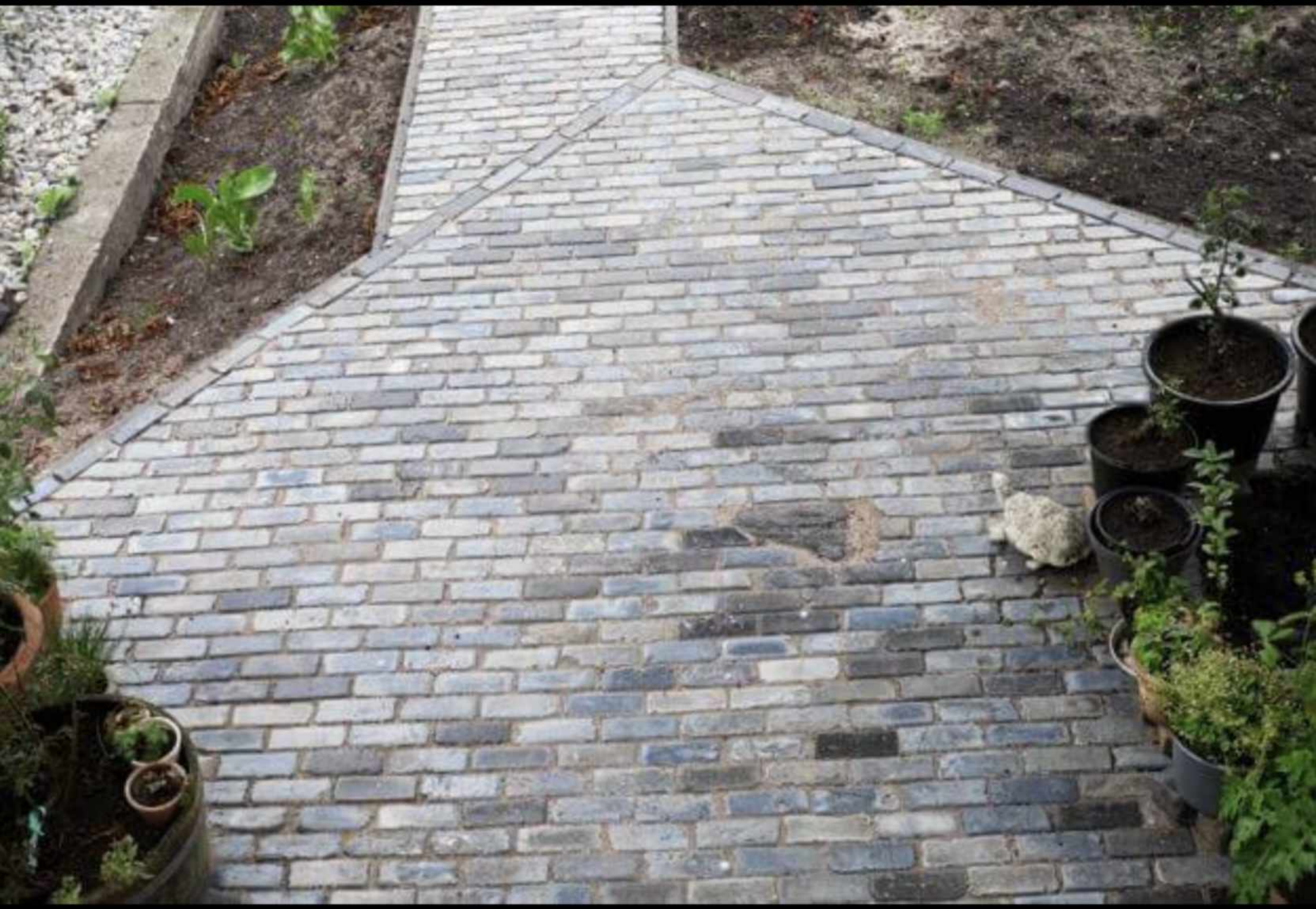
Omwille van de tijd is het zaak dat wij snel akkoord hebben en verder kunnen. Hierbij aan jouw de vraag om over na te denken en a.s dinsdag ons hierin mee te nemen.

Fijn weekend alvast en tot dinsdag a.s. (Via Teams).

Gr

5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 4 Apr 2022 12:33:58 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl> <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl> <5.1.2.e@mindef.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: Ontwerp Erehof
Attachments: so erehof Den Haag klein.pdf

Beste allemaal,

Vandaag bespreken wij het ontwerp met 5.1.2.e morgen met jullie.

Hopelijk kunnen wij morgen stappen maken zodat 10 mei de herdenking op het nieuwe Erehof kan plaatsvinden.

Tot morgen,

Gr

5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

voorstel beplantingsplan Erehof

scoria bricks

van Alff bank met armleuning

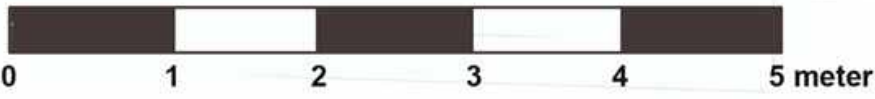
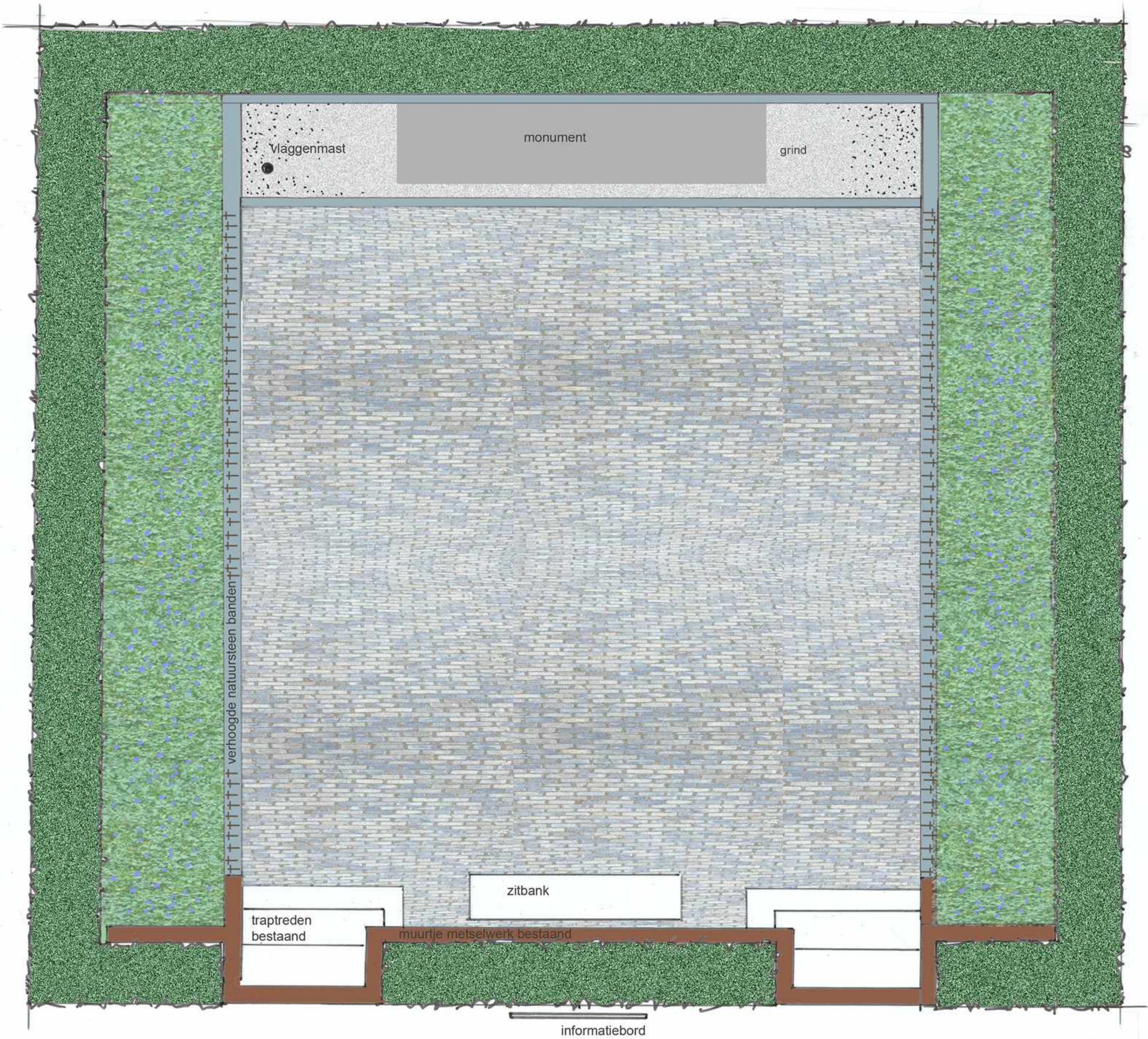
locatie informatiebord

scoria bricks

voorstel beplanting: de beplanting bestaat uit een aantal bodembedekkers waaruit door de jaargetijden heen andere planten en bollen omhoog komen, de bolgewasjes (stinzeplanten verwilderen en vermeerderen zich elk jaar), in de zomer en najaar bloeien de gerranium en de herfstannemoon, in de winter staat de kerstroos in bloei. de soorten in de vakken worden op een natuurlijke manier aangeplant.

voorstel lange houten bank (3 meter) type van Alff met armleuning

voorstel verhardingsvlak scoria bricks halfsteenverband

voorstel 167 messing kruisen horizontaal plat verankerd op de aan weerszijden verhoogde natuursteen grafranden

From: "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>
Sent: Mon, 4 Apr 2022 15:47:38 +0100
To: "5.1.2.e" <[redacted]@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>
Subject: Re:

Jazeker! Heel aardig initiatief!

Van: "5.1.2.e" <[redacted]@den Haag.nl>

Datum: maandag 4 april 2022 om 11:19:27

Aan: "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>, "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>
DOSCO/NLDA/NIMH/OD" <[redacted]@mindef.nl>

[Vandaag herdenken wij - Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage \(oorlogsgravendenhaag.com\)](https://www.denhaag.nl/oorlogsgravendenhaag.com)

Kennen jullie vast al deze herdenkingsagenda.

Groet [redacted]

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e" @mindef.nl" <5.1.2.e" @mindef.nl>
Sent: Mon, 11 Apr 2022 11:36:45 +0100
To: "5.1.2.e" " <5.1.2.e" @den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" " <5.1.2.e" @den Haag.nl>; "5.1.2.e" @ogs.nl" <5.1.2.e" @ogs.nl>; "5.1.2.e" @mindef.nl" <5.1.2.e" @mindef.nl>
Subject: Erehof Kerkhoflaan

5.1.2.e

5.2.1

Aldus kan wat Defensie betreft hiertoe de mogelijk worden geschapen in de reconstructie van de Erehof. Wel is het zeer gewenst de locatie van de twee grafkuilen te markeren in het terrein door middel van een andere grondbedekking dan het middendeel en bijvoorbeeld een natuursteen rand tussen de kuilen en het middendeel. Deze grondbedekking wordt bijvoorkeur 'plantaardig'.

Dat maakt het waarschijnlijk allemaal iets eenvoudiger.

Groet, 5.1.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>
Sent: Mon, 11 Apr 2022 12:13:18 +0100
To: "5.1.2.e " <5.1.2.e @denhaag.nl>
Subject: Erehof Kerkhoflaan

5.2.1

In dat licht heeft Defensie geen bezwaar tegen een onderzoek met een grondradar van het zogenaamde middendeel van de Erehof, onder strikte voorwaarde dat in geen geval wordt gegraven, geprikt of geboord tot een grotere diepte dan 25 centimeter.

Indien de beheerder van deze begraafplaats en/of de Oorlogsgravenstichting wel bezwaren aanvoeren tegen zo'n onderzoek of striktere voorwaarden stellen, laat Defensie die prevaleren.

Deskundig advies van BIDKL onderschrijft overigens niet het nut van dergelijk onderzoek, aangezien het mogelijk is dat op dit deel van de begraafplaats in het verleden, vóór mei 1940, is begraven. 5.2.1

5.2.1

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 19 Apr 2022 14:42:58 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl> <5.1.2.e@mindef.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: RE: Erehof stvz
Attachments: concept reactie email 6 april 2022.docx

Ha allen,

Hierbij in concept de reactie voor 5.1.2.e
Ook kunnen we hiermee het PVE en schets aanpassen?
@ 5.1.2.e na overleg donderdag hoor je hoe en wat.

Vandaag kort 5.1.2.e van Voorall gesproken over toegankelijkheid
@ 5.1.2.e/ 5.1.2.e Hij kan dinsdagen even langskomen? Andere dagen via Mmsteams voor advies, dan even de schets sturen.
Hij vroeg hoe hoog de overbrugging was, 35 cm?

Groet 5.1.2.e

PS al wat info: [Herdenking 10 mei 2022 - Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage \(oorlogsgravendenhaag.com\)](https://www.oorlogsgravendenhaag.com/)

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 12 april 2022 11:08
Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: Erehof stvz
Tijd: donderdag 21 april 2022 10:30-10:55 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Ha allen,

Even bij elkaar om uitgangspunten proberen vast te stellen, zodat 5.1.2.e kan teken
En donderdagochtend 14/4 plan ik even met klein clubje een oploopje in.
Zag dat de Haagse crew ram vol zit, maar als jullie toch kunnen, sluit gerust aan.

Groet 5.1.2.e

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 20 Apr 2022 09:53:36 +0100
To: "'5.1.2.e'@mindef.nl" <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: RE: concept reactie 5.1.2.e
Attachments: concept antwoorden email 6 april 2022.docx

Dit was de eerste versie. Verschil is klein idd.
Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e@mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>
Verzonden: woensdag 20 april 2022 09:05
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Re: concept reactie 5.1.2.e

Komt er een andere versie? Ik vond deze eigenlijk al oké.

Van: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Datum: dinsdag 19 april 2022 om 15:46:33
Aan: "'5.1.2.e' <5.1.2.e@ogs.nl>," 5.1.2.e >," 5.1.2.e
5.1.2.e CLAS/OTCO/OTCLOG/BIDKL" <5.1.2.e@mindef.nl>," 5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: Intrekken: concept reactie 5.1.2.e

5.1.2.e wil bericht concept reactie 5.1.2.e intrekken.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Sent: Thu, 12 May 2022 11:21:46 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com>
Subject: RE: Eerste opzet bord Kerkhoflaan

Dag 5.1.2.e

Ziet er netjes uit! Van deze tijd en tegelijkertijd toekomstbestendig. 5.1.2.e stuurt via de directe lijn nog een paar redactionele dingen naar 5.1.2.e

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 08:44
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@gmail.com>; 5.1.2.e <5.1.2.e@gmail.com>
Onderwerp: Re: Eerste opzet bord Kerkhoflaan

Beste 5.1.2.e

Dank voor het delen. Wat mij betreft een helder, overzichtelijk en professioneel bord wat past en recht doet aan het Erehof.

Ik ben benieuwd naar de bevindingen van de anderen.

Gr

5.1.2.e

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
Verzonden: 5.1.2.e 12, 2022 8:35:43 AM
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@gmail.com>
Onderwerp: FW: Eerste opzet bord Kerkhoflaan

Goedemorgen Dames en Heren,

Wat vinden we hiervan??

Hoor graag van jullie,

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 12:02
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
Onderwerp: Eerste opzet bord Kerkhoflaan

Ha 5.1.2.e

Hierbij in de bijlage de eerste opzet voor het bord voor de Kerkhoflaan. Wil jij die neerleggen bij werkgroep om te zien wat zij er van vinden?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e

Zeestraat 85 | 2518 AA Den Haag
Postbus 85981 | 2508 CR Den Haag
T 070 31 31 080

www.oorlogsgravenstichting.nl

<https://oorlogsgravenstichting.nl/privacy>

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 9 5.1.2.e 2022 15:02:47 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@planet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com> <5.1.2.e@gmail.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl> <5.1.2.e@mindef.nl>
Subject: RE: herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Ha allen,

Bespreekpunten 10 juni 2022

1. Bestrating ontwerpprincipes middendeel
2. Bestrating materiaal keuze middendeel
3. Bedekking graven en hoogte
4. Bank(en)
5. Kruizen
6. Toegankelijkheid
7. Bord
8. Acties

Zie jullie morgen

Groet 5.1.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 14:03

Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e ; 5.1.2.e

Onderwerp: herinrichting Erehof Kerkhoflaan

Tijd: vrijdag 10 juni 2022 10:00-11:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Kerkhoflaan

Ha allen,

Ivm met reistijd de afspraak een half uur verzet.

5.1.2.e is misschien wat verlaat.

Groet 5.1.2.e

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

[Klik hier om deel te nemen aan de vergadering](#)

[Meer informatie](#) | [Opties voor vergadering](#)

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Sent: 23-6-2022 12:41:24
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
CC:
Subject: RE: Concept verslag en actielijst Erehof
Attachments:

5.1.2.e 5.1.2.e

Ik kreeg het document geopend. Poehé.

Een paar typo's, maar die vind je wel.

Verder bij Kruizen. Ik heb aangegeven: Er komen geen kruizen.

Bij Bord: na de vergadering werd het toch Erehof Den Haag. Althans, dat heb ik als commentaar meegegeven aan 5.1.2.e Hoe het bord in productie is gegaan, weet ik niet. Reden: op de website van de OGS staat ook Erehof Den Haag.

Onder Acties: redactie bord door 5.1.2.e en 5.1.2.e is afgerond. Dezelfde dag nog.

Dank weer voor je zorgen!

Groet, 5.1.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 22 juni 2022 14:53

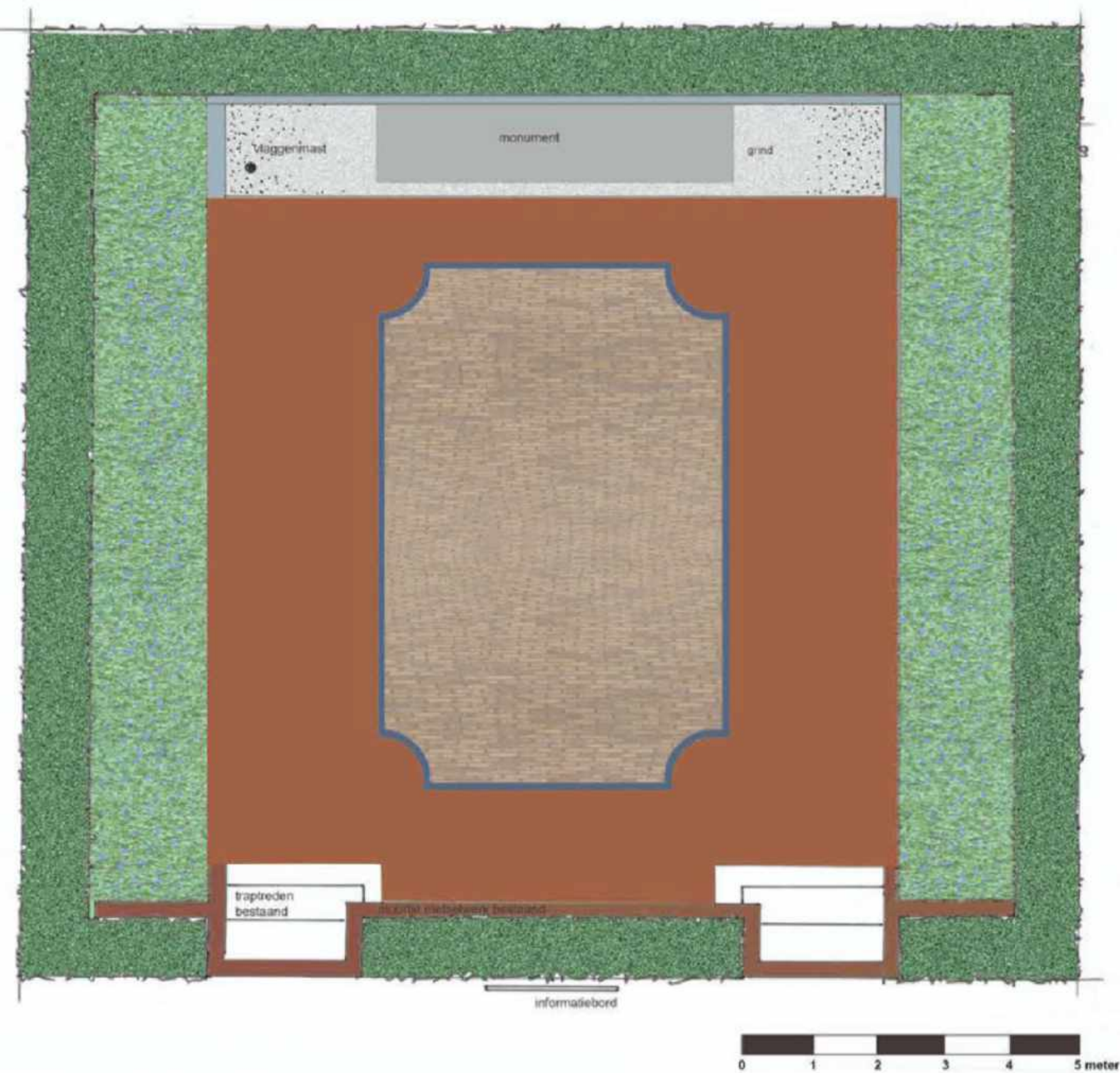
Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: Concept verslag en actielijst Erehof

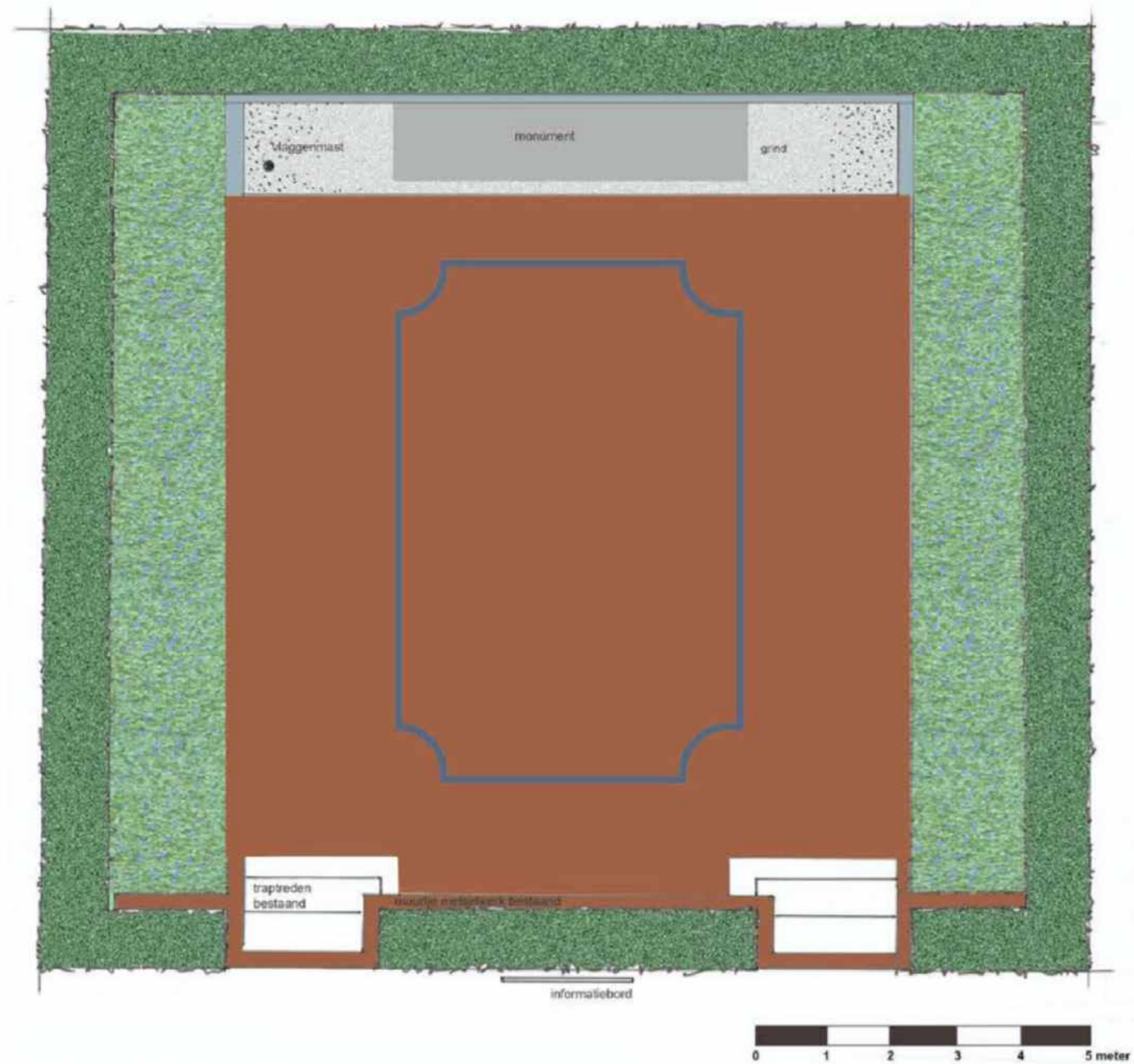
De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op:
<http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

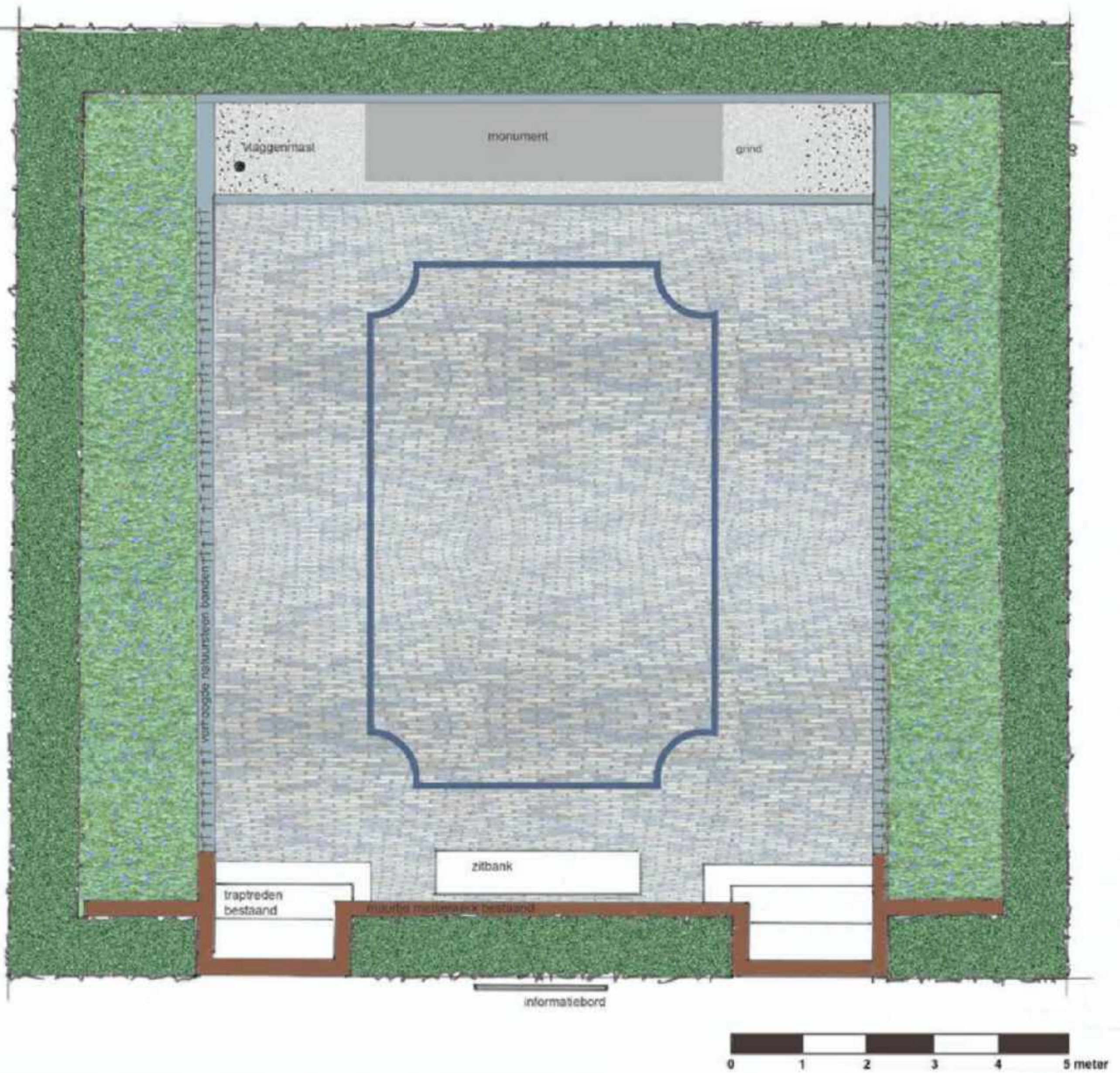
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

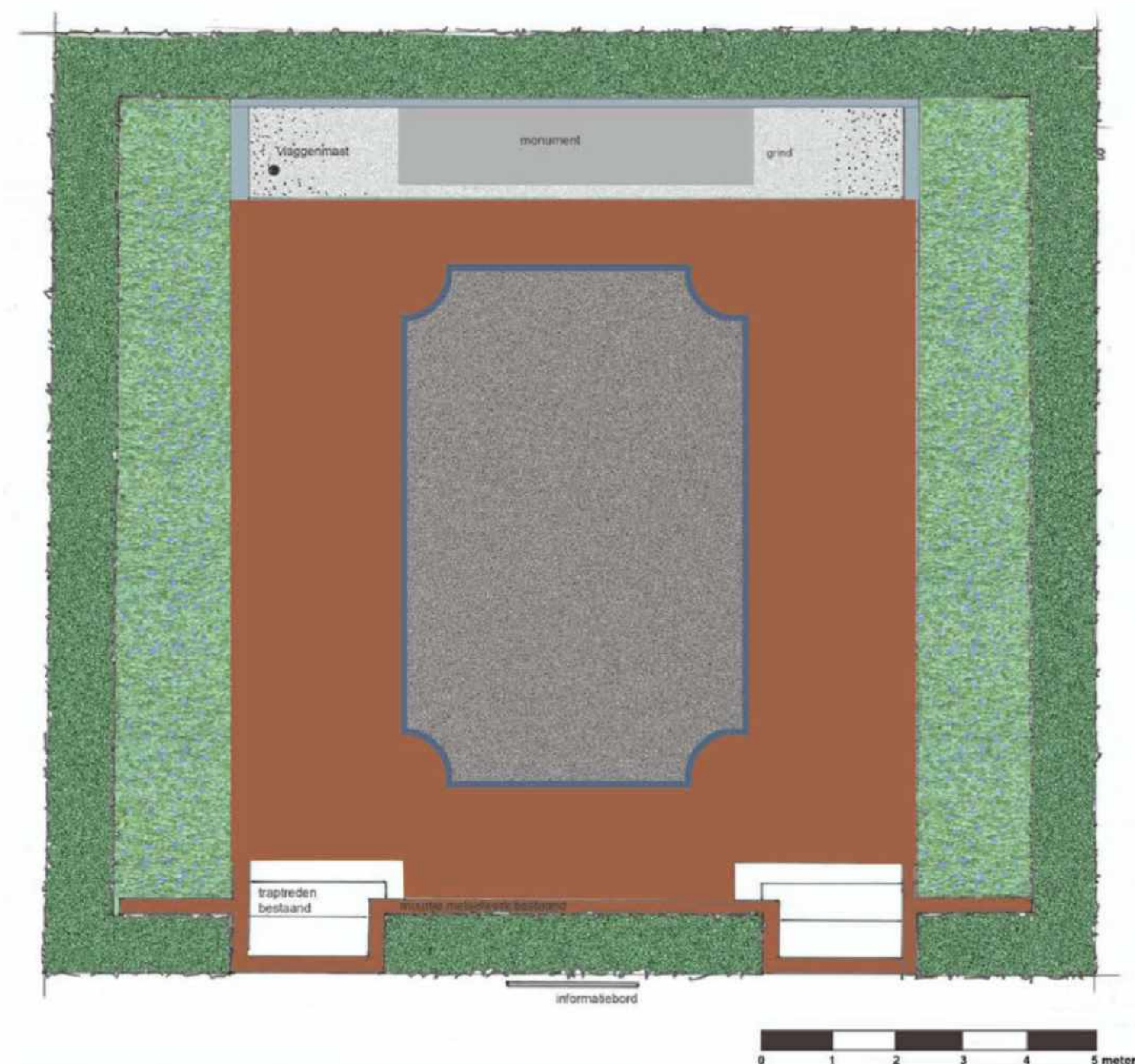
het verhardingsvlak is gemaakt van oude gebakken klinkers in rijnformaat met een bies van scoria bricks en het binnenvlak is gemaakt van een afwijkende kleur klinker

het hele verhardingsvlak is gemaakt van oude gebakken klinkers in rijnformaat , met scoria bricks is een countour van het ooit aanwezige vlak van gras aangegeven

het vlak is helemaal van scoria bricks gemaakt, als accent is de contour(ook in scoria bricks) van het grasvlak aangegeven, de voegen zijn ingeveegd met zwart splt

het verhardingsvlak is gemaakt van oude gebakken klinkers in rijnformaat aan de buitenkant, de contour van het voormalige grasvlak is gemaakt van scoria bricks en het binnenvlak is gemaakt van split of grind in nidaplast(is zeer goed beloopbaar en aan de onderzijde voorzien van een onkruid werende laag)

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>
Sent: 30-6-2022 11:43:10
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@planet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
CC: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>
Subject: RE: herinrichting Erehof Kerkhoflaan concept verslag en actielijst
Attachments:

Beste allemaal,

Net even OGS gebeld.

5.1.2.e zou waarschijnlijk a.s. donderdagmiddag 7 juli kunnen.

14.30 op de Kerkhoflaan en/of digitaal? Ik zet het alvast in agenda.

5.1.2.e heeft een tekening laten maken met maatvoering. Is gedeeld met 5.1.2.e

Groet 5.1.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 5.1.2.e @mindef.nl

Verzonden: donderdag 30 juni 2022 10:37

Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e @planet.nl; 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: herinrichting Erehof Kerkhoflaan concept verslag en actielijst

Hi 5.1.2.e

Hierbij de documenten voor degenen die niet langs de beveiliging komen.

Voor de afspraak: vóór de vakantie zou mooi zijn, maar is 5.1.2.e dan alweer terug?

Groet, 5.1.2.e

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 28 juni 2022 17:22

Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e @gmail.com; 5.1.2.e ; 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e ; 5.1.2.e

Onderwerp: RE: herinrichting Erehof Kerkhoflaan concept verslag en actielijst

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op:

<http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 7 Jul 2022 15:57:01 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@planet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: Herinrichting Erehof

Ha allemaal,

Was petit comité op de Kerkhoflaan. 5.1.2.e en ik en via telefoon 5.1.2.e had per email aandachtspunten meegeven t.a.v. de inrichting.

Na de vakantie kom ik kort terug op wat de revue is gepasseerd is inclusief mooie schets van 5.1.2.e
Een cliffhanger voor begin augustus.

Fijne vakantie voor sommige
En voor allemaal hartelijke groet

5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag

T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

From: "5.1.2.e" <[redacted]@mindef.nl>
Sent: Fri, 19 Aug 2022 07:31:40 +0100
To: "5.1.2.e" <[redacted]@denhaag.nl>
Subject: RE: meelezen
Attachments: 220818 Concept PVE inrichting Erehof Kerkhoflaan.crNIMH.docx

Goeiemorgen [redacted]

Lijkt me prima zo. Ik heb in het document nog een paar dingen aangegeven. Laten we dit snel tot definitief verheffen! Het wordt tijd dat we verder gaan, wat jij?

Groet, [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@denhaag.nl>
Verzonden: donderdag 18 augustus 2022 15:50
Aan: [redacted] >
Onderwerp: meelezen

[redacted] [redacted]

Kun jij meelezen, aanvullen. Info die ik de laatste tijd heb opgehaald verwerkt.
Dan stuur ik daarna naar de rest van de crew. Samen met jou schets?

Groet [redacted]

[redacted]

[redacted]

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
www.denhaag.nl

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 29 Aug 2022 14:44:57 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: stvz Erehof PVE
Attachments: 220822 Concept PVE inrichting Erehof Kerkhoflaan.docx

Beste allen,

Paar van jullie al gesproken. Maar hier een up to date met het concept PVE inrichting Erehof. Vul en scherp gerust aan.
5.1.2.e is a.d.h.v. van de schets van 5.1.2.e maten via 5.1.2.e pve en de verschillende bevindingen tekeningen aan het maken:
Schema met varianten:

- Grafperken, omloop bestrating, middendeel gras
- Grafperken, omloop bestrating, middendeel bestrating/half verharding
- Grafperken zonder/met verhoging, omloop en middendeel gras

In september wil ik met elkaar de voor en nadelen bespreken per variant?
En dan kan er denk ik een keuze gemaakt worden.

Groet 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
www.denhaag.nl

From: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>
Sent: Thu, 15 5.1.2.e 2022 14:53:24 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>;
"5.1.2.e @ogs.nl" <5.1.2.e @ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>; "5.1.2.e"
<5.1.2.e @den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>
Subject: RE: stvz Erehof PVE

Aha! Ik vermoedde al zoiets, maar ik kan de 30e, beide tijden.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 15 september 2022 15:52
Aan: 5.1.2.e >; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>;
5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Onderwerp: RE: stvz Erehof PVE

Ha allen,
Ohh zie dat ik het nieuwe voorstel er niet bij gedaan heb dat 5.1.2.e kan.
Dat is 30/9 en dan van 13 uur tm 14 uur doen? Of liever van 11 uur tm 12 uur?
Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>
Verzonden: donderdag 15 september 2022 15:46
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e
<5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Onderwerp: RE: stvz Erehof PVE

5.1.2.e

Binnen die bracket kan ik (nog steeds) de 23e; de 26e alleen als ik mijn chef een beetje teleurstel.

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 15 september 2022 15:40
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e >;
5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Onderwerp: RE: stvz Erehof PVE

Hoi allen,

5.1.2.e kan de voorgestelde data niet.
Van 13.00 tm 14.00 inpakken? 5.1.2.e ook uitnodigen?

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 07:54
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e
<5.1.2.e @den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: RE: stvz Erehof PVE

Hoi 5.1.2.e

Ik kan 20/9 en 26/9

Groeten,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 17:23

Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: RE: stvz Erehof PVE

Ha allen,

En wat data in september:

12/9 15.30 tm 16.30

20/9 15.30 tm 16.30

23/9 10.30 tm 11.30

26/9 13.30 tm 14.30

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>

Verzonden: maandag 29 augustus 2022 16:12

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e

<5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: RE: stvz Erehof PVE

5.1.2.e

Dank weer voor je zorgen voor dit project. Ik wacht je berichten voor een overleg in september af.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Verzonden: maandag 29 augustus 2022 15:45

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e >; 5.1.2.e

<5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: stvz Erehof PVE

Beste allen,

Paar van jullie al gesproken. Maar hier een up to date met het concept PVE inrichting Erehof. Vul en scherp gerust aan.

5.1.2.e is a.d.h.v. van de schets van 5.1.2.e maten via 5.1.2.e pve en de verschillende bevindingen tekeningen aan het maken:

Schema met varianten:

- Grafperken, omloop bestrating, middendeel gras
- Grafperken, omloop bestrating, middendeel bestrating/half verharding
- Grafperken zonder/met verhoging, omloop en middendeel gras

In september wil ik met elkaar de voor en nadelen bespreken per variant?

En dan kan er denk ik een keuze gemaakt worden.

Groet 5.1.2.e

Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
www.denhaag.nl

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <http://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 30 5.1.2.e 2022 14:36:43 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Subject: Acties en aangepast concept PVE Erehof
Attachments: 220930 Concept PVE inrichting Erehof Kerkhoflaan.docx

Beste allemaal,

Fijn zo'n overleg staand met tekeningen. Dank 5.1.2.e voor de voorbereiding!
Hierbij n.a.v. van het overleg met 5.1.2.e (23/9) en 5.1.2.e en jullie inzichten net PVE weer aangescherpt.
Zie onder monument (grint), beplanting (vruchtdragend weg) en kruizen (nader onderzoeken in een vervolgtraject).

Kort wat we besproken hebben:

Voorkeur voor deze schetsinrichting :

- graven 2,5 diep (inclusief band) Nu is de opstelling van militairen, leerlingen en scouts direct achter de rozenstruiken. Dat komt dan overeen
- twee soorten klinkertjes
- hoeken van middendeel met rondingen/ oortjes
- informatiebord direct rechts. Staanders naast graf
- klinkertjes uit het depot. Zo duurzaam en circulair.

Acties

- 5.1.2.e zet bovenstaande schets in hoofdmaatvoering en luchtfoto van bestaande situatie. 5.1.2.e maakt kort lijstje met hoofdwerkzaamheden, zodat er indicatie van het benodigd budget bijgezet kan worden. Waarbij dikte ondergrond zand inschatting van aannemer moet zijn
- PVE en schets wordt gedeeld met 5.1.2.e / 5.1.2.e (5.1.2.e)
- 5.1.2.e gaat met hulp van iedereen een commissiebrief (mededeling) maken. Wel even kijken wanneer en op welke voorwaarden (bijvoorbeeld budget wel of niet geregeld). Ook van te voren afstemmen met BA/ wethouder Mulder

Aanvulling en aanscherping op bovenstaande en PVE welkom.

@ 5.1.2.e nogmaals heel veel succes bij je nieuwe baan! En dank voor al je kennis en nuchterheid in dit proces en het andere proces wat we samen gedaan hebben!!

Goed weekend en groet 5.1.2.e

5.1.2.e
Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag
T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

Augustus 2022

Concept Programma van Eisen

Militair Erehof Kerkhoflaan

Locatie is grasveld, trappen en heggen.

Maatvoering is circa 15m (breed) x17m

Rollen

- **Ministerie van Defensie:** eigenaar en rechthebbende van de Erehof en graven
- **Oorlogsgraven Stichting (OGS):** beheerder van oorlogsgraven in opdracht van het Ministerie van Defensie en Binnenlandse Zaken
- **Gemeente Den Haag:** gedelegeerd beheerder in opdracht van OGS, contactpersoon voor de bestuurlijke lijn in de gemeente. Consul voor de Oorlogsgraven.
- **Stichting militair Erehof 's-Gravenhage:** klankbord nabestaanden

Uitstraling en gebruik

Uitgangspunt is de oorspronkelijke inrichting terug te brengen in een moderne duurzame uitvoering. Waarbij de opbouw van de grafperken, de omloop en het middendeel zo zijn gematerialiseerd dat er onderscheid te zien is. Waarbij gebruiksgemak, beheer en veiligheid voor iedereen geborgd is.

Tijdens herdenking plek voor

- het detachement militairen, een hoornblazer, vier man erewacht, 5 scouts en leerlingen
- circa 70- 100 stoelen voor de gasten

Monument:

- Het monument is schoongemaakt door de gemeente Den Haag
- Het monument is gerepareerd door de gemeente Den Haag
- Rond het monument en langs de muur komt grint van heg tot heg. Zo is er o.a. plek bloemstukken, sprekers en militairen tijdens herdenkingsbijeenkomsten.

Informatiebord

- Bord wordt vervangen inclusief constructie
- Uitstraling bord in de lijn van de layout van de Oorlogsgravenstichting.
- Verwijzing naar de Stichting Militair Erehof 's Gravenhage
- Locatie: Eerder voorstel: Buitenkant heg is te krap. Voorstel locatie nu: ter hoogte van oorspronkelijke plek en dan zwevend boven grafperk

Bestrating

- Er moet voldoende afschot zijn voor het regenwater
- Het oppervlak mag niet glad worden bij neerslag
- Het oppervlak mag niet glad worden door mosgroei
- Indien er natuursteen wordt gebruikt, moet deze onder het Tru Stone en de internationale sociale voorwaarden keurmerk vallen
- Circulaire producten gebruiken heeft de voorkeur
- Voegen moeten zo gematerialiseerd worden dat er praktisch geen planten tussen gaan groeien. Bijvoorbeeld zwart brekerzand.

Beplanting grafperken: Maatvoering: circa 2 perken van circa 2 m x 11m

Beplanting zijn inheemse soorten

- Beplanting moet tegen stootje kunnen (o.a. droogte)
- Houtsnippers (bark) kunnen ingezet worden tegen onkruid
- Grafperken met (ondergrondse) banden afwerken
- Verhoging niet nodig. Ook beter voor de aansluiting bij de heg.

Grasgebruik nader te onderzoeken:

Nadelen van gras:

- Deze plek is hoog en ligt op zand. Het vasthouden van water is moeilijk, waardoor de grasmat snel verdroogt.
- Fauna (mollen) tasten grasperk aan
- Grasmat moet jaarlijks vervangen worden circa €2000,--
- Extra kosten tijdens een herdenkingsdienst: leggen van vlonders (circa €600,--)
- Vlonders zijn niet optimaal qua toegankelijkheid
- Afwijking van de oorspronkelijke inrichting zonder grasmat in middendeel

Voordelen van gras:

- Betere waterafvoer dan bestrating
- Meer biodiversiteit
- Geen inrichtingskosten met bestrating
- Geen leveringsproblemen

Kruizen

Defensie vindt het monument met de namen en het aangeven van de grafperken sterk als herdenkingsbeeld. Kruizen worden gebruikt voor individuele militairen. Vaak zonder identiteit. Het gebruik van kruizen wordt in een nader traject verder uitgezocht.

Meubilair:

- Er moet een zitmogelijkheid zijn permanent
- Er moet zitgelegenheid mogelijk zijn tijdens een herdenking
- Een tijdelijke voorziening bij de traptreden voor rollators?

Beheer bij herontwikkeling

- Structurele beheerkosten moeten indien mogelijk gelijk blijven aan huidige situatie
- Materiaalkeuze heeft een lange levenscyclus
- OGS kan paar keer per jaar langskomen om beheeractiviteiten uit te voeren
- Bij meer beheerkosten dan is een beheerovereenkomst tussen OGS en Gemeente nodig

Planning

bij voorkeur geen werkzaamheden op:

4 en 5 mei, 10 mei (Slag om de residentie) en kerstavond

Kostendekking

- Globale kosten overzicht maken voor inrichting en beheer
- Globale verdeling maken met de verschillende stakeholders

- Knelpunten en risico's inzichtelijk maken

NB: Educatieve activiteiten is een apart traject

CONCEPT

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 30 Nov 2022 10:08:39 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@den Haag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>
Subject: RE: Cie brief Erehof
Attachments: 221128 Concept Ciebrief stand van zaken Erehof.docx

Hoi,
Even met 5.1.2.e gespart. Consul kan eruit. Net als dat gemeente ook staat voor alle afdelingen.
Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 30 november 2022 09:44
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@den Haag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>
Onderwerp: Cie brief Erehof

5.1.2.e beide,

Klopt info consul?

Groetjes 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 23 november 2022 09:43

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Onderwerp: Concept commissiebrief stvz Erehof

Beste allen,

Hierbij een concept commissiebrief met de stand van zaken van de Erehof activiteiten.

Laat deze week weten of jullie aanscherping/aanvulling hebben.

Dan kan deze brief hier de lijn in.

Verder prik ik een afspraak in.

Welke dagdelen komen jullie **niet** uit?

Dan kom ik met wat opties.

Visualisatie komt ook.

Groet 5.1.2.e

5.1.2.e

Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag

T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#), als het kan

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <https://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 5 Dec 2022 10:29:57 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: RE: Fin. consequenties Ciebrief Erehof
Attachments: 221205 Concept Ciebrief stand van zaken Erehof.docx

Goedemorgen,

Hierbij de brief met de aanpassing voor control.
Zo houden we het financieel vol.
En aan het eind van de brief wat meer eer en herdenken.
Zo gaan we de brief aan de bestuurlijke lijn schenken.

Groet 5.1.2.e 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 2 december 2022 09:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@ogs.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@mindef.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: FW: Fin. consequenties Ciebrief Erehof

5.1.2.e allen,

Kreeg de vraag van de controllers om even toe te lichten.
Daarom had ik jullie gebeld.

Zal ik het zo toelichten richting de controllers:

De investering voor renovatie en educatie valt binnen de bestaande activiteiten en begrotingen van de betrokken partijen.
Zie voor de betrokken partijen de gevolgde procedure / gepleegde afstemming in de oplegger.

Als door hoge materiaalkosten, geen capaciteit etc, de investering klem komt kunnen we gestaffeld investeren? Eerst Bord en plantvakken. 2de vlaggenmast later? Daarna bestrating?

Hoor graag van jullie. Dan kan de brief weer door in de flow.

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Verzonden: woensdag 30 november 2022 15:52
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>
Onderwerp: 5.1.2.e consequenties Ciebrief Erehof

Hallo 5.1.2.e

Concern control 5.1.2.e heeft me zojuist gebeld n.a.v. verzoek om goed te keuren in IRIS. De financiële consequentie voor de gemeente Den Haag is niet helemaal duidelijk.

Kan je even toelichten hoe het in elkaar zit?

Op het voorblad staat: Komende tijd wordt inzichtelijk gemaakt wat de kosten zijn en wie wat betaalt voor de inrichting en beheer.

In de brief zelf staat:

Komende tijd wordt de materialisatie, het budget en planning inzichtelijk gemaakt, waarbij Defensie als eigenaar van het Erehof de definitieve beslissing neemt. OGS als beheerder en de gemeente als gedelegeerd beheerder geven advies. De stichting Erehof 's-Gravenhage fungeert als klankbord. De educatie rond het monument wordt ook met elkaar ontwikkeld, waarbij bestaande activiteiten als uitgangspunt worden genomen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Domeinteam Fysiek I

Gemeente Den Haag, Dienst Bedrijfsvoering

Postadres: Postbus 12640, 2500 DN Den Haag

Bezoekadres: Stadhuis, Spui 68-70, Flex K.07

M: 5.1.2.e

E: 5.1.2.e [@denhaag.nl](mailto:5.1.2.e@denhaag.nl)

Ik beschouw e-mailberichten, waarin ik als cc-ontvanger sta, als “ter kennisname” die geen directe actie(s) van mij verlangen
Ps Denk aan het milieu; print deze e-mail alleen als het echt nodig is.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 22 Dec 2022 12:37:33 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@planet.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@gmail.com>
<5.1.2.e@gmail.com>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>
Subject: Informatie, acties en vragen Erehof

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e

Kort wat we afgelopen dinsdag 20/12 besproken hebben a.d.h.v. van de concept DO tekening van november. Vul en scherp gerust aan. Geldt ook voor de cc-ers

Inrichting van het Erehof

De hoofdopzet is prima. Er lijkt voldoende plek voor de militairen, scouts, leerlingen en sprekers voor de herdenkingsceremonie op 10 mei. Paar vragen voor de nadere uitwerking.

- De keuze van de beplanting niet hoog groeiend en robuust.
- De locatie van het informatiebord wordt nader in het werk bepaald. Bijvoorbeeld als de herinrichting al bijna klaar is.
- Twee vlaggen is prima. Welke vlag komt er dan in de mast? Misschien het logo van gemeente Den Haag? PS Vlag hangt hoog en alleen halfstok op herdenkingen (4 en 10 mei)
- Zijn nieuwsgierig welke stenen in depot bij 5.1.2.e zitten?
- Zijn nieuwsgierig welke zitbank er nu komt?
- Kan het kathedraal in de grindbak blijven staan?
- Is na de herinrichting duidelijk waar de graven zich bevinden? Dat is voor 5.1.2.e en paar andere betrokkenen een belangrijk aandachtspunt. Daarom willen zij graag op elk verzamelgraf drie kruizen. Informatiebord en de inrichting geven ook (in)direct aan waar de graven zijn? Als de herinrichting (deels) afgerond is kunnen we samen verder kijken hoe en wat, waarbij Defensie beslist.

Toegankelijkheid van het Erehof

De toegankelijkheid van het Erehof blijft een aandachtspunt. De route er naar toe is al vrij steil, dus daar waarschijnlijk hulp nodig door een derden. Er kan een buddy ingezet worden. Er zit een oproep systeem bij de entree voor een buddy. Maar al is er hulp van derden, het blijft lastig om bijvoorbeeld een rolstoel daar te krijgen.

- Actie: Onderzoeken of er bij één van de entrees van het Erehof een mogelijkheid is om een (semi-permante) hellingbaan te realiseren is. Is gezien de doelgroep wenselijk
- Actie allen: Hebben jullie suggesties voor een dergelijk systeem?
- Actie 5.1.2.e [Voorall](#) benaderen of zij suggesties hebben.

De gemeente Den Haag is bezig een concept raming te maken. O.a. vlaggenmast en toegankelijkheid zitten hier nog niet bij.

NB AS zaterdag: [Lichtjes op oorlogsgraven 2022 - Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage \(oorlogsgravendenhaag.com\)](#) Buiten reikwijdte

Als ik jullie niet meer spreek, zie:
Knusse feestdagen!
En een mooi en gezond 2023!

Groet 5.1.2.e

5.1.2.e
Beleidsafdeling Dienst Stadsbeheer
Gemeente Den Haag
T 5.1.2.e

Denk aan het milieu, werk digitaal en stuur een [link](#) , als het kan

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 22 Dec 2022 16:35:01 +0100
To: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>
Cc: "5.1.2.e @mindef.nl" <5.1.2.e @mindef.nl>
Subject: RE: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan
Attachments: 221222 Concept brief 5.1.2.e

Ha 5.1.2.e

Dank! En verwerkt.

Jij ook fijne feestdagen en een mooi 2023!

@ 5.1.2.e Heb jij nog puntjes op de i?

Dan zet ik hem daarna in IRIS? Of rechtstreeks naar secretariaat?

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>
Verzonden: donderdag 22 december 2022 16:09
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
CC: 5.1.2.e @mindef.nl
Onderwerp: FW: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

Hi 5.1.2.e

Hierbij mijn suggesties. Hoor graag of je daarmee uit de voeten kunt. Alvast dank en fijne feestdagen!

Groeten, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e >
Verzonden: donderdag 22 december 2022 15:41
Aan: 5.1.2.e >
Onderwerp: Fwd: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

Van: "5.1.2.e" <5.1.2.e @den Haag.nl>
Datum: donderdag 22 december 2022 om 15:09:58
Aan: "5.1.2.e" >
Onderwerp: RE: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

Dank! Zo verwerkt

Groets 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e @mindef.nl>
Verzonden: donderdag 22 december 2022 14:12
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>
Onderwerp: RE: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

Ha 5.1.2.e en je brief weer retour met een paar suggesties.

VG 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>

Verzonden: dinsdag 20 december 2022 17:35

Aan: 5.1.2.e >; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>;
5.1.2.e @ogs.nl

Onderwerp: RE: Opknappbeurt Erehof Kerkhoflaan

En conceptje in briefvorm met hier aanscherping

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: dinsdag 20 december 2022 15:48

Aan: 5.1.2.e @mindef.nl; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl

Onderwerp: RE: Opknappbeurt Erehof Kerkhoflaan

5.1.2.e 5.1.2.e

Ja en dan verwijzing naar onze eerdere beantwoording.

Concept, vul en scherp gerust aan:

5.2.1

Groet 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e @mindef.nl <5.1.2.e@mindef.nl>

Verzonden: dinsdag 20 december 2022 14:57

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@denhaag.nl>; 5.1.2.e @ogs.nl

Onderwerp: Re: Opknappbeurt Erehof Kerkhoflaan

Hi 5.1.2.e

Tja, dit gaat echt niet weg natuurlijk. Wat gaan je ermee doen? Antwoorden dat het de gemeente niet aangaat?

VG 5.1.2.e

Ps het is geen massagraf.

Van: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>

Datum: dinsdag 20 december 2022 om 14:20:30

Aan: "5.1.2.e" <5.1.2.e@denhaag.nl>, "5.1.2.e" <5.1.2.e@ogs.nl>, "5.1.2.e"

5.1.2.e " <5.1.2.e @mindef.nl>

Onderwerp: FW: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

tkn

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>

Verzonden: dinsdag 20 december 2022 14:13

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e denhaag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @denhaag.nl>

Onderwerp: FW: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

Collega's,

Graag inboeken en naar 5.1.2.e voor een concept-reactie.
Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Bestuursassistent wethouder Anne Mulder
Mobiliteit, Buitenruimte en Scheveningen

5.1.2.e / 5.1.2.e

/ 5.1.2.e @denhaag.nl

Postbus 12 600 | 2500 DJ DEN HAAG | Bezoekadres: Spui 70

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @gmail.com>

Verzonden: dinsdag 20 december 2022 13:52

Aan: Anne Mulder 5.1.2.e @denhaag.nl>

Onderwerp: Opknopbeurt Erehof Kerkhoflaan

Geachte meneer Anne Mulder, de gemeente Den Haag heeft het voornemen om het Erehof aan de Kerkhoflaan een opknopbeurt te geven, maar hoe dan ook het blijft een massagraf. Het zou meer gepast en respect vol zijn om de soldaten die gesneuveld zijn ter verdediging van Den Haag een eigen graf met steen of kruis te geven in plaats van een qr-code voor info. Met een vriendelijke groet teken ik hoogachtend,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Tel: 5.1.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <https://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <https://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to

you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De disclaimer van toepassing op e-mail van de gemeente Den Haag vindt u op: <https://www.denhaag.nl/disclaimer>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.e

Verzonden: woensdag 15 december 2021 10:28

Aan: Anno Fekkes <5.1.2.e @den Haag.nl>; Ayse Yilmaz <5.1.2.e @den Haag.nl>; Rutger de Ridder <5.1.2.e @den Haag.nl>; Janneke Holman <5.1.2.e @den Haag.nl>; Kavish Partiman <5.1.2.e @den Haag.nl>

CC: Ahmed Abushaam <5.1.2.e @den Haag.nl>

Onderwerp: RE: Motie mbt initiatief voorstel GdM/HvDH

Ha Anno,

Dank voor je motie. Ziet er goed uit. Zoals telefonisch besproken hierbij wat opmerking. Met name over het 'voetbalveld' het maakt het lastig om dat concreet te maken. Met de opmerkingen die ik er in heb verwerkt kan Hilbert de motie zeker omarmen. En zoals besproken gaan we er dan voortvarend mee aan de slag!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Bestuursadviseur

Wethouder Hilbert Bredemeijer | Onderwijs, Sport en Buitenruimte

T: 5.1.2.e

Van: Anno Fekkes <5.1.2.e @den Haag.nl>

Verzonden: woensdag 15 december 2021 09:36

Aan: Ayse Yilmaz <5.1.2.e @den Haag.nl>; Rutger de Ridder <5.1.2.e @den Haag.nl>; Janneke Holman <5.1.2.e @den Haag.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e @den Haag.nl>; Ahmed Abushaam <5.1.2.e @den Haag.nl>

Onderwerp: Re: Motie mbt initiatief voorstel GdM/HvDH

Beste allen,

Gisteren heeft Ahmed aangegeven akkoord te gaan met dit voorstel. Ik hoor graag van Ayse en Janneke of jullie ook hiermee kunnen instemmen en/of wat jullie commentaar is.

Dank en groet!,

Anno

[Outlook voor iOS](#) downloaden

Van: Ahmed Abushaam <5.1.2.e @den Haag.nl>

Verzonden: dinsdag, december 14, 2021 4:30 PM

Aan: Anno Fekkes

CC: Ayse Yilmaz; Rutger de Ridder; Janneke Holman; 5.1.2.e

Onderwerp: Re: Motie mbt initiatief voorstel GdM/HvDH

Beste allen,

Om te beginnen, Dank je wel Anno voor jouw opzet.

Dit is akkoord wat mij betreft. Maarten De Vuyst zal namens GroenLinks dit mede-indiener wordt.

Mvg,
Ahmed Abushaam

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 14 dec. 2021 om 16:12 heeft Anno Fekkes <[5.1.2.e](#)> [@denhaag.nl](mailto:5.1.2.e@denhaag.nl)> het volgende geschreven:

Beste allen,
Hierbij een opzet voor een motie om een realistisch Ereveld in Den Haag tot stand te brengen.
Ik hoor graag wat jullie hiervan vinden.
Dank en groet!,
Anno Fekkes

Raadslid D66 Den Haag

[5.1.2.e](#)

[Outlook voor iOS](#) downloaden
<Motie 'Een Haags veld vol eer'.docx>

Spreektekst

Net als de opstellers van het initiatiefvoorstel, wil het college en alle betrokken partijen de slachtoffers van de 2de Wereldoorlog eren en herdenken, waaronder ook de militairen die in de Meidagen van 1940 zijn omgekomen tijdens de gevechten rond de Den Haag. Het college begrijpt dit sympathieke initiatief om iedereen een single graf, maar het is complexer dan het lijkt.

Wanneer het gaat om de Erehof aan de Kerkhoflaan fungeert het Ministerie van Defensie als aanspreekpunt, want dit departement is juridisch eigenaar van de militaire rijksgraven, die op de Erehof liggen. De vraag om een Nationaal Ereveld aan te leggen, begint bij de vraag of de stoffelijke overschotten mogen worden opgegraven om op dit nieuwe Ereveld begraven te worden. Over deze vraag gaat het college niet maar de juridisch eigenaar het Ministerie van Defensie. Het verzamelgraf is in de periode mei-juli 1940 in overleg tussen de gemeente Den Haag en een commissariaat als afgevaardigde van het ministerie van Defensie, aangelegd met het oogmerk om nooit meer te worden heropend

Hiermee is elke vervolgvraag ondergeschikt: een locatie voor een nationaal Ereveld heeft geen zin als het graf niet opengaat. Ook een onderzoek naar nabestaanden heeft geen zin en zou valse verwachtingen wekken, wanneer nu al duidelijk is dat het graf niet wordt geopend.

Dus ook al zou het initiatief-voorstel worden aangenomen, dan kan het college dit nog steeds niet uitvoeren, omdat we als gemeente geen bevoegdheid hebben om het graf te openen.

Achtergrondinformatie

Na overleg met experts van het Ministerie van Defensie en de Oorlogsgravenstichting (OGS) -is gebleken dat er beperkingen zijn om uit de graven op de Erehof de overleden militairen te identificeren. Nabestaanden krijgen door dit initiatiefvoorstel hoop dat zij bij een persoonlijk single graf kunnen herdenken, rouwen. Het tegendeel zal waar zijn. Er zal niet voldoende geschikt biologisch materiaal uit de graven komen en zijn er niet voldoende geschikte nabestaanden voor DNA onderzoek om alle omgekomen militairen te identificeren. Ook is het vinden van geschikte ruimte voor een Ereveld in een dichtbevolkte en bebouwde stad als Den Haag een uitdaging.

Het college ziet graag dat het uiterlijk van de Erehof de eer en het respect weerspiegelt dat wij voor de gesneuvelden voelen. Het college zal daarom samen met de betrokken partijen, zoals OGS en de projectgroep een renovatie, reconstructie dan wel herinrichting van de Erehof op alle mogelijke manieren ondersteunen, zodat de nabestaanden en andere betrokken waardig kunnen blijven herdenken.

Hoe zitten de bevoegdheden bij de Erehof in het kort

- Juridisch eigenaar (rechthebbende grafrechten) van de graven is het Ministerie van Defensie
- Juridisch eigenaar van het natuurstenen gedenkmonument is de Rijksoverheid/ Ministerie van Defensie
- Juridisch eigenaar van de begraafplaats (het terrein, de grond) is de gemeente Den Haag
- Berging en Identificatiedienst van de Landelijke Landmacht (BIDKL), onderdeel van het Ministerie van Defensie, heeft als taak om oorlogsslachtoffers te bergen, te identificeren en her te begraven.
- Beheer en onderhoud het natuurstenen gedenkmonument voor de Oorlogsgravenstichting
- Beheer en onderhoud van terrein van de Erehof is voor de gemeente Den Haag

Wat zijn de juridische verwijzingen over de bevoegdheden vanaf 1945? Bron Defensie

- Circulaires van de Minister van Oorlog (Johannes Meynen) uit 1946 en 1948 waarin hij aan de burgemeesters mededeelt dat het Rijk (i.c. MvO, nu MinDef) in de zin van artikel 12 van de Begrafeniswet (nu Wet op de Lijkbezorging) optreedt als eigenaar van militaire- en civiele rijksgraven; Dus ook de Erehof
- Wet op de Lijkbezorging: Artikel 29, lid 1 en artikel 32 lid 2 WLB 1991: een lijk mag niet worden opgegraven, dan wel een graf geruimd, zonder toestemming van de rechthebbende. Ministerie van Defensie is de rechthebbende bij de Erehof
- Besluit d.d. 17 oktober 1945 van de Raad van Binnenlands Bestuur, dat inrichting, onderhoud van rijksgraven, alsook opgraven, identificeren, vervoeren en herbegraven onder het Ministerie van Oorlog ressorteren;

Wat kan wel:

- Grondige renovatie van het terrein (bestrating, meubilair en groenvoorziening) door de gemeente
- Grondige renovatie van het natuurstenen monument door OGS
- Nieuw informatiebord met QR code met achtergrond informatie door OGS

- Wandeling langs de Erehof en andere Oorlogsmonumenten op Kerkhoflaan, later uitbereiding (wellicht ook met QR code) door gemeente met hulp OGS, Nederlands Instituut voor Militaire Historie(NIMH), Haags Archief
- Een (digitale) rapportage/folder/brochure met achtergrondinformatie over de Erehof in samenwerking met het NIMH en Haags gemeente archief

De nadere uitwerking hangt af van het beschikbare budget. Uiteraard kan de projectgroep ook mee helpen bij bovenstaande activiteiten.

Overwegingen BIDKL, onderdeel van het Ministerie van Defensie

1. Alle slachtoffers dienen van elkaar te worden gescheiden

Het is mogelijk dat er destijds, uit capaciteitsoverwegingen, in meer lagen boven elkaar is begraven dan de toentertijd maximaal toegestaan vier. Het is onzeker of alle lichamen destijds zijn gekist. Ongeacht het aantal lagen heeft er, na ruim tachtig jaar vertering en inklinking, vrijwel zeker vermenging van stoffelijke resten plaatsgevonden. Daarnaast zijn er volgens bronnen destijds ook losse lichaamsdelen begraven, o.a. van militairen die om het leven kwamen tijdens de Duitse bombardementen op Kamp Waalsdorp en de Alexanderkazerne. Het volwassen menselijk skelet bestaat uit ruim 200 beenderen. In theorie komen we dan ten minste op 33.400 beenderen. Dat maakt het volledig scheiden van de slachtoffers in individuen complex. Zelf wanneer ieder bot of botfragment zou worden onderworpen aan DNA-verwantschapsonderzoek (zie hieronder).

2. Alle slachtoffers dienen te worden geïdentificeerd

Hoewel de tv-series anders doen geloven, is DNA geen wondermiddel. Zo dient er van het gebits- of botmonster een DNA-profiel te kunnen worden vervaardigd dat zich voldoende leent voor verwantschapsonderzoek. Bij biologisch materiaal van een dergelijke ouderdom komt het voor dat dit niet mogelijk is. Daarmee dient rekening te worden gehouden.

Daarnaast zal aan de hand van genealogisch onderzoek eerst moeten worden vastgesteld of er überhaupt nog nazaten leven die geschikt zijn als DNA-donor. Het DNA moet immers in de juiste familielijn zijn doorgegeven. Bloedlijnen sterven echter uit. Wij stellen regelmatig vast dat er eenvoudigweg geen geschikte DNA-donoren meer in leven zijn. Daarnaast zullen er nabestaanden zijn die niet wensen mee te werken. Omdat ze tegen versterking van de grafurft van de Erehof zijn, of principiële bezwaren hebben tegen het afstaan van biologisch celmateriaal voor DNA-onderzoek. De kans dat alle slachtoffers kunnen worden geïdentificeerd is gering.

3. Non-praktische bezwaren

Het bovenstaande roept de volgende vragen op:

Wat te doen met slachtoffers waarvan de gebits- of botmonsters geen bruikbaar DNA-profiel opleveren?

- Wat te doen met slachtoffers waarvoor geen geschikte DNA-donor kan worden gevonden, waardoor er geen match tot stand komt?
- Wat te doen met slachtoffers waarvan de nazaten niet willen meewerken aan het onderzoek, waardoor er geen match tot stand komt?
- Moeten bovenstaande ongeïdentificeerde slachtoffers na afloop een grafsteen 'onbekende militair' krijgen? Moet hun naam bij gebrek aan een DNA-match, van het namenmonument worden verwijderd, omdat ze niet aantoonbaar op de Erehof rusten? Hoe dat alles uit te leggen aan de nabestaanden?
- Wat te doen met losse ledematen die geen DNA-match opleveren?

Hoe zit het met de kosten in preadvies

Waarom heeft de opsteller de heer de Mos van het initiatiefvoorstel geen dekkingsvoorstel erbij gedaan?

Bovenstaande overwegingen laat zien dat (DNA) onderzoek voor al deze beenderen/botscherven haast niet mogelijk is. Er zijn circa 2 DNA monsters nodig per botsample. Dit kost veel onderzoekscapaciteit. Dat heeft financiële consequenties. Daarvoor is een grove schatting gemaakt.

Kosten van bijvoorbeeld van onderzoeksruimte huren, bergingskosten, capaciteit zitten hier niet bij. Ook niet de kosten voor het oprichten van een Ereveld zijn meegenomen: Denk aan grondkosten, ontwerpkosten, advieskosten, inrichtingskosten en exploitatie kosten voor beheer en onderhoud van een Ereveld

Hoe zit het met de bekisting?

Dit is vanuit de verslagen niet op te maken. Er wordt overeengekomen zoveel mogelijk te kisten. Dit hing af van tijdige levering van het benodigde materiaal voor de kisten. Of het wel of niet gelukt is staat niet in de verslagen. De kwaliteit van de kisten is niet te achterhalen.

Is er contact geweest met de projectgroep?

In de periode voor en tijdens het indienen van het initiatiefvoorstel is er contact geweest met de projectgroep. Toen zijn deels al de mogelijkheden en onmogelijkheden besproken. Dit vindt deels ook zijn weerslag in het preadvies. Tijdens het formuleren van het preadvies is incidenteel contact geweest met de begraafplaats en OGS. Hier was de boodschap, Defensie gaat over de vraag om de militairen hier te begraven. Het initiatief heeft de vraag aan Defensie gesteld wie de eigenaar is van de graven. Defensie heeft hier een antwoord opgegeven. Deze brief is ontvangen door het initiatief. Het preadvies is op politiek niveau in de voorbereiding. Er kunnen nu nog geen concrete stappen gezet worden met de projectgroep.

Is er contact geweest met de nabestaanden?

Nee, er is geen contact geweest, met uitzondering van ^{5.1.2.e} Dit is algemene ervaring van de betrokken partijen. Nu is er geen contact met nabestaanden, om zo **geen** verkeerde verwachtingen te scheppen. Met het standpunt van Defensie zou een nabestaandenonderzoek alleen maar verkeerde verwachtingen wekken. Betrokken partijen spreken uit ervaring dat nabestaanden het niet altijd nodig of gewenst vinden dat hun familielid herbegraven worden. In deze situatie is de kans zelfs groot dat de overleden militair niet meer getraceerd en/of geïdentificeerd kan worden omdat er geen DNA gevonden kan worden op wat over is van het lichaam of dat er geen familie is om de juiste DNA match mee te maken. Ook zullen nabestaanden die tegenstander zijn van herbegraven niet mee willen werken met een DNA-onderzoek. In die gevallen zal er geen identificatie mogelijk zijn. Een DNA-onderzoek duurt heel lang en over de uitkomst is niets te zeggen.

Waar staat 'met het oogmerk om nooit meer te worden geopend'?

De frase 'met het oogmerk om nooit meer te worden geopend' in het preadvies is geciteerd uit de antwoordbrief van het Ministerie van Defensie aan de heer A.J.F. Bos van de Stichting Herdenking Militaire [sic] Erehof 's-Gravenhage van 2 november 2021. Deze is in feite een beknopte verwoording van de besluitvorming over de verzamelgraven ten tijde van de oorlogsjaren. Het is als zodanig niet ontleend aan een primaire historische bron, maar wel gebaseerd op de beschikbare bronnen.

Nog tijdens de oorlogsdagen in mei 1940 vond er overleg plaats tussen de directeur van de Algemene Begraafplaats Kerkhoflaan (^{5.1.2.6.1.2.e}), vertegenwoordigers van de betrokken gemeentelijk instanties en een officier van Defensie, over de aanleg van de Erehof. De ruimte was in verhouding tot het grote aantal militaire slachtoffers beperkt. De autoriteiten waren zich ogenschijnlijk bewust van de beperkingen die dit mogelijk in de toekomst zou opleveren. De begraafplaatsdirecteur vermeldde in 1940 over het overleg tussen de instanties dat opgraven uit deze graven niet mogelijk was. Het kleine aantal opgravingen dat tot juli 1940 wel door de burgemeester werd toegestaan (7) kwam uit de bovenste laag. De rest werd afgewezen op grond van openbare gezondheid, verstoring van grafrust en piëteitsoverwegingen.

Wat is de geschiedenis ontwerp van het monument?

30/11/2021 stond in het AD een artikel over een Nazi-monument op een massagraf. Van dit artikel wil het college afstand nemen, want van een Nazi-monument is absoluut geen sprake.

Het monument is opgericht in 1942. In de eerste oorlogsjaren zijn ook op andere plekken in Nederland monumenten opgericht voor militairen die gesneuveld zijn in de Meidagen van 1940. Zouden dat dan ook Nazi-monumenten zijn?

De opdracht voor het vervaardigen van dit monument is niet door de gemeente Den Haag gegeven. De besluitvorming en vervaardiging en ook grotendeels de opbouw van het monument vonden plaats voordat in de stad een NSB-burgemeester Harmen Westra aan het roer kwam. Het Commissariaat voor de belangen van de voormalige Nederlandse weermacht van het voormalige Nederlandse Ministerie van Defensie heeft de opdracht gegeven voor het vervaardigen van dit monument. Dit commissariaat trad in de plaats van het toenmalige ministerie van Defensie, zij zorgden bijvoorbeeld voor de nazorg van nabestaanden. Het monument is in de zomer van 1942 onthult. De ontwerper was Dirk Bus, een Hagenaar die op Haagse Academie van Beeldende Kunst heeft gezeten. Hij was zowel voor als na de oorlog in Den Haag een bekend beeldhouder. Er staan ook veel werken van hem in Den Haag. Dirk Bus was jarenlang voorzitter van de Pulchri Studio en werd in 1976 benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Wat zijn de scenario's rond het initiatiefvoorstel?

- Initiatiefvoorstel wordt aangepast adhv preadvies. Dan gaat het college aan de slag met de Oorlogsgravenstichting(OGS) om de Erehof te renoveren. Uiteraard samen met St. Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage. Er komt educatieve aandacht voor de Erehof en de Slag om de Den Haag
- Initiatiefvoorstel wordt NIET aangepast en aangenomen door raad. College kan het voorstel dan niet uitvoeren omdat het heeft geen bevoegdheden heeft over de graven. Dan zal het college doorverwijzen naar het Ministerie van Defensie. Wel zal het college op alle mogelijke manieren ondersteunen bij de renovatie van de Erehof.
- Als het initiatiefvoorstel NIET wordt aangenomen door raad, dan wil het college nog steeds de Erehof renoveren. Ook komt er dan educatieve aandacht voor de Erehof en de Slag om de Den Haag.

Militair Erehof 's-Gravenhage

Op dit militair erehof op de Algemene Begraafplaats worden 167 Nederlandse militairen herdacht die om het leven kwamen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De meesten hiervan liggen in de twee verzamelgraven op dit erehof begraven. 165 van hen zijn slachtoffers van de Duitse inval in mei 1940. Twee anderen komen in oktober 1940 om het leven bij het ruimen van een explosief bij Mill.

Slag om de Residentie

Op 10 mei 1940 voert Nazi-Duitsland een luchtlandingsoperatie uit rond Den Haag. Het plan is om door een snelle verovering koningin Wilhelmina, het kabinet en het militaire opperbevel gevangen te nemen om zo een snelle capitulatie van de Nederlandse krijgsmacht af te dwingen. Om de verdediging te verzwakken voeren de Duitsers eerst bombardementen uit op de drie vliegvelden rondom de stad: Ockenburgh, Ypenburg en Valkenburg. Bij deze aanval worden ook het Kamp Waalsdorp en de nabij gelegen Nieuwe Alexanderkazerne gebombardeerd. Door deze bombardementen komen vele Nederlandse militairen om het leven.

De Duitsers weten met behulp van parachutisten en transportvliegtuigen de vliegvelden te veroveren, maar door onverwacht sterke tegenstand kunnen ze de stad niet binnentrekken. Na Nederlandse tegenaanvallen moeten de Duitsers zich terugtrekken en blijven de vliegvelden tot de capitulatie op 15 mei in Nederlandse handen. Hoewel het eigenlijke doel van de operatie mislukt is weten de luchtlandingstroepen zich wel in de omgeving te handhaven.

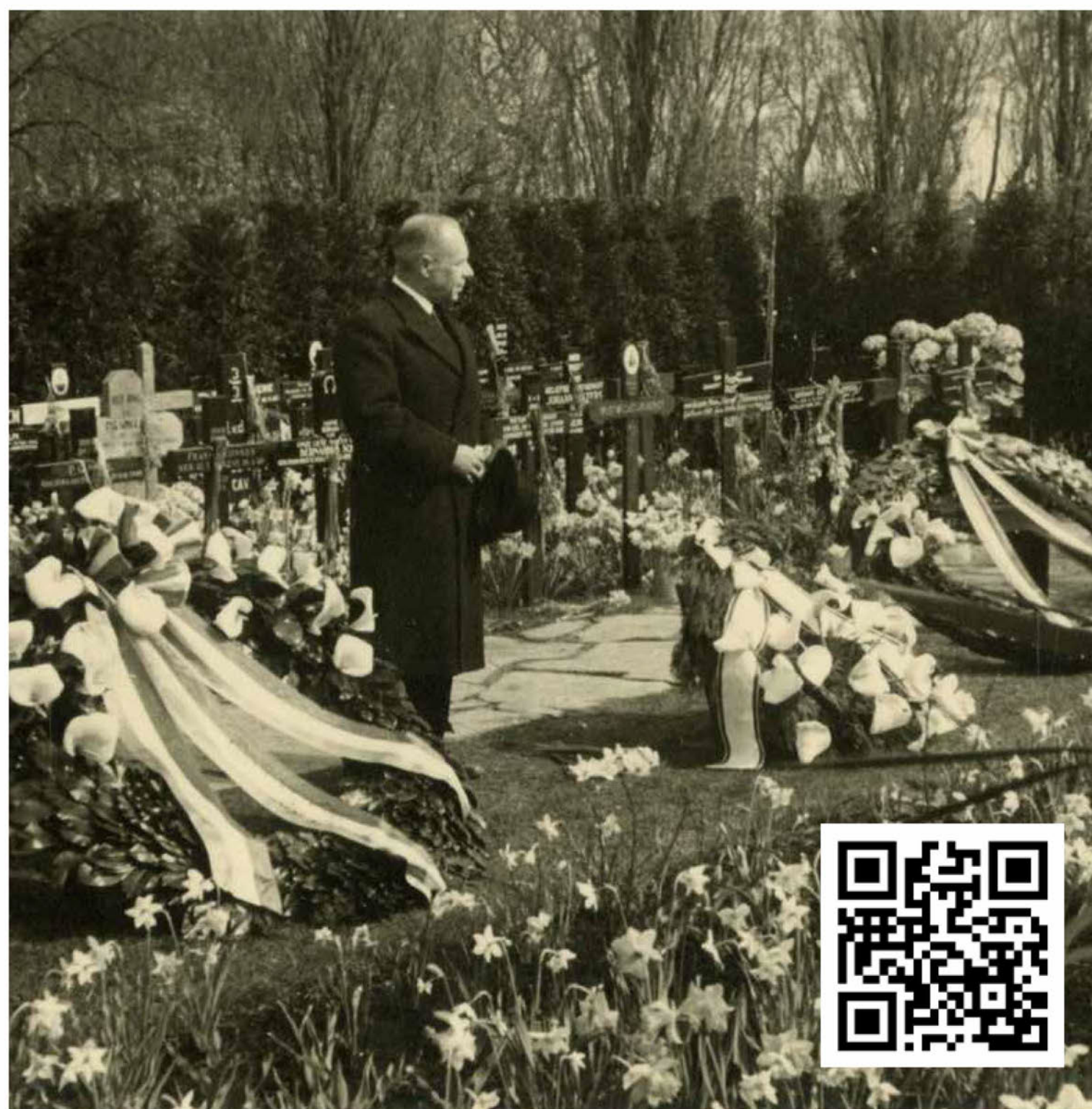
In totaal sneuvelen bij de Slag om de Residentie tussen de 500 en 600 Nederlandse militairen.

**OORLOGS
GRAVEN
STICHTING**

De zwaar beschadigde Alexanderkazerne na het bombardement op 10 mei 1940.
Bron: NIMH

Herdenking op 10 mei 1941. Op de achtergrond zijn de tijdelijke kruisen te zien die onder andere door nabestaanden op de twee verzamelgraven zijn geplaatst. In juli 1942 worden deze markeringen vervangen door een gemeenschappelijk grafmonument ontworpen door Dirk Bus. Scan de QR-code om de beelden te zien van een herdenking die kort na de bevrijding in 1945 plaatsvindt.
Bron: Haags Gemeentearchief en NIMH.

Alexanderkazerne

Op 10 mei 1940 rond tien over vier 's ochtends bombardeert de Duitse luchtmacht de (Nieuwe) Alexanderkazerne. Bij dit bombardement komen 66 huzaren van de cavalerie om het leven en raken vele anderen gewond. Het urenlange gegil van honderden gewonde paarden maakt de verschrikking die ochtend compleet. De meeste van de huzaren die in de Alexanderkazerne gestationeerd zijn, zijn dienstplichtigen. Een aantal van hen is pas een paar dagen in dienst.

De Joodse Huzaar Hartog van Baaren is een van de dienstplichtigen die bij het bombardement op de Alexanderkazerne om het leven komen. Hij wordt 35 jaar. Zijn vrouw Matje en hun 10-jarig zoontje Salomon stierven in 1943 in Sobibor, zijn vader en broer in 1942 in Auschwitz. Alleen een zus overleeft de oorlog. Na zijn dood wordt Van Baaren met de andere gesneuvelde huzaren in een verzamelgraf op dit erehof begraven. Zijn familie wordt herdacht in gedenkboek nummer vier in de kapel op het Nationaal Ereveld Loenen.

Andere slachtoffers

Op 3 maart 1945 wordt de woonwijk Het Bezuidenhout in Den Haag gebombardeerd door Britse bommenwerpers. Het eigenlijke doel is het Haagse Bos, waar Duitse V-2 raketten liggen opgeslagen. Door een fout in de opdracht aan de bemanningen komt er 67.000 kilo aan brisantbommen op de woonwijk terecht. Meer dan 550 burgers komen om het leven, ruim 250 raken zwaargewond en duizenden mensen verloren hun huis. Een deel van de slachtoffers is begraven in een verzamelgraf bij het 'Monument voor het Bezuidenhoutkwartier' op deze begraafplaats. Op deze begraafplaats liggen ook 56 oorlogsslachtoffers uit het Gemenebest begraven. 55 van hen zijn slachtoffers uit de Eerste Wereldoorlog. Daarvan zijn er 22 niet geïdentificeerd.

Meer informatie

De Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage organiseert onder meer de jaarlijkse herdenking op 10 mei. Ook doet de stichting onderzoek naar de geschiedenis van het erehof en naar de slachtoffers die hier zijn begraven. De Oorlogsgravenstichting onderhoudt dit erehof. Wereldwijd beheert de Oorlogsgravenstichting zo'n 50.000 oorlogsgraven van Nederlandse oorlogsslachtoffers. Bezoek voor meer informatie www.oorlogsgravendenhaag.com en www.oorlogsgravenstichting.nl.

29-11-21 20:46 - Berichten en oproepen worden end-to-end versleuteld. Niemand buiten deze chat kan ze lezen of beluisteren, zelfs WhatsApp niet. Tik voor meer informatie.
29-11-21 20:46 - U hebt de groep Erehof Kerkhoflaan gemaakt
29-11-21 20:46 - U hebt 5.1.2.e toegevoegd
29-11-21 20:49 - 5.1.2.e <https://www.ad.nl/den-haag/nazimonument-blijft-staan-nabestaanden-oorlogshelden-woedend-dit-is-een-belediging~a44295a7/>
29-11-21 20:55 - 5.1.2.e 'Ook de juridische en technische bezwaren in het preadvies wuift 5.1.2.e weg'.

Wat moet je daar nu nog op zeggen 5.1.2.e ?

29-11-21 20:56 - 5.1.2.e Tja
29-11-21 20:57 - 5.1.2.e Niets is onmogelijk voor wie het niet zelf hoeft te doen.
29-11-21 20:58 - 5.1.2.e Zou een ander monument een oplossing zijn?
29-11-21 21:02 - 5.1.2.e 5.2.1

5.2.1

Zorgelijk

29-11-21 21:08 - 5.1.2.e Dat is aan de OGS, als beheerder van de Erehof. Maar ik zou eerst eens checken of dat verhaal van 5.1.2.e wel klopt. 5.2.1
5.2.1 5.1.2.e weet wellicht meer over de toenmalige totstandkoming van het monument.

29-11-21 21:11 - 5.1.2.e Tijdens behandeling in commissie idd (weer) uitleggen hoe bevoegdheden zitten. Geschiedenis: samen met 5.1.2.e etc

29-11-21 21:11 - 5.1.2.e Wat is precies het juridisch bezwaar?

29-11-21 22:34 - 5.1.2.e https://twitter.com/klaasm67/status/1465420247675068423?t=6_WlQ-VCqw8BzdMmn1NU0Q&s=08

30-11-21 09:46 - 5.1.2.e Goedemorgen! De onderwerpen staan geagendeerd als tweeminutendebat op donderdagochtend 2 december. Is daarvoor al een tijdstip bekend?

30-11-21 17:34 - 5.1.2.e Onze woordvoerder heeft vanmiddag nog contact gehad met de Chef Nieuwsdienst van het AD over de kwestie van wederhoor.

30-11-21 17:44 - 5.1.2.e Wordt het uitgezocht door het AD? of hadden ze een antwoord?

30-11-21 17:44 - 5.1.2.e Goed dat dat gedaan is

30-11-21 18:39 - 5.1.2.e Blijf bij mijn mening 5.1.2.e is altijd bereid waar dan ook maar over te praten maar we op respectvolle manier!!!

30-11-21 20:42 - 5.1.2.e Toch onderzoek naar oorlogsslachtoffers Waalsdorpervlakte, drone gaat terrein in kaart brengen

<https://www.omroepwest.nl/nieuws/4490547/toch-onderzoek-naar-oorlogsslachtoffers-waalsdorpervlakte-drone-gaat-terrein-in-kaart-brengen>

#omroepwest

30-11-21 20:43 - 5.1.2.e Gezien. Heb je daar niet ook toestemming van Dunea voor nodig?

30-11-21 20:44 - 5.1.2.e Geen idee. Als ze de drone op laten stijgen in openbaar gebied dan misschien niet?

30-11-21 20:47 - 5.1.2.e Even aan 5.1.2.e gevraagd. Kreeg van hem nieuwsbericht

30-11-21 20:52 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

30-11-21 20:52 - 5.1.2.e '(...) geven wij die toestemming niet.

30-11-21 21:33 - 5.1.2.e Dat staat in de brief van de ODH, dat is, als ze niets verstoren vergunningsvrij.

30-11-21 21:34 - 5.1.2.e Inderdaad wel toestemming nodig van de grondeigenaar.

02-12-21 09:06 - 5.1.2.e "Gemeente Den Haag"

https://gemeentedenhaag.connectedviews.nl/SitePlayer/Den_Haag?session=109143&lang=nl

02-12-21 09:11 - 5.1.2.e Succes 5.1.2.e ! Luister(en) mee

02-12-21 09:42 - 5.1.2.e Waar staat ' nooit meer openen'

02-12-21 09:42 - 5.1.2.e 5.1.2.e gebeld hij emaild

02-12-21 09:43 - 5.1.2.e Staat in het stuk van 5.1.2.e

02-12-21 09:43 - 5.1.2.e Kun je naam stuk geven wij luisteren

02-12-21 09:43 - 5.1.2.e Stuk van 5.1.2.e is geen openbaar stuk.

02-12-21 09:44 - 5.1.2.e Ik bedoel de bron.

02-12-21 09:44 - 5.1.2.e Je kunt wel zeggen dat de bron het NIMH is.

02-12-21 09:45 - 5.1.2.e Ik zoek nog even naar een "formelere" verwijzing.

02-12-21 09:51 - 5.1.2.e Is er contact geweest met nabestaanden?

02-12-21 09:52 - 5.1.2.e Is ervaring

02-12-21 09:52 - 5.1.2.e Mag ik zeggen dat Defensie hier ervaring mee heeft en dat daar wisselend op wordt gereageerd?

02-12-21 09:53 - 5.12.e Sommige wille het begraven, anderen willen de doden met rust laten (grafrust).
02-12-21 09:53 - 5.12.e Het begraven is herbegraven
02-12-21 09:56 - 5.12.e Weten we zeker dat er ook niet gekistte lichamen liggen
02-12-21 10:03 - 5.12.e 'Begraafplaatsdirecteur 5.12.e 5.12.e vermeldde over het overleg met ambtenaren van de betrokken gemeentelijke instanties en een legerofficier dat nog gedurende de oorlogsdagen had plaatsgevonden 'dat was vastgesteld dat opgraven uit deze graven niet mogelijk was'.

www.vliegveld-ockenburg.net Persoonlijke verslagen - toestand algemene begraafplaats.

Voetnoot 23 stuk 5.12.e
02-12-21 10:04 - 5.12.e Raad van State toch ook uitspraak?
02-12-21 10:06 - 5.12.e Zelfde overleg met 5.12.e 5.12.e 'waarbij werd overeengekomen de omgekomen militairen zoveel mogelijk te kisten, als dat nog niet was gedaan. Dit hing af van tijdige levering van het benodigde aantal kisten'.
02-12-21 10:06 - 5.12.e Zoveel mogelijk
02-12-21 10:10 - 5.12.e Of alle Nederlandse militairen zijn gekist valt niet met zekerheid te zeggen. 5.12.e acht het uit de stukken aannemelijk dat iedereen is gekist, maar dat is ingegeven doordat er niet wordt gesproken over te weinig kisten of begravingen zonder kist. Ergo: we weten het niet.
02-12-21 10:18 - 5.12.e Raad van State bevestigde opgravingsverbod van burgemeester cfm Begrafeniswet. In 7 gevallen stond de burgemeester exhumatie toe. Militairen die bovenin de beide kuilen waren bijgezet waardoor het niet nodig was om verschillende kisten op te graven (grafrustbeginsel).
02-12-21 10:27 - 5.12.e Is algemene ervaring
02-12-21 10:38 - 5.12.e Pas inventarisatie als e.a echt besloten is, anders veel onrust bij nabestaanden
02-12-21 10:42 - 5.12.e Initiatief voorstel is nog niet aangenomen dan pas dicta uitvoeren
02-12-21 10:50 - 5.12.e Raad 16 december komt initiatiefvoorstel in de raad
02-12-21 10:51 - 5.12.e Het gaat naar de raad. Nog even bespreken of het handig is als bij die vergadering wordt ingesproken door Defensie en OGS?
02-12-21 10:54 - U hebt 5.12.e toegevoegd
02-12-21 10:56 - 5.12.e Klopt dat iedereen mag zoeken wel conform wet en regelgeving en toestemming van Dunea nodig
02-12-21 11:01 - 5.12.e Dunea is te raden gegaan bij BIDK1
02-12-21 11:04 - 5.12.e Specialistische adviseurs BIDK1 zoekmethode niet effectief
02-12-21 11:08 - 5.12.e Al met al constructief debat, toch?
02-12-21 11:10 - 5.12.e Passeerde veel de revue
02-12-21 11:11 - 5.12.e Morgen maandag even digitaal aan tafel voor voorbereiding raad
02-12-21 11:37 - 5.12.e Waalsdorpervlakte was kort en procedureel
02-12-21 11:37 - 5.12.e Dankjewel voor jullie expertise!
10-12-21 15:33 - 5.12.e 5.12.e
10-12-21 15:35 - 5.12.e Dank!
10-12-21 15:37 - 5.12.e Is overigens via DCo i.e. 5.12.e gegaan.
10-12-21 15:41 - 5.12.e Ok misschien goed als 5.12.e / 5.12.e / 5.12.e en woordvoerder denk 5.12.e afstemmen
10-12-21 16:06 - 5.12.e @ 5.12.e niet info 5.12.e door zetten. Verwijzen naar directie communicatie van defensie (5.12.e)
Haagse info het preadvies en de extra info over welke burgemeester bij opdrachtverlening kan uiteraard wel. Zie tekst annotatie
10-12-21 16:32 - 5.12.e 5.12.e is omroep west
10-12-21 16:33 - 5.12.e <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4490849/dunea-blokkeert-zoektocht-naar-oorlogsslachtoffers-op-waalsdorpervlakte>
10-12-21 16:45 - 5.12.e Evenwicht
10-12-21 17:37 - 5.12.e <https://www.rijksoverheid.nl/persinformatie-ministerie-van-defensie/woordvoerders>
10-12-21 17:38 - 5.12.e <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/nieuws/pers/contactgegevens-persvoorlichting.htm>
10-12-21 17:40 - 5.12.e Citybranding. Had Nero moeten hebben.
13-12-21 09:32 - 5.12.e Ik zal 5.12.e en 5.12.e even backbriefen.
13-12-21 09:32 - 5.12.e En 5.12.e
13-12-21 09:33 - 5.12.e
13-12-21 09:59 - 5.12.e Artikel 5.12.e SCORE!!!

13-12-21 10:00 - 5.1.2.e Mooi zo! Heb je een link?
13-12-21 10:00 - 5.1.2.e Moment.
13-12-21 10:00 - 5.1.2.e Zit in je emailbox
13-12-21 10:00 - 5.1.2.e <https://tpo.nl/2021/12/12/de-droom-van-richard-de-mos-over-het-opgraven-van-een-haags-massagraf/>
13-12-21 10:00 - 5.1.2.e Echt top!
13-12-21 10:00 - 5.1.2.e Mooi artikel!!
13-12-21 10:01 - 5.1.2.e Eindelijk aandacht voor de keerzijde van de medaille en een oorvijs voor de initiatiefnemers.
13-12-21 10:06 - 5.1.2.e 'Want tussen droom en daad staan wetten in den weg en praktische bezwaren.'
13-12-21 10:07 - 5.1.2.e Ken uw klassiekers!
13-12-21 11:15 - 5.1.2.e
<https://twitter.com/NPENieuwsdienst/status/1470114200064299015?t=pKw7EZ-dFfWEqDwlG2oncA&s=08>
13-12-21 16:53 - 5.1.2.e En dan wachten we nu af...Prima bijdragen van een ieder!! Dank daarvoor..
13-12-21 16:53 - 5.1.2.e Circa 11 uur overleg met raadslid
13-12-21 16:54 - 5.1.2.e Morgenochtend 😊
13-12-21 16:55 - 5.1.2.e Eens. Ook dank voor jouw input
13-12-21 16:56 - 5.1.2.e Als je me nog nodig hebt...laat maar horen!
13-12-21 16:57 - 5.1.2.e 👍👍
15-12-21 11:44 - 5.1.2.e Gisteren hebben 5.1.2.e en ik raadsleden van de coalitie gesproken. Complexiteit van initiatiefvoorstel lijkt nu duidelijk. 5.1.2.e kon adhv van jullie goede informatie een goede toelichting geven 🙌
15-12-21 11:45 - 5.1.2.e Gut gemacht!
15-12-21 12:05 - 5.1.2.e <Media weggelaten>
15-12-21 12:06 - 5.1.2.e Ik bemerk een niet geringe opluchting 😊
15-12-21 12:08 - 5.1.2.e 👍
16-12-21 16:17 - 5.1.2.e
https://gemeentedenhaag.connectedviews.nl/HomeCityCouncil/Den_Haag?lang=nl
16-12-21 16:18 - 5.1.2.e Volgende agendapunt Nationaal Ereveld
17-12-21 10:08 - 5.1.2.e Initiatiefvoorstel voor Nationaal Ereveld is verworpen door bijna alle partijen. PVV, GdM voor

Motie aangenomen om renovatie en educatie op te pakken. PVV GdM tegen
17-12-21 10:11 - 5.1.2.e Gefeliciteerd 5.1.2.e Good job.
17-12-21 10:15 - 5.1.2.e Het kon ook bijna niet anders na al het goede voorwerk! Netjes afgerond hoor, als de technocratie politieke emotie overruled.
17-12-21 10:59 - 5.1.2.e Gefeliciteerd 5.1.2.e en 5.1.2.e !
17-12-21 11:16 - 5.1.2.e Dank je, maar voor ons is het een succes dat we alleen maar konden bereiken door goed met elkaar samen te werken👍
17-12-21 11:18 - 5.1.2.e Eens. Thanks! Ga het missen
17-12-21 11:54 - 5.1.2.e Het is maar tijdelijk want we zien elkaar vast bij de heropening!
17-12-21 11:55 - 5.1.2.e 🙌👍👍
20-01-22 18:14 - 5.1.2.e Drie mogelijke graven 5.1.2.e blijken konijnenholen
https://www.telegraaf.nl/nieuws/714949304/drie-mogelijke-graven-tanja-groen-blijken-konijnenholen/?utm_source=whatsapp&utm_medium=referral&utm_campaign=whatsapp

Over de vele beperkingen van grondradaronderzoek. Drie vermeende graven, die konijnenholen bleken te zijn. Op de Waalsdorpervlakte heb je vast ook konijnen..
20-01-22 18:14 - 5.1.2.e Dit bericht is verwijderd
20-01-22 19:54 - 5.1.2.e Konijnen op de Waalsdorpervlakte? Hoe kom je erbij?
20-01-22 20:11 - 5.1.2.e 😊
14-02-22 19:24 - 5.1.2.e
https://twitter.com/corien_glaud/status/1492808409632157697?t=yp8gTp10x21Px4mqhtIjfQ&s=08
14-02-22 19:32 - 5.1.2.e Het is niet geweldig inderdaad. Kwam er met hangen en wurgen, en er is geen plek voor een fatsoenlijke herdenking. Eigenlijk een gemiste kans!
14-02-22 19:33 - 5.1.2.e Maar het ICC had begrijpelijk wel een beetje moeite met een oorlogsmonument op haar terrein
02-05-22 15:10 - 5.1.2.e Goed nieuws. Gaat niet over Kerkhoflaan maar over identificatie van lichaam zoals in 1947 is opgegraven op de Waalsdorpervlakte.

<https://nos.nl/1/2427011>

02-05-22 15:13 - 5.1.2.e Had het gezien idd👍👍 Goed werk van 5.1.2.e en zijn onderzoekscrow👍👍

02-05-22 15:22 - 5.1.2.e En een mooie bevestiging dat er meer potentie zit in historisch onderzoek in combinatie met DNA-tests, dan in allerlei wichelroedelarij... 😊

03-05-22 17:40 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

03-05-22 17:41 - 5.1.2.e Weten jullie waarvoor deze markering voor was?

03-05-22 17:42 - 5.1.2.e Voor weg

03-05-22 17:43 - 5.1.2.e Locatie: Bosjes van Pex Den Haag

03-05-22 17:48 - 5.1.2.e Mmm. Daar heeft bij mijn weten nooit iets van Defensie gezeten. Delfland?

03-05-22 17:49 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

03-05-22 17:52 - 5.1.2.e Waar is de 'echt wel' voor ☺

03-05-22 17:55 - 5.1.2.e <https://www.haagsefotos.nl/navigeren/evenementen/grenspalen/>

03-05-22 17:56 - 5.1.2.e Grenspalen Delfland

03-05-22 17:56 - 5.1.2.e Deze in Bosjes van P staat er nog niet bij

03-05-22 17:57 - 5.1.2.e Ach so! Een vondst zowaar. Kan je hem opgeven?

03-05-22 17:59 - 5.1.2.e 5.1.2.e ooit. Kwam er vandaag weer langs. Lees net op website dat de maker van website naar Middelburg verhuist is en hij niet meer up to dates doet

03-05-22 18:00 - 5.1.2.e Email 5.1.2.e en hem wel even

04-05-22 08:23 - 5.1.2.e @ 5.2.1 : digitale versie van jaarboekje OGS komt volgende week.

Heb jij m ook!

Groeten

5.1.2.e

11-05-22 09:49 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 09:50 - 5.1.2.e Kranslegging gisteren in Den Haag

11-05-22 09:52 - 5.1.2.e Gelukkig niemand gehoord over gebruik van het woord "nazimonument".

11-05-22 10:07 - 5.1.2.e Ben je geweest?

11-05-22 10:22 - 5.1.2.e Een collega is geweest en maakte wat foto's. De toespraak van Kamerlid Derk Boswijk staat online en vind ik sterk.

<https://m.youtube.com/watch?v=5DFVXMEAqEQ>

12-05-22 13:11 - 5.1.2.e Mooi verhaal van Boswijk! Als historisch even de tanden op elkaar in het begin maar daarna komt het helemaal goed!

12-07-21 14:52 - Berichten en oproepen worden end-to-end versleuteld. Niemand buiten deze chat kan ze lezen of beluisteren, zelfs WhatsApp niet. Tik voor meer informatie.

12-07-21 14:52 - 5.1.2.e 5.1.2.e stuur svp even een Teams uitnodiging naar mijn telefoon: 5.1.2.e@gmail.com

Vanaf het Defensienetwerk kan ik niet digitaal vergaderen.

27-09-21 09:28 - 5.1.2.e Onze Defensie-bedrijfswifi maakt geen verbinding. Ik blijf proberen. ☹️

29-11-21 21:40 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

29-11-21 21:57 - 5.1.2.e Wel duidelijk hoe het zit qua bevoegdheden

29-11-21 22:10 - 5.1.2.e Gelukkig wel. MinDef is eigenaar van de grafrechten en zegt nee tegen opgraving. Zo eenvoudig zit dat juridisch.

Welterusten! ☐

29-11-21 22:11 - 5.1.2.e jij ook

01-12-21 11:07 - 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e (bestand bijgevoegd)

01-12-21 11:07 - 5.1.2.e 👍📄

01-12-21 11:08 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

01-12-21 11:08 - 5.1.2.e 🙄

07-12-21 12:11 - 5.1.2.e Zag je sms'je. Nee, ik moet verstek laten gaan. Ik heb vanmiddag een deadline voor een MR-annotatie. Te weinig uren in de dag! ☐

13-12-21 16:53 - Berichten en oproepen worden end-to-end versleuteld. Niemand buiten deze chat kan ze lezen of beluisteren, zelfs WhatsApp niet. Tik voor meer informatie.

13-12-21 16:53 - 5.1.2.e Hoi, morgen 11 uur hebben 5.1.2.e en ik met raadslid gesprekje. Kom je even op de speaker?

13-12-21 16:56 - 5.1.2.e Prima!!

01-06-22 12:29 - 5.1.2.e <https://www.bgnu.nl/leden/nieuws/2022/het-schip-vaart-mijn-opvolgster-kan-de-vlag-hijsen/>

01-06-22 12:29 - 5.1.2.e 5.1.2.e

01-06-22 12:29 - 5.1.2.e Staat in dit interview als BZK er

01-06-22 12:29 - 5.1.2.e Google 🤖

30-09-22 10:57 - 5.1.2.e Buiten reikwijdte

Buiten reikwijdte

30-09-22 10:57 - 5.1.2.e Hier staat ook alineaatje opzeggen

30-09-22 18:25 - 5.1.2.e En nog even langs geweest bij evenement? ☐ Goed weekend voor jullie!

11-05-22 11:11 - Berichten en oproepen worden end-to-end versleuteld. Niemand buiten deze chat kan ze lezen of beluisteren, zelfs WhatsApp niet. Tik voor meer informatie.

11-05-22 11:11 - 5.1.2.e Hoi, film fragment is herdenking op Ypenburg. Foto wel Erehof. Heb jij contact gegevens van de fotograaf? Dan kunnen we een foto zetten op Facebook pagina Den Haag herdenkt

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e De foto's zijn van mijn collega 5.1.2.e Ik stuur ze naar je door. Hij vertelde me zojuist dat er bij Kerkhoflaan ook een professionele fotograaf rondliep.

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e Klopt idd 5.1.2.e

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:42 - 5.1.2.e <Media weggelaten>

11-05-22 12:43 - 5.1.2.e Mooie foto's!

11-05-22 12:43 - 5.1.2.e At your service ☺

15-03-22 10:03 - Berichten en oproepen worden end-to-end versleuteld. Niemand buiten deze chat kan ze lezen of beluisteren, zelfs WhatsApp niet. Tik voor meer informatie.

15-03-22 10:03 - 5.1.2.e Wat is het stil aan de overkant. Druk met verkiezingen misschien?

Grt 5.1.2.e

25-03-22 12:57 - 5.1.2.e Staat 1400 Kwintsheul nog? Ik moet er nodig even uit 🙄

25-03-22 13:07 - 5.1.2.e Ja die staat✅👍🌟☀️

07-07-22 09:48 - 5.1.2.e Misschien heb ik er overheen gelezen, maar doen we overleg Kerkhoflaan digi of live?

30-09-22 09:17 - 5.1.2.e Is het overleg van 1200 inderdaad op de begraafplaats?

30-09-22 10:55 - 5.1.2.e Heb niks van 5.1.2.e gehoord.Kerkhoflaan is prima. Als ruimte bezet is buiten

Aanwezig

5.1.2.e Oorlogsgravenstichting OGS
5.1.2.e Ministerie van Defensie NIMH
5.1.2.e Stichting Militair Erehof
5.1.2.e Gemeente Den Haag IbdH
5.1.2.e Gemeente Den Haag begraafplaats
5.1.2.e Gemeente Den Haag (verslag)

Kopieën aan

5.1.2.e Gemeente Den Haag Consul OGS en Monumentenzorg
5.1.2.e Gemeente Den Haag Begraafplaatsen

CONCEPT VERSLAG**Herstructurering Erehof****Afdeling****Auteur**

Verslag d.d.
24 juni 2022
Overlegdatum
10 juni 2022

Bestrating ontwerpprincipes middendeel

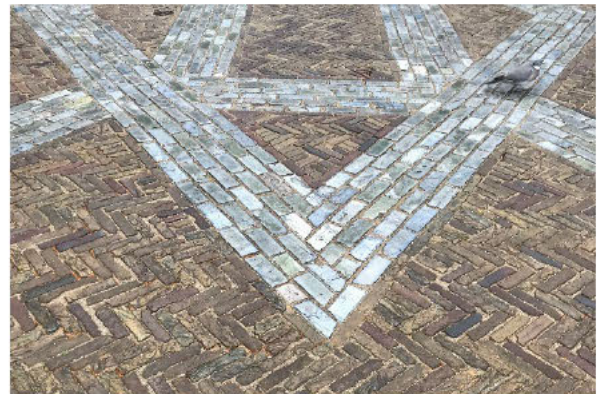
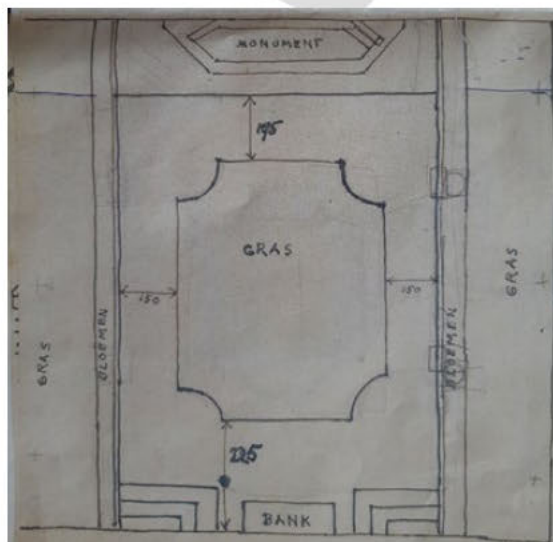
De oorspronkelijke inrichting met een middendeel en omloop wordt terug gebracht. Waarbij de rondingen op de hoeken niet 1 op 1 teruggebracht hoeven te worden.

Bestrating materiaal keuze middendeel

- Voor de Scoria Briks wordt de referentie van Museumpark Rotterdam, Willem de Zwijgerlaan en het Lange Voorhout Eschermuseum genoemd.
- Paar varianten op schetsniveau maken met Scoriabricks en klinkertjes bijvoorbeeld rijnsformaat voor het midden en omloop.
- Aandachtspunt is het beheer. Tussen de voegen kan snel onkruid groeien. Als voegmateriaal zwart brekerszand gebruiken. Dit wordt zo heet dat onkruid hier praktisch niet groeit. Voor de klinkertjes stukje proef bestraten om te kijken of zwart brekerszand geschikt voor is. Gebruik van zwart brekerszand kan dit tegen gaan. OGS geeft aan dat zij paar keer per jaar met bijvoorbeeld met de wave langs kunnen komen om het onkruid weg te halen.
- Rond het monument zou nidoplast gebruikt kunnen worden, zodat daar o.a. de standaards voor de bloemstukken kunnen staan.
- Voegwerk horizontale vlak monument checken wanneer de herinrichting plaats vindt.
- Voldoende afschot zodat er geen plassen blijven staan.

Bedekking graven en hoogte

- De graven hoeven niet verhoogd te worden. Op veel plekken zijn oorlogsgraven gelijkvloers.
- De graven krijgen een robuuste beplanting met inheemse bloeiende soorten.

Bank(en) en toegankelijkheid

Bij het depot in Wateringen staan wellicht banken die (tijdelijk) gebruikt kunnen worden. Het terrein van de begraafplaats in een duingebied met hoogte verschillen voor mensen met een beperking niet altijd makkelijk begaanbaar. De Erehof ligt niet dicht bij de entree. Daarom is hulp van bekende of buddy soms wenselijk. Deze begeleiding kan dan ook helpen bij de trappetjes met twee treden. Tijdens herdenkingen kan een tijdelijke oplossing met een bijvoorbeeld stevige plank ingezet worden. Hoewel er dan ook meestal hulpvaardige militairen, leerlingen en scouts aanwezig zijn om te helpen.

Kruizen

Over het terugplaatsen van zes kruizen worden zienswijze gedeeld. Ton meldt dat er derden zijn die dat niet zo duidelijk vinden. Defensie/NIMH en OGS melden dat het informatiebord en het monument voldoende zijn om duidelijk te maken dat hier graven zijn.

Bord

De hoofdpzets vinden ^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e} prima. Beide nog wat puntjes op de i. Deze worden gedeeld met OGS. Erehof 's Gravenhage is in plaats van Den Haag. Omdat zo de stichting heet. Deze stichting is zo bij de kamer van koophandel ingeschreven. Erehof Den Haag vindt ^{5.1.2.e} ook prima. Dan is de naam conform communicatielijnen op de website van OGS.

Er komt een QR code naar de website van De Stichting Herdenking Militaire Erehof 's-Gravenhage:

www.oorlogsgravendenhaag.com Hier kan achtergrond informatie opkomen.

Acties	Wie	Wanneer
Ontwerpvarianten tekenen voor Erehof	^{5.1.2.e}	Juni/juli 2022
Terrein inmeten		Juni/juli 2022
Aanvulling bord naar OGS		10 Juni (gedaan)
Bord aanpassen en printen OGS		Juni/juli 2022
Bord plaatsen		Juni /juli 2022
Check welke stenen vrijkomen bij Justin		Juni 2022
Boom bij snoeien voor een komende herdenking		Nov.2022
Tzt beheerparagraaf maken		
Nieuwe afspraak		Begin juli 2022